

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1931:25
ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL

PRÄSTLÖNELAG

M. M.

S T O C K H O L M

1 9 3 1

Statens offentliga utredningar 1931

Kronologisk förteckning

1. Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlöne-regleringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets av-lönning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen. Idun. 622 s. **E.**
2. Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läro-anstalter. Norstedt. 131 s. **E.**
3. Betänkande med förslag angående arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. Norstedt. 81 s. **S.**
4. Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarie-organisationen samt om statens övertagande av de utav landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna m. m. Norstedt. (2), 215 s. **E.**
5. Utlåtande angående utförelsebevissystemets verk-ningar m. m. Marcus. 25 s. **Jo.**
6. Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande angående åtgärder för fjäderfäskötseins främjande. Beckman. vj, 109 s. **Jo.**
7. Jordbruksutredningens betänkanden. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. Av E. Höijer. Marcus. 74 s. **Jo.**
8. Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanlägg-ning i Nationalmuseumbyggnaden i Stockholm. Stat. Repr.-anst. 43 s. **K.**
9. Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. Norstedt. 39 s. **Ju.**
10. Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. Marcus. iv, 398 s. **Jo.**
11. Utredning med förslag angående premiering av väl-skötta mindre skogsbruk. Heggström. 66 s. **Jo.**
12. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. Norstedt. vj, 131 s. **Fl.**
13. Utlåtande över utkast till näringslag m. m. Marcus. 28 s. **H.**
14. Förslag till växellag m. m. Norstedt. 254 s. **Ju.**
15. Provdebitering av fyr- och båkavgift samt sjömans-husavgift. Marcus. 64 s. **H.**
16. Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. Av S. Hagströmer. Marcus. v, 162 s. **Ju.**
17. Utredning och förslag rörande fortsättningsskolans organisation. Heggström. 94 s. **E.**
18. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till lönerreglering för landsfogdar, lappfogdar och lands-fiskaler m. m. Norstedt. vj, 324 s. **Fl.**
19. Betänkande med förslag till lag med särskilda be-stämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. Marcus. 307 s. 4 bilagor. **Ju.**
20. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbets-löshetens omfattning, karaktär och orsaker. Nor-stedt. xix, 554 s. **S.**
21. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor, band 1. Orsaker till arbetslöshet. Av G. Bagge. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som be-stämmer dess utveckling. Av G. Huss. Norstedt. xij, 149 s. **S.**
22. 1930 års militärvilnings-sakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. Beckman. vj, 101 s. **Fö.**
23. Betänkande och förslag angående anskaffning, un-derhåll och drift av för tulltjänsten erforderlig fort-skaffningsmateriel. Marcus. 91 s. **Fl.**
24. Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. Idun. 200 s. **E.**
25. Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. Idun. 138 s. **E.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelse-bokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = eklekasiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre an-ordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhellig färg för varje departement.

BETÄNKANDE
MED FÖRSLAG TILL
PRÄSTLÖNELAG
M. M.

STOCKHOLM 1931
KUNGL. HOVBOKTRYCKERIET IDUNS TRYCKERI A.-B.
318604

STATENS OFFENTLIGA FÖRSLÄG
FÖR FÖRSLAG

BETÄNKANDE

ÖFVER

FÖRSLAG

AF

1863

STATENS OFFENTLIGA FÖRSLÄG

1863

Till Herr Statsrådet och Chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 april 1927 bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan rörande grunderna för lagstiftningen om prästerskapets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden.

I det yttrande till statsrådsprotokollet, varmed dåvarande departementschefen motiverade sitt förslag i ämnet, anförde han bland annat, att vidkommande spörsmålet om sättet för boställsegendomarnas förvaltning och reglerna för dispositionen av den från desamma härflytande avkastningen torde undersökningen särskilt böra inriktas på de två motsatta huvudlinjer, som erbjöde sig. Antingen kunde här ifrågakomma en centralisering i nämnda hänseenden, så att löneboställena bringades i samma ställning till kyrkofonden som statens domäner till domänfonden, eller ock kunde man vidtaga åtgärder i decentraliserande syfte.

Rörande planläggningen av den blivande utredningen yttrade departementschefen bland annat: Det hade syntts honom mest praktiskt, att utredningsarbetet till en början begränsades till ett klarläggande av de olika vägar, som kunde ifrågakomma vid de särskilda frågornas lösning. De skäl, som kunde anföras för och emot en lösning efter den ena eller andra linjen, torde härvid böra vägas mot varandra. Vidare skulle man undersöka de konsekvenser, som en viss lösning av en särskild fråga medförde beträffande lösningen av övriga frågor. Såsom ett resultat av denna undersökning skulle framkomma en redogörelse för de huvudalternativ till ny avlönings- och boställslagstiftning, som syntes på allvar förtjäna att tagas under överbäggande.

Den 20 juli 1927 tillkallade departementschefen såsom sakkunniga häradshövdingen N. Wihlborg, kammarrådet T. H. Wohlin och kontraktsprosten K. A. Ihrmark.

Med skrivelse den 31 december 1929 överlämnade de sakkunniga — vilka pläga benämnas 1927 års prästlönerregleringssakkunniga — till departementschefen »Betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets

avlöning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen». I betänkandet stannade de sakkunniga — dock med reservation i vissa avseenden av kontraktsprosten Ihrmark — för den ena av de ovan angivna huvudlinjerna, nämligen för en centralisering av förvaltningen av prästlönejorden och dispositionen av dess avkastning.

Sedan förslaget varit utställt till yttrande av åtskilliga myndigheter med flera samt dessa inkommit med utlåtanden däröver, anmäldes ärendet ånyo i statsråd den 23 januari 1931. Därvid anförde departementschefen: Utredningen syntes departementschefen nu böra fortsättas i syfte att utarbeta detaljerade förslag till ny lagstiftning i ämnet. Detta arbete torde böra anförtros åt särskilda sakkunniga, vilkas tillsättande syntes böra ske ur synpunkten av en så vitt möjligt allsidig belysning av ärendet. Innan emellertid arbetet med förslag till ny lagstiftning igångsattes, torde en kompletterande utredning böra verkställas med hänsyn till den andra huvudlinjen, d. v. s. rörande åtgärder i decentraliserande syfte. Härvid syntes man böra i första hand koncentrera sig på en närmare undersökning av möjligheten att, med bibehållande alltjämt av prästlöneväsendet såsom en församlingarnas angelägenhet, åvägbringa en mer eller mindre decentraliserad boställsförvaltning. Det vore givet, att denna undersökning icke finge lämna ur sikte den synnerligen viktiga frågan om församlingarnas av ålder bestående ställning till den del av kyrkoförmögenheten, varom fråga vore, samt församlingarnas till densamma anknutna intressen. Den vidare utredning, som i angivna syfte således syntes böra komma till stånd, torde även böra taga sikte på spörsmål av kyrkligt-organisatorisk natur, vilka stode i samband med den föreliggande frågan. — För dessa kompletterande förarbeten syntes tillfyllest, att desamma verkställdes genom högst tre på olika områden förfarna utredningsmän under ledning av en av dessa sakkunniga, närmast den, vilken skulle komma att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas blivande förhandlingar. Sedan denna komplettering av utredningen i huvudsak blivit slutförd, torde anmälan härom böra ske till chefen för ecklesiastikdepartementet, och torde därefter med utgångspunkt från allt då föreliggande utredningsmaterial ifrågavarande sakkunniga böra i sin helhet skrida till det lagstiftningsarbete, som åt dem skulle anförtros.

I enlighet med departementschefens hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t departementschefen att *dels* i syfte att inom departementet fortsätta utredningen av frågan rörande grunderna för lagstiftningen om prästerskapets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden ävensom utredningen av övriga därmed sammanhängande spörsmål samt i syfte att utarbeta förslag till ny lagstiftning på ifrågavarande område tillkalla högst sju sakkunniga, *dels* för verkställande av vissa speciella kompletterande förarbeten anlita högst tre utredningsmän med uppdrag för en av dem att tillika tjänstgöra såsom utredningsmännens sekreterare, *dels* anmoda en av de sakkunniga att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar och utredningsmän-

nen arbeten, *dels ock*, därest under arbetets gång anmälan skedde om behov av biträde i särskilda fall för behandling av specialfrågor, för ändamålet tillkalla dylika biträden.

Samma den 23 januari 1931 tillkallade departementschefen såsom sakkunnig ledamoten av riksdagens första kammare, biskopen i Luleå stift Olof Bergqvist samt såsom utredningsmän hovrättsrådet i Svea hovrätt Philipp Joseph Aastrup, boställsnämndsordföranden, kyrkoherden i Grava pastorat, kontraktsprosten Lars Albin Rune och sekreteraren hos kammarkollegiet Gunnar Hugo Prawitz.

Med skrivelse den 30 juni 1931 överlämnade utredningsmännen till departementschefen »Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m.».

Efter det Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 bemyndigat departementschefen att — utöver det antal sakkunniga, som departementschefen genom nådiga beslutet den 23 januari 1931 bemyndigats tillkalla — för samma ändamål tillkalla ytterligare högst sex sakkunniga, tillkallade departementschefen, vilken såsom ovan nämnts tidigare tillkallat Bergqvist såsom sakkunnig, genom beslut den 18 juni 1931 såsom ytterligare sakkunniga dels ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren Elof Bernhard Andersson, Fältenborg, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Emil Andersson, Prästbol, ledamoten av riksdagens första kammare, förrädsförmannen Anders Johan Bärge, Katrineholm, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren August Danielsson, Mörlanda, ledamoten av riksdagens andra kammare, godsägaren Arthur Wilhelm Gustafson, Kasenberg, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren Carl Petrus Valdemar Nilsson, Gränebo, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren Per Persson, Trången, ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren Jöns Pålsson, Anderslöv, samt ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren Nils Johan Martin Svensson, Kompersmåla, dels ock ovan nämnda Aastrup, Prawitz och Rune. Vidare uppdrog departementschefen åt Bergqvist att såsom ordförande leda de sakkunnigas förhandlingar samt åt Prawitz att tjänstgöra såsom de sakkunnigas sekreterare.

Sedan de sakkunniga, vilka antagit benämningen 1931 års prästlöne-
regleringssakkunniga, för departementschefen anmält, att för dem uppstått behov av biträden för behandling av vissa specialfrågor, tillkallade departementschefen genom beslut den 10 juli 1931 dels assessorn i Svea hovrätt Carl Tage Boye att biträda vid utredning av vissa frågor av lagteknisk beskaffenhet, dels ock kontorsbiträdet i kammarkollegiet Henny Wahlmark att biträda med statistiska beräkningar.

Till de sakkunniga hava överlämnats handlingar i ett antal ärenden, som hava mer eller mindre samband med den anbefallda utredningen, och hava de sakkunniga tagit dessa i övervägande vid fullgörandet av sitt uppdrag. Ärendena finnas förtecknade i bilaga till de sakkunnigas betänkande.

Sedan det åt de sakkunniga anförtrodda uppdraget numera fullgjorts, få de sakkunniga med anmälan härom överlämna sitt betänkande med förslag till:

- 1) prästlönelag;
- 2) lag om införande av prästlönelagen;
- 3) lag om ändrad lydelse av 5 § b) lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse;
- 4) lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse i Stockholm;
- 5) lag om tillägg till 2 § 2:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
- 6) lag om ändrad lydelse av 1, 3, 5 och 6 §§ lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt.

Herrar Emil Andersson, Elof Bernhard Andersson, Bärg, Gustafson, Nilsson, Persson och Pålsson hava avgivit särskilda yttranden.

Stockholm den 15 oktober 1931.

O. BERGQVIST.

PH. AASTRUP.	ELOF B. ANDERSSON.	EMIL ANDERSSON.
A. J. BÄRG.	A. DANIELSSON.	A. W. GUSTAFSON.
C. P. V. NILSSON.	PER PERSSON.	G. PRAWITZ.
JÖNS PÅLSSON.	L. ALB. RUNE.	N. J. M. SVENSSON.

Förslag

till

Prästlönelag.

I avd. Avlöningsbestämmelser m. m.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §. De präster, som avses i denna lag, äro dels kyrkoherdar, komministrar och adjunkter i alla territoriella pastorat, med undantag av Karlsborgs pastorat, dels ock kontraktsprostarna i riket.

2 §. Konungen bestämmer om rikets indelning i pastorat samt om inrättande eller indragning av ordinarie prästerlig tjänst (kyrkoherde- och komministerstjänst).

Konungen bestämmer ock om inrättande av stadigvarande extra ordinarie prästerlig tjänst i visst pastorat (kyrkoadjunktstjänst) eller om indragning av sådan tjänst.

Om biträde åt eller vikarie för innehavare av tjänst, som nu sagts, förordnar domkapitlet.

3 §. Präst, som uppbär honom enligt denna lag tillkommande löneförmåner, må icke mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar.

2 kap. Om löneförmåner.

Kyrkoherde och komminister.

4 §. Kyrkoherde och komminister åtnjuta efter nedanstående grunder dels reglerad årslön, fördelad i grundbelopp och fyllnadsbelopp, dels ock ålders-tillägg.

5 §. Grundbeloppet utgör för kyrkoherde 6 600 kronor samt för komminister 5 000 kronor.

6 §. Fyllnadsbelopp utgår efter pastoratets folkmängd till kyrkoherde

a) med 15 kronor för varje fullt 100-tal personer över 3 000, dock med högst 2 500 kronor; samt

b) då komminister eller kyrkoadjunkt icke finnes anställd i pastoratet, med 30 kronor för varje fullt 100-tal personer över 1 000, samt i annat fall med 30 kronor för varje fullt 100-tal i den kvot, som uppkommer, då pastoratets folkmängd över 1 000 personer delas med antalet ordinarie prästerliga tjänster och kyrkoadjunktstjänster i pastoratet;

till komminister

med 30 kronor för varje fullt 100-tal i den enligt b) beräknade folkmängdskvot.

7 §. Fyllnadsbelopp utgår efter pastoratets areal i land

till kyrkoherde

med 50 kronor för varje fullt 100-tal kvadratkilometer till och med 1 000 och med 100 kronor för varje överskjutande fullt 500-tal kvadratkilometer, dock ej för mer än tillhoppa 10 000 kvadratkilometer;

till komminister

med belopp, beräknat efter enahanda grund som för kyrkoherde, med iakttagande likväl att, där flera komministrar finnas inom pastoratet, beloppet beräknas för dem alla tillsammans till lika fördelning mellan dem.

8 §. I stället för kyrkoherde och komminister förut tillkommande rätt till vedfång eller ersättning med hänsyn till behovet att köpa bränsle utgår ett särskilt fyllnadsbelopp av 200 kronor till kyrkoherde och 160 kronor till komminister.

9 §. Särskilt fyllnadsbelopp utgår, lika för kyrkoherde och komminister, med 600 kronor för duplikation varje predikodag och 300 kronor för duplikation varannan predikodag.

10 §. Kyrkoherde och komminister, vars bostad och huvudsakliga verksamhetsområde äro förlagda till sådana trakter inom Härnösands och Luleå stift, där vistelsen och verksamheten på grund av hårt klimat, outvecklade kommunikationer och allmän kulturell isolering få antagas utöva en särskild påfrestning för prästen, må tillerkännas ett särskilt fyllnadsbelopp (ödebygdstillägg) av högst 1 500 kronor årligen.

11 §. Skulle med hänsyn till särskilda förhållanden — såsom synnerligen höga levnadskostnader i orten eller med tjänstens skötande förenad synnerlig besvärlighet — lön, som beräknats efter förut angivna grunder, finnas alltför ringa, må särskilt fyllnadsbelopp utgå, dock, för annan ort än Stockholm, ej med högre belopp än, för kyrkoherde 1 000 kronor och för komminister 750 kronor.

12 §. Kyrkoherde och komminister äga åtnjuta tre ålderstillägg, ett vart å 200 kronor för år, efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring i tjänstegraden.

Komminister äger tillika efter tjugufem års väl vitsordad prästerlig tjänstgöring åtnjuta ett särskilt ålderstillägg å 500 kronor för år, dock att, om därigenom hans reglerade lön, ödebygdstillägg oräknat, samt ålderstilläggen skulle

komma att överstiga sammanlagt 6 800 kronor, överskjutande delen av det särskilda ålderstillägget bortfaller.

Präst, som berättigats erhålla ålderstillägg, äger uppbära detsamma från och med månaden näst efter den, då han uppnått i första stycket omförmälda tjänstålder.

13 §. För domprost skall den reglerade årslönen icke understiga 10 700 kronor.

För domprostarna i Uppsala, Lund och Göteborg samt för kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm skall den reglerade årslönen utgöra 12 700 kronor.

14 §. Om rätt för dödsbodelägare efter avliden kyrkoherde och komminister att åtnjuta tjänstär är särskilt stadgat.

Kontraktsprost.

15 §. Kontraktsprost åtnjuter ett årligt arvode, fördelat i grundbelopp och fyllnadsbelopp.

Grundbeloppet utgör 300 kronor.

Fyllnadsbeloppet utgår

- a) med 30 kronor för varje pastorat, som kontraktet omfattar; samt
- b) med 10 kronor för varje fullt 100-tal kvadratkilometer av kontraktets areal i land till och med 1 000 och därutöver med 10 kronor för varje överskjutande fullt 500-tal kvadratkilometer, dock att fyllnadsbelopp icke utgår för mer än tillhoppa 30 000 kvadratkilometer.

Kyrkoadjunkt.

16 §. Kyrkoadjunkt åtnjuter reglerad årslön, bestående av ett grundbelopp av 4 800 kronor och ett fyllnadsbelopp efter dyrort av högst 840 kronor ävensom, därest han tjänstgör å ort, som avses i 10 §, ett särskilt fyllnadsbelopp (ödebygdstillägg) av högst 1 500 kronor.

17 §. Kyrkoadjunkt äger åtnjuta ålderstillägg enligt de för kyrkoherde stadgade grunder.

Prästerliga biträden.

18 §. Pastorsadjunkt, varmed förstås annan i territoriellt pastorat tjänstgörande adjunkt än kyrkoadjunkt, åtnjuter då han biträder vid prästerlig tjänst

- 1) bostad och vivre, vartill även räknas uppvärmning, belysning, upppassning och tvätt;
- 2) arvode av 2 100 kronor för år;
- 3) därest han biträder vid två tjänster, tilläggsarvode av 600 kronor för år;
- 4) därest han biträder vid tjänst i ort, som avses i 10 §, ödebygdstillägg motsvarande tre fjärdedelar av ödebygdstillägget vid tjänsten, därvid likväl

iakttages, att sådant tillägg utgår endast för den tid utöver fyra månader, varunder adjunkten utan avbrott biträtt vid eller vikarierat å tjänst i ödebygdsort och varit där bosatt, samt att, där han biträder vid mer än en tjänst i ödebygdsort, tillägget må av honom uppbäras blott vid tjänsten i ort, där han är bosatt;

5) ålderstillägg enligt de för kyrkoherde stadgade grunder.

19 §. Kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt, innehavare av prästerlig befattning, som omförmäles i 48 § lagen den 9 december 1910 angående tillsättning av prästerliga tjänster, extra ordinarie präst, som åtnjuter arvode eller med ordinarie prästerlig tjänst eller kyrkoadjunktsbefattning förenade löneförmåner enligt därom av Konungen särskilt meddelad föreskrift, samt präst, anställd vid allmänt läroverk eller eljest i befattning, som icke är att hänföra till prästerlig tjänst, äga, då de på grund av förordnande biträda prästerlig tjänstinnehavare, såsom ersättning åtnjuta bostad och vivre på sätt för pastorsadjunkt är stadgat.

20 §. Yrkas i fall, som i 18 och 19 §§ sägs, av den, som åtnjuter eller lämnar biträde, att i stället för bostad och vivre skall utgå gottgörelse i penningar, bestämmer domkapitlet med hänsyn till levnadskostnaderna i orten det belopp, som i varje särskilt fall skall utgivas.

Om bestämmande av lön och dess gäldande.

21 §. Konungen fastställer enligt de i detta kapitel stadgade grunder för varje särskild befattning reglerad årslön till kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt, ävensom arvode till kontraktsprost.

Inträder väsentlig förändring i de förhållanden, som varit av betydelse vid bestämmande av fyllnadsbelopp, äger Konungen vidtaga därav påkallad jämkning i samma belopp. Omräkning av fyllnadsbelopp, som utgår efter folkmängd, bör, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, äga rum först när folkmängden inom det område, varom fråga är, ökat eller minskat med en fjärdedel.

Det ankommer på domkapitlet att hos Konungen anmäla, när anledning till jämkning, som nu sagts, förekommer.

Vid beräkning av fyllnadsbelopp efter folkmängd och areal skola senast tillgängliga officiella uppgifter följas.

22 §. Vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss prästerlig tjänst i syfte att bereda denne särskild förmån utöver lönen skall oavkortat komma samma tjänstinnehavare till godo och icke inräknas i den reglerade lönen; dock må vid bestämmandet av den reglerade lönen, i den mån skäligen prövas, hänsyn tagas till befintligheten av sådan donation.

23 §. Pastorat må ej bevilja tillägg till lön, som enligt detta kapitel fastställts av Konungen, med mindre beslut därom fattats med minst två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster och beslutet tillika innefattar

åtagande att utgöra tillägget med andra medel än pastoratets prästlönetillgångar.

Beslutet skall för att vinna bindande kraft underställas Konungens prövning och fastställelse.

24 §. Reglerad lön till kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt skall gäldas av pastoratet och utbetalas av kyrkorådet månadsvis i efterskott.

25 §. Ålderstillägg, arvode till kontraktsprost samt de pastorsadjunkt tillkommande avlöningsförmåner, som omförmälas i 18 § 2) och 4), skola utgå ur kyrkofonden och utbetalas av domkapitlet.

Pastorsadjunkt tillkommande lönebelopp, inberäknat ålderstillägg, utbetalas månadsvis i efterskott, övriga i första stycket avsedda belopp kvartalsvis i efterskott.

26 §. Bostad och vivre, som i 18 § 1) och 19 § sägs, eller gottgörelse därför enligt 20 § skola utgöras av den, som åtnjuter biträde.

Biträder pastorsadjunkt vid två tjänster, skola de i första stycket omförmälda löneförmåner ävensom tilläggsarvode enligt 18 § 3) utgöras av båda tjänstinnehavarna till hälften var.

Gottgörelse och tilläggsarvode, som i denna paragraf sägs, skola utbetalas månadsvis i efterskott.

27 §. Vid utbetalning av reglerad lön till ordinarie präst och kyrkoadjunkt samt arvode enligt 18 § 2) till pastorsadjunkt, skall avdrag göras för tjänstinnehavaren åliggande avgifter till prästerskapets änke- och pupillkassa. Dessa avgifter skola kvartalsvis insändas till kassan.

Om fri bostad.

28 §. Pastoratet skall bereda kyrkoherde och komminister fri bostad genom upplåtelse till dem av prästgård, som i 8 kap. sägs.

Finner Konungen på grund av särskilda omständigheter hinder möta mot upplåtelse av prästgård, åligger det pastoratet att till prästen, där icke bostad, varmed denne skäligen bör åtnöjas, eljest av pastoratet beredes honom, gälda hyresersättning med belopp, som av Konungen med hänsyn till de i orten rådande förhållandena prövas skäligt.

3 kap. Om resanslag och skjuts.

29 §. I samband med fastställande av reglerad lön för kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt må Konungen, i den mån sådant prövas erforderligt, tillerkänna tjänstinnehavaren viss årlig ersättning för resor i tjänstärennen (fast resanslag) med belopp, som med hänsyn till de i orten rådande förhållandena finnes skäligt, dock högst 500 kronor.

Fast resanslag skall gäldas av pastoratet och utbetalas av kyrkorådet månadsvis i efterskott.

I fråga om detta resanslag skall vad i 21 § andra och tredje styckena stadgas äga motsvarande tillämpning.

30 §. Präst, som åtnjuter biträde av annan präst, är skyldig att tillhandahålla denne skjuts i tjänstärenen, som anförtros honom.

31 §. Då pastorsadjunkt biträder vid två tjänster å skilda orter, skola tjänst-innehavarna till hälften var bekosta adjunktens resor mellan dessa orter.

Där präst, som i 19 § sägs, jämte det han uppehåller egen befattning, tillika biträder präst å annan ort, är den sistnämnde skyldig bekosta resorna mellan tjänstgöringsorterna.

32 §. Kyrkoherde, komminister eller kyrkoadjunkt, vilkens skäligen utgifter för tjänsteresor, som i 29—31 §§ sägs, under visst år överstiga till honom utgående fast resanslag, må enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen, såsom bidrag till dessa utgifter ur kyrkofonden tillerkännas tillfälligt resanslag.

I enahanda ordning må tillfälligt resanslag beviljas präst, vilken icke åtnjuter fast resanslag, såsom bidrag till hans kostnader för tjänsteresor, som omtalas i 31 §.

33 §. Kontraktspäst, som förordnas att vara konsistorieombud eller att förrätta prästval, visitation, installation eller invigning av kyrka eller begravningsplats inom kontraktet, äger, då förordnandet föranleder resa, åtnjuta ersättning ur kyrkofonden enligt resereglementet.

Då annan präst än kontraktspäst förordnas att förrätta prästval, äger han för därav föranledd resa erhålla ersättning ur kyrkofonden enligt resereglementet.

34 §. Vid tillträde av förordnande, som i 18 eller 19 § sägs, eller förordnande såsom kyrkoadjunkt åtnjuter den förordnade för resa från den ort, där han å tjänstens vägnar senast uppehållit sig, eller, om han vid förordnandets meddelande lämnat denna ort, från den stad, där domkapitlet har sitt säte, till tjänstgöringsorten ersättning av kyrkofonden enligt resereglementet. Vid förordnandets frånträdande utgår på enahanda sätt ersättning för resa från sistnämnda ort till den ort, där den förordnade skall inställa sig, eller, om han då ej skall tillträda annan tjänstgöring, till stiftsstaden; dock må i intet fall ersättning utgå med högre belopp än som enligt resereglementet må beräknas för den verkliga företagna resan.

4 kap. Om vikariatsersättning och sjukledighetsarvode m. m.

35 §. Då pastorsadjunkt eller präst, som i 19 § sägs, på grund av förordnande uppehåller kyrkoherde-, komministers- eller kyrkoadjunktstjänst, äger han bekomma dels de förmåner, som med tillämpning av 18—20, 30, 31 och 34 §§ skolat utgå till honom, därest han allenast biträtt vid tjänsten, dels ock därutöver vikariearvode med belopp, motsvarande fem procent av den med

tjänsten förenade reglerade lönen, dock minst 250 kronor och högst 600 kronor för år räknat. Uppehåller pastorsadjunkt eller präst, som i 19 § sägs, två tjänster av ovannämnda slag, äger han uppbära vikariearvode med avseende å vardera tjänsten, pastorsadjunkt därjämte tilläggsarvode enligt 18 § 3).

Har kyrkoherde, komminister eller kyrkoadjunkt under en sammanlagd tid, motsvarande nio av tolv på varandra följande månader, åtnjutit tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller allmänt uppdrag, och begär han av sådan anledning ytterligare ledighet, skall domkapitlet göra anmälan därom hos Konungen, på vars prövning det ankommer, huruvida under sålunda ifrågakommen ytterligare ledighet skall utgå högre vikariearvode än i första stycket sägs.

Vikariearvode skall gäldas av den, som uppbär de med tjänsten förenade inkomster, och utbetalas månadsvis i efterskott. Övriga till vikarie utgående för-månar skola utgöras i enlighet med vad som stadgas i 25, 26, 30, 31 och 34 §§, med iakttagande av att vad i 26, 30 och 31 §§ sägs om den, som åtnjuter biträde, i nu avsedda fall skall gälla den, som uppbär de med tjänsten förenade inkomster.

I fall, som avses i denna paragraf, skall vad i 32 § sägs om tillfälligt resanslag äga motsvarande tillämpning.

36 §. Har kyrkoherde, komminister eller kyrkoadjunkt förordnats att jämte egen tjänst uppehålla annan sådan tjänst samt i anledning av detta förordnande nödgats anlita icke prästvig biträde och till honom utgiva ersättning, äger domkapitlet, där i följd av denna utgift behållna inkomsten av förordnandet finnes icke utgöra skäligen gottgörelse för den förordnades arbete, tillerkänna denne fyllnadsarvode ur kyrkofonden såsom bidrag till gottgörelsen åt biträdet, dock högst efter 600 kronor för år räknat. Fyllnadsarvodet utbetalas av domkapitlet kvartalsvis i efterskott.

37 §. Präst, som är förordnad att i stället för kontraktsprost utöva dennes prostämbete, äger att av den, vilken eljest är till prostarvode berättigad, för den tid, förordnandet omfattar, uppbära hälften av det belopp, som för samma tid skall såsom prostarvode utgå, eller vad dem eljest åsämjer.

38 §. Har Konungen förordnat, att med åtgärder för tillsättande av prästerlig tjänst skall anstå samt tillika meddelat föreskrift angående de löneförmåner, som skola tillkomma vikarien, äger denne icke för det med tjänstens uppehållande förenade arbetet utfå arvode eller andra löneförmåner utöver vad sålunda blivit bestämt.

39 §. Har präst dömts till mistning av tjänsten på viss tid, skola de avlöningsförmåner, han i följd därav går förlustig, i första hand användas för att täcka samtliga utgifter för tjänstens uppehållande genom vikarie. Uppstår överskott, skall detta under nästkommande år användas till avlöning åt prästerskapet i pastoratet.

40 §. Kyrkoadjunkt äger under tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom uppbära samtliga honom såsom kyrkoadjunkt tillkommande avlöningsförmåner

mot skyldighet för honom att bidraga till vikariens avlönande i enlighet med vad som är stadgat i 35 §.

41 §. Pastorsadjunkt, som på grund av styrkt sjukdom erhåller befrielse från honom meddelat förordnande, äger, under förutsättning att han under minst två år fullgjort prästerlig tjänstgöring, ur kyrkofonden åtnjuta sjukledighetsarvode till belopp motsvarande det i allmänhet utgående adjunktsarvodet jämte honom tillkommande ålderstillägg. Sjukledighetsarvode må ej utgå för längre tid än sammanlagt 730 dagar under loppet av fem år.

Pastorsadjunkt, som icke innehar förordnande och vilken på grund av styrkt sjukdom är förhindrad mottaga sådant, må, under förutsättning att domkapitlet vid meddelande av förekommande förordnande såsom biträde eller vikarie finner honom hava bort erhålla förordnandet, därest han ej varit sjuk, tillerkännas sjukledighetsarvode att utgå på sätt och under villkor, som i första stycket sägs, från och med den dag, förordnandet av den därtill utsedde tillträdes.

5 kap. Om semester.

42 §. För beredande av semester åt präster, som avses i 1 §, under högst en månad om året må av kyrkofonden årligen användas ett belopp av 100 000 kronor.

Beloppet fördelas av Konungen mellan domkapitlen, varefter varje domkapitel bestämmer, i vilken utsträckning med anlåtande av sålunda tillgängliga medel semester må åtnjutas av stiftets präster.

6 kap. Om emeritilön.

43 §. Emeritilön må under villkor, som i detta kapitel stadgas, tilldelas präst, som avses i 1 §, dock icke kyrkoherde i prebendepastorat.

Emeritilön skall utgå ur kyrkofonden.

44 §. För ordinarie tjänstinnehavare skall emeritilönen motsvara tre fjärdedelar av hans reglerade lön, dock att emeritilönen ej må understiga för kyrkoherde 5 000 kronor och för komminister 3 800 kronor eller överstiga för kyrkoherde 6 800 kronor och för komminister 5 800 kronor för år. Där vid uträkning efter nu angiven grund emeritilönen ej uppgår till jämnt tiotal kronor, skall densamma höjas till närmast högre tiotal kronor.

För extra ordinarie präst skall emeritilönen utgöra 3 000 kronor för år.

Angående nedsättning av emeritilönen i vissa fall stadgas i 46 § 3 mom.

45 §. Med iakttagande därav, att icke under något år mer än en och en halv million kronor må användas till emeritilöner, bestämmer Konungen, huru tillgängliga medel skola, med hänsyn till olika klasser av tjänstinnehavare, uppdelas i lämpligt antal emeritilöner.

46 §. 1 mom. Ordinarie präst vare pliktig att, mot åtnjutande av emeritilön, från tjänsten avgå:

a) när han fyllt sjuttio år; eller

b) när han fyllt sextiofem år samt under mer än tre av de senast förflutna fem åren varit i följd av obotlig sjukdom eller ålderdomssvaghet urständsat att själv fullgöra sina tjänståligganden och av sådan anledning åtnjutit tjänstledighet; eller

c) när han — utan att uppfylla de under a) eller b) uppställda fordringarna — efter att under fem på varandra följande år på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

2 mom. Extra ordinarie präst må erhålla emeritilön:

a) när han uppnått sextio års ålder; eller

b) när han, utan att hava uppnått nämnda levnadsålder, under minst två år i följd på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra samt finnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen, dock endast under förutsättning att han innehar minst tio prästerliga tjänstår.

3 mom. Har befattningshavare, som avgår på grund av de i 1 mom. c) eller 2 mom. b) intagna bestämmelserna, icke uppnått trettiofem prästerliga tjänstår, skall emeritilönen utgå med avkortat belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår, dock att den sålunda avkortade emeritilönen icke må understiga tre fjärdedelar av hela emeritilönen.

47 §. Konungen utser innehavare av emeritilön.

Domkapitlen hava att före slutet av november månad hos Konungen anmäla, ej mindre vilka ordinarie och extra ordinarie präster uppnått eller före den 1 nästkommande april uppnå, ordinarie präst sextio års ålder och extra ordinarie präst sextio års ålder, än även vilka präster på sådan grund eller eljest enligt bestämmelserna i 46 § finnas böra komma i fråga till erhållande av emeritilön.

48 §. Ordinarie präst, vilken tilldelats emeritilön, skall med utgången av mars månad efter det ett år förflutit, sedan beslutet därom meddelades, frånträda sin tjänst och är omedelbart därefter berättigad att åtnjuta emeritilönen.

Extra ordinarie präst äger åtnjuta emeritilön från och med den 1 april efter det beslutet att tilldela honom dylik lön meddelades.

49 §. Emeritilön utgår intill slutet av den månad, varunder innehavaren avlidit. Efterlämnar han änka eller barn, som, därest emeritilön icke tilldelats honom, varit berättigad till tjänstår, äger änkan eller barnen uppbära emeritilönen intill utgången av den tid, under vilken tjänståret eljest skolat åtnjutas.

50 §. Emeritilön utbetalas av statskontoret kvartalsvis i efterskott.

51 §. Har den, som åtnjuter emeritilön, blivit dömd prästämbetet förlustig, vare vid den tid, beslutet härom vunnit laga kraft, hans rätt till dylik lön förverkad.

52 §. Ej må emeritilön i mät tagas eller med kvarstad beläggas.

II avd. Om förvaltningen av prästlönetillgångar.

7 kap. Allmänna bestämmelser.

53 §. Tillgångar i fast eller lös egendom, som äro avsedda för avlönande av präster, om vilka förmåles i 1 §, benämnas i denna lag prästlönetillgångar.

Den fasta egendomen, med undantag av vad därav användes till prästgård, kallas löneboställe.

54 §. 1 mom. Löneboställena, vilkas avkastning på sätt i 106 § 3) sägs ingår till kyrkofonden, skola förvaltas av domkapitlen för kyrkofondens räkning enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar.

2 mom. Prästlönetillgångar, som äro avsedda för avlönande av prästerskapet i visst pastorat, skola förvaltas av pastoratet under iakttagande av vad i 8, 9 och 10 kap. stadgas.

3 mom. De skyldigheter, som enligt lag eller författning åligga fastighets ägare, skola fullgöras beträffande prästlönetillgång, som i 1 mom. sägs, av kyrkofonden samt beträffande prästlönetillgång, som avses i 2 mom., av pastoratet.

4 mom. Alla å prästgård eller av pastorat förvaltad löneboställe befintliga byggnader, som enligt denna lag äro att anse såsom laga hus, skola av pastoratet hållas brandförsäkrade till fulla värdet.

8 kap. Om prästgård.

55 §. Prästgård skall omfatta område av lämplig storlek, bebyggt på sätt i detta kapitel föreskrives.

Till prästgård skall användas befintlig sådan. Erfordras ny prästgård eller flyttning av äldre prästgård, må enligt Konungens bestämmande prästgården läggas å löneboställe inom pastoratet eller ock å annat område, som av pastoratet för ändamålet erbjudes.

I övrigt bestämmer boställsnämnden med tillämpning av föreskrifterna i detta kapitel, hur prästgården skall vara anordnad, därvid, om fråga uppstår om ny- eller ombyggnad, pastoratet skall beredas tillfälle att inkomma med förslag till ritningar och arbetsbeskrivning.

Utan hinder av beslut, som meddelats på grund av stadgandet i tredje stycket, äger boställsnämnden, där ändrade förhållanden det föranleda, annorlunda förordna.

56 §. Å prästgård skola finnas följande laga hus: 1) boningshus, 2) visthus, 3) hushållskällare, 4) tvättstuga, 5) vedbod och 6) hemlighus ävensom, där sådant prövas erforderligt, brunn och utrymme för förvaring av motorfordon (garage).

Å prästgård för komminister må visthus och tvättstuga eller ettdera utslutas, när de prövas kunna undvaras.

57 §. De laga hus, som för varje prästgård föreskrivas, må sammanbyggas, i den mån sådant prövas lämpligt. Alla hus skola läggas och inrättas så, att eldfara så vitt möjligt undvikes samt brandförsäkring av desamma ej förhindras eller fördyras.

58 §. 1 mom. För boningshus å prästgård för kyrkoherde må föreskrivas minst sex, högst nio boningsrum, av vilka ett tillika skall vara expeditjonsrum, jämte kök, skafferi, erforderliga garderober samt en eller två förstugor. Där vid ny- eller ombyggnad av boningshus ett brandfritt valv finnes vara av behovet påkallat, skall sådant inrättas.

2 mom. För boningshus å prästgård för komminister må föreskrivas minst fyra, högst sex boningsrum jämte kök, skafferi, erforderliga garderober och en eller två förstugor. Vad i 1 mom. stadgas om expeditjonsrum och brandfritt valv i boningshus å prästgård för kyrkoherde skall äga motsvarande tillämpning i fråga om boningshus å prästgård för komminister, som på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkobokföring.

59 §. Boningshus uppföres på soekel av sten eller betong av minst fem decimeters höjd ovan jord, med väggar av tegel eller timmer eller annat ändamålsenligt byggnadsämne. Till byggnaden i övrigt användas ämnen, som finnas lämpliga. Boningsrummen skola vara försedda med nödiga och lämpliga anordningar för uppvärmning. Alla boningsrum förses med dubbelfönster, gipsade, boaserade eller spända tak, oljemålning å panel, dörrar, dörr- och fönsterinfattningar samt med tapeter eller lämplig målning å väggarna.

Övriga laga hus uppföras efter ortens sed av ändamålsenliga byggnadsämnen till den storlek, behovet i varje fall fordrar. Tvättstuga skall vara försedd med panna.

Där elektrisk ström för belysningsändamål finnes att tillgå i orten, skola, såframt sådant utan oskäligen kostnad kan ske, belysningsledningar indragas i prästgårdens byggnader i den omfattning, som prövas skäligen.

60 §. Boningshus av trä skall inom tid, som för varje särskilt fall av boställsnämnden bestämmes, förses med brädfodring eller annan tjänlig beklädnad samt målas med rödfärg eller annan färg. För boningshus av annat ämne ävensom för andra laga hus må efter behovet och ortens sed tjänlig beklädnad och bestrykning föreskrivas.

61 §. Vid bestämmandet av storleken, inredningen och övriga beskaffenheten av laga hus å prästgård skall iakttagas, å ena sidan, att byggnadens varaktighet och tjänst innehavarens skäligen behov tillgodoses, samt, å andra sidan, att de med byggnadsskyldighetens fullgörande förenade kostnader ej varda mer än nödigen betungande.

62 §. Å prästgård skola alla laga hus underhållas och vid behov nybyggas av pastoratet.

63 §. Präst eller annan, som eljest uppbär de med tjänsten förenade löne-

förmånerna, är skyldig att väl vårda prästgårdens laga hus. Eftersätter han vad sålunda åligger honom, är han pliktig ersätta pastoratet kostnaden för avhjälpan av uppkommen brist.

64 §. Prästgård skall, där hinder ej möter, omfatta erforderligt område till trädgård. Det åligger pastoratet att å trädgårdsområdet, efter vad boställsnämnden prövar skäligt, ombesörja nödig stenbrytning, röjning och dikning.

Där anlagd och planterad trädgård tillhandahålles präst, skall han väl vårda och vidmakthålla densamma. Eftersätter prästen vad sålunda åligger honom, är han skyldig att ersätta pastoratet uppkommen skada. Jämväl eljest åligger det prästen att hålla prästgårdsområdet i ordnat skick.

65 §. Pastoratet åligger att, där så prövas erforderligt, uppföra och underhålla stängsel kring prästgård, där ej hägnad skall hållas av granne.

Enskild väg, som erfordras uteslutande för prästgårds räkning, skall anläggas och underhållas av pastoratet. Sådan väg skall vintertiden vid snöfall öppenhållas av pastoratet. Det åligger jämväl pastoratet att svara för den på prästgård ankommande skyldighet att deltaga i byggande och underhåll av enskild väg, som är gemensam för prästgården och annan fastighet.

66 §. Prästgård avträdes vid första fardag efter frånträddandet av övriga löneförmåner vid den tjänst, varmed prästgården är förenad. Det åligger avträddaren att intill fardagen väl vårda prästgårdens laga hus och trädgård ävensom att åt den, som i egenskap av vikarie uppehåller tjänsten eller såsom ny innehavare tillträder densamma, upplåta erforderligt utrymme i prästgården.

Fardagar äro den 1 april och den 1 oktober.

67 §. Har präst å prästgård uppfört annan byggnad än laga hus, eller har han utöver vad honom ålegat verkställt plantering av fruktträd, bärbuskar eller prydnadsträd, skall prästen hembjuda det pastoratet till inlösen, när han frånträder prästgården.

Vill ej pastoratet lösa eller har pastoratet ej inom en månad efter det hembudet gjordes förklarar sig därtill villigt, äger prästen bortföra vad han påkostat; återställa dock jord eller byggnad i det skick, vari han mottog den. Är ej vad prästen sålunda äger från fastigheten skilja bortfört inom tre månader efter frånträddandet av prästgården, tillfaller det pastoratet utan lösen.

Kan överenskommelse ej träffas om vad pastoratet enligt denna paragraf bör utgiva i lösen, skall frågan avgöras i den ordning, som bestämmes i 2 kap. 8 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

9 kap. Om pastoratens förvaltning av löneboställen.

Löneboställena utom skogen.

68 §. 1 mom. Pastoratet skall städse hålla löneboställes åker och äng samt därtill hörande anstalter i fullgott stånd ävensom underhålla och vid behov nybygga de hus, vilka, enligt vad i 2 och 3 mom. sägs, utgöra löneboställets laga hus; pastoratet obetaget att tillförbinda arrendator att i förhållande till pastoratet ansvara för underhålls- och nybyggnadsskyldigheten.

2 mom. Såsom laga hus enligt denna lag anses de byggnader, vilka enligt föreskrifter, som meddelats med stöd av äldre lag, skola finnas å löneboställe vid tiden för pastoratets övertagande av förvaltningen.

Utan hinder av vad i första stycket sägs äger boställsnämnden beträffande löneboställe, som där avses, när skäl därtill äro, på yrkande av pastoratet meddela ändrade föreskrifter rörande vilka laga hus, som skola finnas, deras storlek, inredning och övriga beskaffenhet, med iakttagande av att byggelsen bör avpassas efter löneboställets storlek och avkastningsförmåga.

För självständigt jordbruk avsedd bebyggelse må icke utan tillstånd av domkapitlet inskränkas så, att dylikt jordbruk icke längre kan bedrivas å lönebostället.

3 mom. Har pastoratet med anlåtande av prästlönetillgång genom köp eller byte förvärvat bebyggd fastighet, vilken därmed kommit att utgöra löneboställe, äger boställsnämnden att vid näst infallande ekonomiska besiktning å lönebostället såsom laga hus insynsa den eller de byggnader, nämnden finner erforderliga för boställets ändamålsenliga utnyttjande med då antaget brukningssätt.

Vad i 2 mom. andra och tredje styckena är stadgat om förändringar i föreskriven bebyggelse skall äga motsvarande tillämpning i fråga om sådant nytillkommet löneboställe, som i detta moment avses.

69 §. Vill pastoratet å löneboställe taga mark i anspråk för begravningsplats eller andra församlingsändamål eller med nyttjanderätt upplåta mark för kommunala behov eller till egna hem, industri eller andra liknande ändamål, skall pastoratet därtill inhämta tillstånd av domkapitlet.

Lag samma vare, om pastoratet vill från löneboställe för annat ändamål än byggande och underhåll av prästgård, kyrka, kyrkogård samt till prästgård hörande väg bortföra grus, sten, torv, lera eller därmed jämförbara naturtillgångar. Meddelas tillstånd därtill, må domkapitlet föreskriva, att inkomsten skall fonderas och fonden utgöra prästlönetillgång för pastoratet.

70 §. Om tillstånd till avhändelse av löneboställe eller del därav eller upplåtelse av tomträtt å löneboställe är särskilt stadgat.

71 §. Innan pastoratet utarrenderar löneboställe, som ligger i nära grannskap av prästgård, eller godkänner överlåtelse av arrende av sådant boställe, skall prästen beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

72 §. 1 mom. Därest arrendator av löneboställe innehaft arrendet så lång tid, att denna tillsammans med återstående delen av arrendetiden uppgår till tio år, och han väl brukat bostället, skall arrendatorn eller, om han avlidit, hans änka och barn äga företrädesrätt att, där pastoratet ämnar fortfarande utarrendera lönebostället, ånyo arrendera detsamma (optionsrätt), såvida begäran härom framställes hos pastoratet minst nio månader före arrendets utgång.

Har, där sådan begäran framställts, pastoratet icke senast sju månader före arrendetidens utgång lämnat arrendatorn meddelande, att pastoratet icke ämnar utarrendera lönebostället eller icke medgiver honom optionsrätt, och ej heller, där utarrendering skall ske och optionsrätt icke förvägras arrendatorn, för honom tillkännagivit villkoren för nytt arrende, skall förutvarande arrende anses vara på oförändrade villkor förlängt på fem år. Har arrendatorn icke inom en månad efter mottagandet av pastoratets anbud å nytt arrende träffat överenskommelse med pastoratet om arrendevillkoren, anses optionsrätten förfallen.

2 mom. Har under de sista tio arrendeåren arrendators dödsbodelägare övertagit arrendet eller arrendator å barn eller måg överlåtitt arrenderätten, äger vid nya utarrenderingen den, som på sådant sätt blivit innehavare av arrenderätten, för åtnjutande av optionsrätt räkna sig till godo den tid, varunder företrädaren varit i besittning av arrendet.

3 mom. Därest efter arrendetidens utgång bostället i sin helhet eller till någon del ej vidare kommer att utarrenderas eller skall upplåtas under ett arrende med annan egendom eller ock visst område skall särskilt upplåtas, äger arrendatorn icke att för den honom eljest tillkommande optionsrätt fordra eller erhålla någon ersättning. Om bostället befinnes böra vid förnyad utarrendering upplåtas i två eller flera lotter, äger arrendatorn optionsrätt till endast en av dessa lotter, därvid han äger själv bestämma, vilken av de olika lotterna han fortfarande vill bruka.

4 mom. Optionsrätt äger rum allenast i avseende å område, som utarrenderas för jordbruk eller bebyggande, dock ej beträffande torpställe å löneboställes skogsmark.

Skogen.

73 §. Skogen å löneboställe skall stå under pastoratets omedelbara vård och förvaltning, dock att pastoratet skall vara pliktigt att i nedan angivna hänseenden anlita sakkunnigt biträde av stiftsintendent, om vilken i 116 § förmäles, eller den han förordnar.

Vården av skogen skall handhavas så, att ur skogen kan utvinnas den största avkastning, som är förenlig med uthålligt skogsbruk.

74 §. För varje skog skall upprättas och av stiftsintendenten i samförstånd med pastoratet fastställas en avverkningsplan, omfattande en tid av tio år och utvisande de virkesbelopp, som årligen i genomsnitt få uttagas.

Kunna stiftsintendenten och pastoratet icke enas om avverkningsplanen, skall frågan hänskjutas till avgörande av ecklesiastika boställskommissionen, om vilken förmåles i 117 §.

Revision av planen må ske, när anledning därtill förekommer.

75 §. All avverkning skall ske efter utstämpling, vilken ombesörjes av stiftsintendenten.

Udstämpling må på en gång ske av virkesmängd, som enligt avverkningsplanen motsvarar högst fem års avverkning, där ej särskilda skäl föranleda utstämpling för längre tid.

Över utstämplad skog äger pastoratet förfoga.

76 §. Församling skall vara bibehållen vid förut innehavd rätt att ur lönebeställes skog, i den mån den avverkningsbara virkesmängden därtill lämnar tillgång, sedan lönebeställets husbehov och pastoratets behov av byggnads- och hägnadsvirke för prästgård beräknats, erhålla erforderligt virke för byggande och underhåll av kyrka, vilken rättighet även skall anses omfatta rätt till virke för byggande och underhåll av klockstapel och hägnad kring kyrkogård.

77 §. Pastoratet är skyldigt att inom tid, som stiftsintendenten bestämmer, vidtaga de åtgärder denne finner nödigt föreskriva för bibehållande av skogsbestånd i god kultur eller för återväxt å område, där avverkning ägt rum.

78 §. För tillgodoseende av lönebeställes behov av betesmark skall, där pastoratet det påfordrar, av stiftsintendenten anvisas härför lämplig hagmark eller annat område å skogsmarken att läggas under beteskultur.

79 §. Vill pastorat för ernående av ökad skogsavkastning verkställa torrläggning av försumpade marker, myrar och kärr eller utföra annat sådant företag, skall stiftsintendenten på begäran av pastoratet upprätta erforderlig plan och arbetsbeskrivning.

80 §. För förrättning å skogen, som utföres av stiftsintendenten eller den han förordnar, skall pastoratet gälda ersättning efter de grunder, Konungen bestämmer.

Ersättningen skall ingå till kyrkofonden.

Pastoratet är även skyldigt att vid sådan förrättning tillhandahålla erforderlig hantlangning.

81 §. Fastställd avverkningsplan skall, så snart ske kan, tillställas pastoratet och domkapitlet.

Då stiftsintendent godkänt utstämplingsförrättning, skall utstämplingsprotokollet samt, när stiftsintendent eljest meddelat beslut i ärende, som enligt detta kapitel ankommer på hans avgörande, skriftligt besked om beslutets innehåll, så fort ske kan, tillställas pastoratet och domkapitlet.

82 §. Då stiftsintendent enligt 74 § i samförstånd med pastorat fastställt avverkningsplan, äger domkapitlet, och då stiftsintendent meddelat beslut i ärende, som jämlikt 75, 77 eller 78 §§ ankommer på hans avgörande, må såväl pastoratet som domkapitlet föra klagan över beslutet hos ecklesiastika bo-

ställskommissionen, vilka besvär skola ingivas till kommissionen eller dess ordförande före klockan tolv å fyrtiofemte dagen från den dag, klaganden erhöill del av beslutet.

Klagan över kommissionens beslut i sådant ärende må föras hos Konungen genom besvär, vilka skola ingivas till ecklesiastikdepartementet före klockan tolv å fyrtiofemte dagen från den dag, klaganden erhöill del av beslutet. I enahanda ordning må pastorat och domkapitel hos Konungen fullfölja talan mot beslut av ecklesiastika boställskommissionen enligt 74 § rörande fastställande av avverkningsplan.

Pastorat skall anses hava behörigen erhållit del av beslut, som nu sagts, då beslutet tillställts kyrkostämmans ordförande eller, i pastorat där kyrkofullmäktige finnas, ordföranden hos dem.

10 kap. Om pastoratens fondförvaltning.

83 §. Av pastorat omhänderhavd fond, som är prästlönetillgång, skall placeras på sätt om omyndigs medel är stadgat, där ej domkapitlet i visst fall medger, att sådan fond må användas till inköp av fastighet eller på annat sätt placeras.

84 §. Pastoratet skall före utgången av februari varje år till domkapitlet insända redogörelse angående varje fonds kapital, placering och avkastning under föregående år.

11 kap. Om uppskattning av löneboställes normalavkastning.

85 §. I pastorat, där tillskott av kyrkofonden enligt 110 § ifrågakommer, skall för varje av pastoratet förvaltad löneboställe uppskattning ske av boställets årliga normalavkastning, beräknad i penningar.

Uppskattningen skall verkställas av boställsnämnden.

Vid uppskattning av skogsavkastningen ävensom vid prövning av ärenden angående beviljande av frihetsår för företag å skogen, vilka avses i 87 § 3) och 88 §, skall nämnden hava den sammansättning, som angives i 92 § tredje stycket.

86 §. Vid uppskattningen av annan avkastning än skogsavkastning skall iakttagas följande:

1) Uppskattningen skall avse en tid av 20 år.

2) Till grund för uppskattningen lägges värdet av de intäkter, som anses kunna erhållas genom förvaltning av lönebostället på mest ekonomiska sätt med bibehållande av tillämplad brukningsmetod. Från intäkterna avdragas nödiga, av förvaltningen föranledda utgifter, däribland skatter samt kostnader för underhålls- och nybyggnadsarbeten. I sistnämnda kostnader inräknas rot-

värdet av byggnads- och hägnadsvirke från boställsskog. Avdrag må även göras för kostnader för ekonomiska besiktningar och andra förrättningar av boställsnämnd. Har pastoratet vid utarrendering av löneboställe åtagit sig att tillhandahålla arrendatorn ved till husbehov, skall därav föranledd förhöjning av arrendesumman icke tagas i betraktande såsom inkomst, men ej heller vid utgiftsberäkningen hänsyn tagas till vedanskaffningen.

3) Vid uppskattning av inkomsterna skall hänsyn icke tagas till förbättring av löneboställets avkastning, som kan inträda genom tillämnad vattenavledning, större täckdikning eller andra kapitalkrävande företag. Ej heller må vid beräkning av utgifterna avdrag ske för kostnaderna för företaget. Genom sådant företag vunnit förbättring tages i betraktande först efter så lång tid, som efter boställsnämndens prövning skäligen kan anses åtgå för avskrivning av det i företaget nedlagda kapitalet (frihetsår).

87 §. Vid uppskattningen av skogsavkastningen skall iakttagas följande:

1) Uppskattningen sker med ledning av uppgjord avverkningsplan för den tid, planen gäller.

2) Till grund för uppskattningen lägges värdet av det för avverkning tillgängliga virket på rot. Från detta värde drages dels rotvärdet av virke, som enligt vad i 76 § är stadgat, kan anses erforderligt för prästgård och kyrka, dels ock de kostnader pastoratet under den tid uppskattningen avser beräknas få vidkännas för utstämpling och andra förrättningar å skogen samt för åtgärder för skogsvård, varom i 77 § sägs. Vad av återstoden belöper på ett vart av de år, avverkningsplanen omfattar, utgör skogens årliga normalavkastning.

3) Med avseende å sådan förbättring i skogsavkastningen, vilken härrör från företag av beskaffenhet, som i 79 § sägs, må pastoratet enligt boställsnämndens beprövande tillerkännas frihetsår efter de grunder, som stadgas i 86 § 3).

88 §. Därest pastorat med företeende av fullständigt kostnadsförslag rörande tillämnat företag av beskaffenhet, som omtalas i 86 § 3) och 87 § 3), sådant påfordrar, skall boställsnämnden meddela särskilt beslut i fråga om det antal frihetsår, som kan medgivas för företaget.

12 kap. Om tillsyn över pastoratens förvaltning.

89 §. Domkapitlet åligger att tillse, att gällande bestämmelser om förvaltningen av pastoratens prästlönetillgångar efterlevas och att överträdelse beivras. Domkapitlet må ock, då domkapitlet finner skäl därtill, överklaga domstolars och andra myndigheters beslut rörande prästlönetillgångarna.

90 §. För tillsyn å prästgårdars och löneboställens hävd till hus och jord skall boställsnämnden på föranstaltande av domkapitlet hålla ekonomisk besiktning, å prästgård inom utgången av tionde året och å löneboställe, där ej särskilda skäl annat föranleda, inom utgången av femte året efter det, då ekonomisk besiktning näst förut å bostället förrättats; domkapitlet obetaget att

i händelse av särskilt behov även å annan tid förordna om ekonomisk besiktning.

91 §. Vid ekonomisk besiktning har boställsnämnden att iakttaga följande:

a) Tillses, att de laga husen äro behörigen brandförsäkrade, och antecknas i vad mån förut föreskrivna nybyggnader, bättringar och andra åtgärder blivit verkställda.

b) Är efter senaste ekonomiska besiktning hus, som skall finnas å prästgård eller löneboställe, nybyggt, tillses, huruvida det är i överensstämmelse med givna föreskrifter samt i övrigt ändamålsenligt och med omsorg uppfört. Nämnden meddelar därefter beslut, huruvida huset må, i befintligt skick eller sedan därå anmärkta felaktigheter och brister blivit avhjälpta, insynas. Kan huset icke godkännas, lämnas föreskrift angående därav påkallade åtgärder.

c) Finnas å laga hus bristfälligheter, skall nämnden pröva, huruvida bristfälligheterna lämpligen kunna genom allenast bättrande avhjälpas eller nybyggnad är nödig. Erforderliga bättringar skola föreskrivas.

d) Anser nämnden erforderligt, att laga hus ersättes med nytt, skall nämnden ålägga pastoratet att verkställa nybyggnad. Nämnden skall i beslutet angiva byggnadens storlek, inredning och beskaffenhet. Innan ärendet slutligen avgöres, skall tillfälle beredas pastoratet att inkomma med förslag till ritningar och arbetsbeskrivning.

e) Ägorna å löneboställe besiktigas och antecknas de brister, som förefinnas beträffande åkerns hävdande, övriga ägors skötsel och vård, hägnaders och dikens anbringande och underhåll samt torvmosses begagnande. Erforderliga åtgärder och bättringar föreskrivas. Finnes å löneboställe antaget brukningsätt uppenbart leda till skada för bostället, föreskrives nödig rättelse.

f) Tid utsättes, inom vilken vid förrättningen föreskriven nybyggnad, bättring eller annan åtgärd bör av pastoratet vara verkställd.

13 kap. Om boställsnämnd och laga syn m. m.

92 §. Boställsnämnd, bestående av tre i orten boende, i lantbruks- och därmed sammanhängande affärsförhållanden kunniga män, skall finnas, en för varje tingslag på landet jämte de städer, som ligga därinom eller som, enligt Konungens förordnande skola därmed förenas till ett tjänstgöringsområde, samt en för Stockholms stad.

Av boställsnämndens ledamöter skola två jämte lika antal ersättare utses för tre år åt gången, den ene, tillika ordförande, av länsstyrelsen samt den andre av domkapitlet. Som tredje ledamot i boställsnämnden inträder en av dem, som, till ett antal av en för varje till tjänstgöringsområdet hänfört pastorat, skola pastoratsvis, likaledes för tre år, utses för tjänstgöring i boställsnämnden, därvid vad om valbarhet till nämndeman finnes stadgat skall äga motsvarande tillämpning; skolande i varje särskilt fall bland de sålunda valda

inkallas den närmast boende, som ej tillhör det av förrättningen berörda pastoratet.

Vid prövning av frågor, som omförmälas i 85 § tredje stycket, inträder stiftsintendenten såsom ledamot i nämnden i stället för den av domkapitlet utsedda ledamoten.

Konungen äger, där särskilda skäl sådant föranleda, rörande nämndens tjänstgöringsområde och sättet huru ledamöterna skola utses förordna annorlunda än nu sagts.

93 §. För fullgörande av vad enligt denna lag ankommer på boställsnämnd, skall nämnden hålla förrättning å tid och plats, som ordföranden bestämmer, med iakttagande av att förrättningen hålles å tjänlig årstid och att, där så kan ske, förrättningar i samma ort verkställas omedelbart efter varandra.

Ekonomisk besiktning å löneboställe må kunna förrättas av nämndens ordförande ensam, där domkapitlet med hänsyn till boställets ringhet eller andra omständigheter prövar sådant lämpligen kunna äga rum och pastoratet därtill lämnar medgivande. Vid sådan besiktning må dock ej handläggas fråga om utdömande eller insyning av laga hus.

Förrättning påkallas hos ordföranden.

94 §. 1 mom. Såsom jäv mot ledamot av boställsnämnd gälle: om han är med part i den skyldskap eller svägerlag, som i 13 kap. 1 § rättegångsbalken om jäv mot domare sägs, eller om han är parts vederdeloman eller uppenbare ovän, eller om ledamot eller den, som står till honom i sådan skyldskap eller svägerlag, som nämnt är, äger del i målet eller eljest kan av förrättningen vänta synnerlig nytta eller skada eller är medlem av pastoratets boställsstyrelse eller kyrkoråd. Har ledamot, som innehar allmän tjänst, å tjänstens vägnar rättegång med part, eller söker någon sak med ledamot eller tillfogar honom något med ord eller gärning i uppsåt att därmed göra honom jävig, det må ej räknas för jäv.

2 mom. Vet nämndens ordförande, att jäv mot honom är, eller är han av laga förfall hindrad att deltaga i nämnden, inkalle han i sitt ställe den för honom utsedde ersättaren. Förekommer dylikt jäv mot eller förfall för någon av nämndens övriga ledamöter, göre denne omedelbart anmälan därom hos ordföranden, vilken ombesörjer inkallande av ersättare.

3 mom. Därest i det fall, att ordföranden eller av domkapitlet utsedd ledamot på grund av laga förfall eller jäv är hindrad att deltaga i nämnden, sådant hinder möter jämväl för ersättaren, åligger det ordföranden att om förhållandet göra anmälan hos länsstyrelsen, som har att för ifrågavarande tillfälle förordna ordförande eller ledamot av nämnden.

95 §. 1 mom. Minst en månad före förrättning av boställsnämnd skall ordföranden om tiden därför underrätta domkapitlet och ordföranden i kyrkostämman eller, i pastorat där kyrkofullmäktige finnas, ordföranden hos dem. Om mottagandet av underrättelse, varom nu är sagt, skall bevis genast av

vederbörande tillställas boställsnämndens ordförande. Annan part skall minst fjorton dagar före förrättningen kallas till densamma.

2 mom. När boställsnämndens ordförande bevisligen iakttagit vad enligt 1 mom. åligger honom, må parts eller ombuds uteblivande ej utgöra hinder för förrättningens företagande.

96 §. Anmäles vid förrättningen jäv mot ordföranden och finner nämnden det vara lagligen grundat, inställes förrättningen och förfares för inkallande av annan ordförande såsom i 94 § sägs. Förekommer mot annan ledamot jäv, som av nämnden godkännes, ombesörjer ordföranden inkallande av ersättare för honom. Ogillas jävet, skall förrättningen fortgå; vederbörande obehaget att i sammanhang med huvudsaken klaga över beslut, varigenom jävsanmärkning ogillats.

97 §. Stanna boställsnämndens ledamöter i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle ordförandens.

98 §. Den, som med förrättning av boställsnämnd icke åtnöjes, äger att, vid förlust av rätt till vidare talan, inom trettio dagar efter förrättningens avslutande anmäla sig å landet hos domaren och i stad hos rådhusrättens ordförande med begäran om laga syn. Härom skall underrättelse meddelas parterna vid förrättningens avslutande och anteckning ske i instrumentet.

Det åligger nämndens ordförande att inom fjorton dagar efter förrättningens avslutande sända instrumentet över förrättningen i huvudskrift eller avskrift till samtliga parter. För sådan handling äger ordföranden icke bezinga sig lösen.

99 §. Laga syn hålles, då missnöje mot förrättning av boställsnämnd blivit anmält. Sådan syn förrättas på landet av domare jämte två nämndemän, samt i stad av rådhusrätt.

100 §. Klagande skall till domaren eller rätten insända instrument över överklagade förrättningen.

101 §. Då laga syn skall äga rum, åligger det domaren eller rätten att utsetta tid för densamma, varjämte domaren skall kalla nämnd.

Beträffande parters kallelse till laga syn skall vad i 95 § är stadgat beträffande förrättning av boställsnämnd äga motsvarande tillämpning, med iakttagande av att vad där stadgas om ordförande i boställsnämnd vid laga syn skall gälla domaren eller rätten.

102 §. Är, då missnöje mot förrättning av boställsnämnd blivit anmält, klagan tillika förd över beslut, varigenom mot ledamot av nämnden gjort jäv ogillats, och finner synerätten jävsanmärkningen vara lagligen grundad, skall ny förrättning verkställas av synerätten, som därvid meddelar de föreskrifter, vilka av omständigheterna finnas påkallade.

103 §. Vid förrättning av boställsnämnd och laga syn må nämndens eller synerättens ordförande, där så finnes nödigt, tillkalla byggnads- eller eljest sakkunnig person.

104 §. 1 mom. Ordförande i boställsnämnd åtnjuter årligt arvode av kyrkofonden med belopp, som Konungen bestämmer.

2 mom. När förrättning föranleder resa åtnjuter ledamot av boställsnämnd och synerätt ersättning enligt resereglementet, därvid ordförande i boställsnämnd skall likställas med domänintendent och annan ledamot med nämndeman, där vederbörande icke på grund av innehavande befattning är berättigad till högre ersättning.

3 mom. Biträdande sakkunnig erhåller gottgörelse efter bestämmande av boställsnämnd eller synerätt.

4 mom. Kostnad, som i 2 och 3 mom. sägs, skall, där ej beträffande kostnad för ekonomisk besiktning på grund av särskilt stadgande för visst fall annorlunda föreskrivits, gäldas av pastoratet, dock att, där synerätten finner, att laga syn blivit utan giltig orsak påkallad, den skyldige skall vara pliktig att, i den mån synerätten prövar skäligt, gottgöra pastoratet å sådan syn belöpande kostnad.

14 kap. Om kyrkofond m. m.

105 §. Kyrkofonden skall användas för kyrkliga ändamål på sätt i denna lag bestämmes och förvaltas av statskontoret utan sammanblandning med andra medel.

106 §. Till kyrkofonden skola ingå:

1) vad enligt lagen den 9 december 1910 om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför årligen skall av statsverket gäldas såsom ersättning för tionde och andra avgifter av fast egendom, vilka på grund av givna författningar tillkommit prästerskapet;

2) årlig ersättning av statsverket ej mindre för anslag i krono- och kyrkotionde samt oindelt spannmål ävensom hemmansräntor, för vilka gottgörelse av statsmedel lämnats prästerskapet det ecklesiastikår, som tilländagått näst före den 1 maj 1914, än även för de statsanslag i penningar, som för samma ecklesiastikår av prästerskapet åtnjutits, och skall förstnämnda anslag utgöras med belopp, motsvarande medeltalet av medelmarkegångsprisen för vederbörande persedlar under åren 1864—1913 med tillägg av forsellön;

3) avkastning av lönebeställen, som enligt 9 § kungl. förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster rätteligen indragits till prästerskapets löneregleringsfond eller av Konungen anvisats till löneförbättring för prästerlig tjänstinnehavare i annat pastorat än det, inom vilket bostället är beläget;

4) överskott å årlig avkastning av pastorats prästlönstillgångar, varom förmäles i 107 §;

5) ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar;

6) ersättning av pastoraten för förrättningar, som avses i 80 §;

7) allmän kyrkoavgift, varom förmäles i 108 §.

107 §. Därest prästlönstillgångarna inom ett pastorat — fränsett tillgång, vars avkastning enligt 22 § skall tillkomma viss tjänstinnehavare utöver lönen eller jämlikt bestämmelse i donationsbrev tillfalla prästänka — lämna så stor avkastning, att denna icke blott förslår att helt täcka pastoratets i 24 och 29 §§ omförmälda utgifter för prästerskapets avlöning under året samt i 76 § angivna virkesbehov utan även därutöver lämnar överskott, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera överskottet, såvida det kan ske utan förnärmande av pastoratets rätt.

108 §. Allmän kyrkoavgift skall inom pastorat, som i denna lag avses, utgöras av en var, vilken har att till pastoratet, där så erfordras, erlægga församlingsavgifter.

Kyrkoavgiftens grundbelopp utgör 10 öre för skattekrona. Konungen bestämmer årligen, hur stor del av grundbeloppet skall för det året uttagas.

Kyrkoavgiften skall inom varje församling debiteras och uppbäras i samma ordning som avgifter till församlingen samt årligen senast den 1 november inbetalas till domkapitlet.

Vad i lagen den 16 oktober 1908 angående lindring i främmande trosbekännarens skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning är stadgat om där avsedda avgifter skall äga motsvarande tillämpning beträffande den allmänna kyrkoavgiften.

109 §. Av kyrkofonden skola utgöras:

1) arvoden till kontraktsprostar, pastorsadjunkter tillkommande avlöningsförmåner, som omförmälas i 18 § 2) och 4), samt ålderstillägg;

2) resekostnader och resanslag, som i 32—34 §§ sägs;

3) fyllnadsarvoden, varom förmäles i 36 §;

4) sjukledighetsarvoden, som avses i 41 §;

5) semestermedel;

6) emeritilöner;

7) å innehavare av prästerlig emeritilön belöpande pensionsavgift till prästerskapets änke- och pupillkassa;

8) avlöning åt stiftsintendenter och dem underställd personal ävensom gottgörelse till ledamöterna i ekklesiastika boställskommissionen tillika med övriga omkostnader för den verksamhet, som utövas av sagda personer;

9) arvoden åt ordförande i boställsnämnder med belopp, som av Konungen bestämmas;

10) anslag, som i 112 § andra stycket sägs, till uppförande av prästgård inom Härnösands och Luleå stift;

11) anslag, som Konungen må finna skäligen bevilja för särskild kyrklig verksamhet inom riket, dock att för ändamålet icke under något år må användas mer än sammanlagt 300 000 kronor;

12) kostnader för förvaltningen av de i 106 § 3) omförmälda löneboställena;

13) tillskott till pastoraten enligt vad i 110 § stadgas.

110 §. Om för gäldande av pastorat jämlikt 24 och 29 §§ åliggande utgifter

under året åtgår högre belopp, än som täckes dels av avkastningen av pastoratets prästlönetillgångar — med undantag av tillgång, vars avkastning enligt 22 § skall tillkomma viss tjänst innehavare utöver lönen eller enligt bestämmelse i donationsbrev tillfalla prästänka — dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en uttaxering för skattekrona inom pastoratet av trettio öre eller det lägre belopp, Konungen för det året bestämt, skall pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden.

Vid bestämmande av sådant tillskott skall löneboställes avkastning tagas i beräkning med belopp, som fastställts i den ordning 86 och 87 §§ stadga (löneboställets årliga normalavkastning), samt avkastningen av fonder antagas utgöra fyra procent av fondernas kapital.

111 §. Av den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp skall för året uttagas så stor del, att denna tillika med den i 106 § 6) omförmälda inkomst beräknas täcka de i 109 § 1)—11) avsedda utgifter.

Det belopp för skattekrona, som omförmäles i 110 §, skall bestämmas så, att tillskotten till pastoraten under året så vitt möjligt motsvara de i 106 § 1)—5) upptagna, till kyrkofonden ingående inkomster efter avdrag av de i 109 § 12) angivna kostnader.

112 §. I de fall, då inom Härnösands och Luleå stift tjänlig prästgård saknas för sådan kyrkoherde eller komminister, som är berättigad att uppbära ödebygdstillägg, må Konungen — därest lämplig bostad för befattningshavaren icke finnes att förhyra och fullgörandet av den pastoratet åliggande skyldigheten att bygga ny prästgård måste med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet anses medföra oskäligt stor tunga för pastoratet och dess invånare — medgiva, att från kyrkofonden må under de villkor, Konungen äger bestämma, till pastoratet utlämnas ett räntefritt lån till belopp, motsvarande hela eller en del av kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande.

I fall, som nu avses, må Konungen, där särskilda förhållanden sådant påkalla, medgiva, att kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande må helt eller delvis bestridas av kyrkofondens medel utan återbetalningsskyldighet för pastoratet.

113 §. För fullgörande av nybyggnad å löneboställe, som av boställsnämnd föreskrives, eller för kostnader, som uppkomma då löneboställe tvångsanslutes till företag enligt vattenlagen eller lagen om enskilda vägar eller till lantmåteriförrättning, äger pastoratet erhålla förskott av kyrkofonden.

Sådant förskott skall jämte ränta gottgöras kyrkofonden ur avkastningen från lönebostället.

114 §. För beredande av tillgång till medel för utlämnande av förskott må lån upptagas för kyrkofonden.

III avd. Särskilda stadganden.

15 kap.

115 §. I pastorat, där sådant finnes erforderligt, må för förvaltningen av fast egendom, som är anslagen till avlöning åt pastoratets prästerskap, utses en särskild boställsstyrelse. Ledamöter i styrelsen väljas av kyrkostämman eller, där kyrkofullmäktige finnas, av dem till det antal, som stämman eller fullmäktige finna lämpligt, dock icke under tre eller över fem. Jämte ledamöterna må utses suppleanter till det antal, som finnes lämpligt. Sker ej valet proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Val av ledamöter och suppleanter i boställsstyrelse inom pastorat, bestående av två eller flera församlingar, vilka icke utgöra en kyrklig samfällighet, skall förrättas av gemensam kyrkostämma med församlingarna. I sådant fall liksom då boställsstyrelse skall väljas i pastorat, som utgör kyrklig samfällighet, bör tillses, att om möjligt en var av de församlingar, pastoratet omfattar, blir företrädd i styrelsen.

Boställsstyrelsen väljer inom sig för varje år en ordförande och, där så anses påkallat, en vice ordförande.

I övrigt skall beträffande boställsstyrelse i tillämpliga delar gälla vad i lagen om församlingsstyrelse är stadgat om kyrkoråd.

116 §. Vid de domkapitel, där sådant finnes erforderligt, skall finnas anställd en ordinarie tjänsteman, benämnd stiftsintendent, med huvudsaklig uppgift att

a) tillhandagå pastoraten vid vården av de av dem förvaltade skogarna på sätt i 9 kap. närmare förmäles;

b) på begäran bistå pastoraten med råd och anvisningar i frågor angående försäljning av virke från samma skogar;

c) såsom ledamot i boställsnämnd deltaga i prövning av de i 85 § sista stycket omförmälda ärenden rörande uppskattning av normalavkastningen av vissa skogar;

d) biträda domkapitlet vid handläggning av ansökningar, som avses i 68 § 2 mom. sista stycket och 69 §, samt i övrigt vid domkapitlets kontroll av pastoratens förvaltning av prästgårdar och lönebeställen;

e) biträda domkapitlet vid förvaltningen av lönebeställen, vilkas avkomst enligt 106 § 3) skall ingå till kyrkofonden.

Stiftsintendent skall hava avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller skogshögskolans jägmästarkurs; dock må i särskilt fall till stiftsintendent antagas den, som avlagt avgångsexamen från skogsinstitutets lägre kurs eller skogshögskolans forstmästarkurs.

Till biträde åt stiftsintendent vid fullgörande av honom åliggande arbets-

uppgifter må vid de domkapitel, där det finnes erforderligt, anställas extra ordinarie tjänstemän, nämligen en assistent med skoglig utbildning, som i andra stycket sägs, ävensom en eller flera skogvaktare med lägre skoglig utbildning. I Lunds stift må anställas en assistent med agronomutbildning.

Om inrättande och indragning av befattningar, som nu sagts, så ock om avlöning åt befattningshavarna bestämmer Konungen.

Stiftsintendent tillsättes av Konungen. Övriga befattningshavare förordnas av domkapitlet.

Avlöningarna skola utgå ur kyrkofonden. Ur samma fond skola likaledes bestridas resekostnader och övriga utgifter för befattningshavarnas verksamhet ävensom ersättning åt tillfälliga biträden, allt enligt grunder, som Konungen äger bestämma.

Instruktioner för befattningshavarna utfärdas av Konungen.

117 §. Genomförandet av de förändringar i den hittillsvarande förvaltningen av prästlönetillgångarna, som i denna lag föreskrivas, skall, intill dess i vederbörlig ordning annorlunda förordnas, stå under överinseende av en kommission, benämnd eklestastiska boställskommissionen, bestående av tre personer, vilka utses av Konungen.

Kommissionen skall tillika meddela beslut rörande fastställande av avverkningsplaner, vilka jämlikt 74 § hänskjutas till dess bedömande, samt, efter ty i 82 § första stycket sägs, pröva besvär mot beslut av stiftsintendent.

Instruktion för kommissionen utfärdas av Konungen.

Kommissionens medlemmar skola åtnjuta avlöning ur kyrkofonden. Avlöningarnas storlek bestämmas av Konungen, som tillika äger bevilja erforderliga anslag ur kyrkofonden för gäldande av övriga kostnader för kommissionens verksamhet.

Sedan arbetet med omläggningen av förvaltningen av prästlönetillgångarna blivit i huvudsak avslutat, skall kommissionens verksamhet upphöra och dess i andra stycket omförmälda uppgifter övertagas av den myndighet, som i lag bestämmas.

118 §. Över domkapitels beslut i ärende, som angår förvaltningen av pastorats prästlönetillgångar, må pastoratet föra klagan hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till eklestastikdepartementet före klockan tolv å fyrtyofemte dagen från den dag, pastoratet erhöi del av beslutet.

Rörande delgivning av sådant beslut med pastoratet skall vad i 82 § sista stycket för där avsedda fall är stadgat äga motsvarande tillämpning.

119 §. Har boställsnämnd vid förrättning, som avses i 55 § tredje och fjärde styckena, eller ekonomisk besiktning meddelat föreskrift om utförande av nybyggnads- eller underhållsarbeten å prästgård eller av pastorat förvaltad löneboställe, eller har stiftsintendent jämlikt 77 § förelagt pastorat att vidtaga skogsvårdande åtgärder, skall pastoratet inom en månad efter förloppet av den tid, då jämlikt meddelad föreskrift arbetena skola vara verkställda, till domkapitlet ingiva anmälan om fullgörandet. Hava arbetena icke blivit inom före-

skriven tid fullgjorda, men beslutet härom vunnit laga kraft, äger domkapitlet hos överexekutor påkalla, att vad pastoratet eftersatt varder för lega genom överexekutor verkställt.

För arbetenas utförande erforderliga medel skola förskjutas av kyrkofonden. Vad sålunda förskjutits äger överexekutor låta omedelbart uttaga hos pastoratet.

120 §. Därest löneboställe, vars avkomst enligt 106 § 3) ingår till kyrkofonden, helt eller delvis exproprieras, skall den erhållna ersättningen ingå till samma fond.

Blir prästgård eller löneboställe, som utgör prästlönetillgång för visst pastorat, föremål för expropriation, skall den influtna ersättningen fonderas och utgöra prästlönetillgång för pastoratet.

121 §. Utgöra två eller flera pastorat för vården av angelägenhet, som i denna lag avses, en kyrklig samfällighet, skall vad i lagen stadgas om pastorat äga tillämpning å sådan samfällighet.

122 §. Vad om domkapitel i denna lag är stadgat gäller även om Stockholms stads konsistorium.

123 §. De ytterligare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag, meddelas av Konungen.

Förslag

till

Lag om införande av prästlönelagen.

1 §. Den nu antagna prästlönelagen skall jämte vad här nedan i denna paragraf samt 2—15 §§ stadgas lända till efterrättelse från och med den dag, Konungen bestämmer.

Samma dag skola träda i tillämpning av Konungen jämlikt 21 och 29 §§ nya lagen meddelade löneregleringsresolutioner och samtidigt, med undantag som i 4 § sägs, alla på grund av lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning meddelade löneregleringsresolutioner ävensom alla tidigare beslut om fasta resanslag upphöra att gälla.

I fråga om pastorat, för vars prästerskap vid nya lagens ikraftträdande är gällande lönereglering, som fastställts på grund av förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster, skall, intill dess sagda lönereglering bringats till upphörande, fortfarande tillämpas vad äldre lag stadgar i de ämnen, som i nya lagen avses. Därefter skall nya lagen vinna tillämpning även beträffande sådant pastorat.

2 §. Genom nya lagen upphävas med de begränsningar nedan stadgas:
lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning;
lagen den 9 december 1910 om kyrkofond;

lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster;

ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910;

kungörelsen den 9 december 1910 angående grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar;

kungl. cirkuläret den 17 juni 1916 till samtliga ecklesiastika konsistorier angående dispositionen av avlöningsmedel vid prästerlig tjänst, vars innehavare dömts till mistning av ämbetet på viss tid;

lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner;

lagen den 19 november 1920 angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar;

lagen den 21 november 1925 om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat;

lagen den 21 november 1925 angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift;

lagen den 21 november 1925 angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift;

lagen den 21 november 1925 om förskott ur kyrkofonden till bekostande av viss nybyggnad å ecklesiastika löneboställen;

lagen den 31 maj 1926 angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord;

lagen den 17 december 1926 om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.;

lagen den 22 april 1927 om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön;

lagen den 13 december 1929 om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.

tillika med alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda lagrum innehålla eller tillägg därtill eller som tillkommit med stöd av nu upphävda författningar;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller särskild författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

3 §. Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

4 §. Före nya lagens ikraftträdande utnämnd innehavare av kyrkoherde- eller komministerstjänst, för vilken, då nya lagen träder i kraft, är gällande jämlikt lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning fastställd lönereglering, äger, om han så önskar och inom tre månader efter det nya lagen vunnit tillämpning därom gör anmälan hos domkapitlet, under sin tjänstetid intill utgången av löneregleringsperioden åtnjuta avlöning enligt de för tjänsten förut stadgade grunder ävensom med stöd av äldre lag beviljat fast resanslag, dock med skyldighet att underkasta sig de förändringar med avseende å dyrtidstillägg, som kunna varda bestämda.

Präst, som sålunda valt att kvarstå å gammal stat, äger icke sedermera under löneregleringsperioden övergå å ny stat.

Då präst kvarstår å gammal stat iakttages,
att ålderstillägg skall gäldas av kyrkofonden,

att övriga kontanta löneförmåner samt fast resanslag skola utgöras av pastoratet och vid beräkning av tillskott från kyrkofonden till pastoratet likställas med utgifter, som avses i 24 och 29 §§ nya lagen, därvid förmån av husbehovsbränsle, vilken icke förut blivit utbytt mot kontant ersättning, skall upptagas till ett värde av 200 kronor om året för kyrkoherde och 160 kronor för komminister,

att virke för husbehovsbränsle anvisas av stiftsintendenten eller den han förordnar,

att nya lagens bestämmelser om semester icke äga tillämplighet å sådan präst, samt

att emeritilön för prästen beräknas å den jämlikt nya lagen bestämda reglerade lönen för tjänsten.

5 §. Finnes kyrkoadjunkt anställd hos ordinarie präst, vilken uppbär avlöning enligt de i 4 § första stycket stadgade grunder, är den sistnämnde skyldig tillhandahålla adjunkten skjuts i tjänstären den i samma omfattning, som han enligt äldre lag varit pliktig tillhandahålla skjuts åt ständig adjunkt. Kyrkoadjunkten äger i sådant fall icke uppbära fast resanslag.

Där präst, som övergår å ny stat, vid tiden för nya lagens ikraftträdande uppbär skjutsbidrag jämlikt 11 § 3 mom. lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning och därjämte genom arrendekontrakt tillförsäkrats rättighet att av arrendator å löneboställe erhålla skjuts, äger prästen, så länge sistnämnda rättighet fordbestår, icke komma i åtnjutande av fast resanslag till högre belopp, än som motsvarar det förutvarande skjutsbidraget.

6 §. Domprostarna i Uppsala och Lund skola, så länge domkyrkoförsamlingarna i dessa städer utgöra prebenden, uppbära lön efter hittills gällande grunder.

7 §. Kontraktspäst, vilken utnämns före den 1 maj 1914, äger att under sin tjänstetid från kyrkofonden uppbära prostarvode efter dittills gällande grunder.

8 §. Då pastorsadjunkt förordnas till biträde hos eller vikarie för ordinarie präst, vilken uppbär avlöning enligt lönereglering, som fastställts på grund av förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster, äger adjunkten åtnjuta avlöning, skjuts i tjänstären och ersättning för resa till och från tjänstgöringsorten jämlikt de i nya lagen stadgade grunder, därvid likväl iakttages, dels att ordinarie prästen skall ej mindre till kyrkofonden inbetala, vad honom enligt gällande prästmötesbeslut åligger att för avlöning av extra ordinarie präster utgiva utöver förmånerna av bostad och vivre samt skjuts i tjänstären, än även bekosta adjunktens resa till tjänstgöringsorten, dels ock att adjunkten skall ur kyrkofonden bekomma

jämväl honom tillkommande vikariearvode och den del av det i 18 § 3) nya lagen omförmälda tilläggsarvode, vilket eljest skolat gäldas av ordinarie prästen.

9 §. Tjänst innehavare, vilken utnämnts innan lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster trädde i kraft, är icke skyldig att mot åtnjutande av emeritilön avgå från sin tjänst. Tjänst innehavare, vilken utnämnts efter sistnämnda tidpunkt men före den 1 maj 1930, är icke skyldig att mot åtnjutande av emeritilön avgå från sin tjänst under andra förutsättningar än dem, som äro stadgade i 4 § nämnda lag, sådan paragrafen lydde innan lagen den 13 december 1929 om ändrad lydelse av 2—5 §§ i lagen om emeritilöner för präster trädde i kraft.

Den nya lagen medför ingen förändring i de emeritilöner, som bestämts före nya lagens ikraftträdande. Beträffande sådana emeritilöner skall 3 § lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner ävensom kungörelsen den 18 juni 1927 angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner fortfarande äga tillämpning, intill dess annorlunda förordnas.

I fråga om rätt för änka efter avliden innehavare av emeritilön att under viss tid efter dödsfallet uppbära emeritilönen skall stadgandet i 6 § sista stycket ovannämnda lag om emeritilöner för präster fortfarande äga tillämpning beträffande änka, vars nådårsrätt jämlikt förbehåll i kungörelsen den 17 december 1926 angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår lämnats oförkränt.

10 §. Då för prästerskapet i pastorat, som avses i 1 § tredje stycket denna lag, lönereglering enligt nya lagen blivit fastställd, skall syn hållas å varje inom pastoratet beläget boställe, vilket utgör bostadsboställe för präst eller eljest innehaves av sådan, i den ordning och med tillämpning av de föreskrifter i övrigt, som angivas i 64 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910, sådan paragrafen lyder enligt lagen den 21 november 1925 om ändring i vissa delar av samma boställsordning, med iakttagande av att hänvisningen i sagda paragraf till boställsordningen i nu avsett fall skall gälla nya lagen.

11 §. Laga hus å prästgård, vilka blivit uppförda innan nya lagen träder i kraft, må ej, där de enligt förut gällande stadganden äro godkända eller antagliga, utdömas därför att de ej överensstämman med nya lagen.

12 §. I avseende å sådan av pastorat förvaltd fastighet, som tidigare utgjort bostadsboställe för präst och vars innehavare vid den tid, då ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 blivit tillämplig å bostadsbostället, varit delägare i skånska prästerskapets byggnadskassa, iakttages, att pastoratet skall, i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, så länge enligt kassans reglemente avgifter för fastigheten skola utgöras, till kassan erlægga samma avgifter.

13 §. Det åligger kyrkofonden att beträffande de fonder, vilka enligt 2 § lagen den 9 december 1910 om kyrkofond överförts till sistnämnda fond, samt

de medel, som jämlikt 106 § 2) nya lagen tillföras kyrkofonden, svara för samtliga de utgifter, som enligt allmän författning eller särskilda, i behörig ordning meddelade bestämmelser vid tiden för överföringen redan blivit anvisade till utgående från dessa tillgångar.

14 §. Den nya lagen skall icke verka rubbning i de bestämmelser, vilka vid nya lagens ikraftträdande ägt tillämplighet beträffande dessförinnan tillkomna arrendeupplåtelse av löneboställen — vare sig bestämmelserna intagits i upprättat arrendekontrakt eller förekomma i äldre, å arrendeförhållandet tillämplig författning — i annan mån än som betingas av att hittillsvarande ordning för förvaltningen av löneboställena upphör och att förvaltningen övertages av pastorat eller domkapitel.

Vad angår arrendeupplåtelse av löneboställen, vilka enligt nya lagen skola förvaltas av pastorat, skola gälla följande avvikelser från ovannämnda bestämmelser:

1) Arrendeavgifter och kontant utgående årsbelopp för uppskattad nybyggnadskostnad skola av arrendatorn erläggas till pastoratet.

2) Där enligt arrendekontrakt eller äldre författning förvaltningsåtgärd ankommer på länsstyrelse eller domkapitel skall, såvitt ej annat följer av vad i 6), 7) och 8) här nedan föreskrives, motsvarande befogenhet i stället utövas av pastoratet. Arrendator tillförsäkrat husbehovsvirke, som hittills anvisats av skogsstatstjänsteman, skall i stället anvisas av stiftsintendent.

3) Då arrendator vid ekonomisk besiktning i hittills gällande ordning ålagt utföra vissa arbeten, äger, förutom domkapitlet, jämväl pastoratet mot honom söka sådan verkställighetsåtgärd, som omförmåles i 56 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910.

4) Arrendator, vilken, då nya lagen träder i kraft, åtnjuter honom jämlikt lagen den 31 maj 1926 angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord beviljad lindring i avtalade arrendevillkor, skall fortfarande under återstående arrendetiden komma i åtnjutande av samma förmån.

5) Har Konungen, innan nya lagen träder i kraft, jämlikt 7 § lagen den 9 december 1910 om kyrkofond beviljat arrendator, som utgör å löneboställes skogsmark belöpande utskylder och besvär, bidrag till fullgörande av denna skattskyldighet, skall arrendatorn fortfarande under återstående arrendetiden erhålla sådant bidrag efter enahanda grunder som förut, dock att detta bidrag icke längre skall utgå ur kyrkofonden utan i stället avräknas å förfallande arrende- eller årsbelopp, som omförmåles i 1) här ovan.

6) Arrendator må icke mot sitt bestridande åläggas uppföra annan byggnad än som i arrendekontraktet uttryckligen angivits.

Stadgandena i 17 § 3 och 4 mom. ecklesiastik arrendeförordning den 21 november 1925 skola icke vidare äga tillämpning, i följd varav arrendator icke äger under återstående arrendetiden uppföra annan byggnad, än arrendekontraktet upptager, med anspråk på att byggnaden skall godkännas såsom skyl-

dighetshus. Har arrendator, innan nya lagen träder i kraft, uppfört eller påbörjat uppförande av hus, som avses i 17 § 5 mom. nämnda arrendeförordning, och begär arrendatorn, att sådant hus skall godkännas såsom skyldighetshus, äger boställsnämnden vid ekonomisk besiktning eller av- och tillträdessyn pröva, huruvida i samma moment angivna förutsättningar för bifall till framställningen äro för handen samt, om detta finnes vara förhållandet, insyna huset, vilket därefter skall anses såsom laga hus enligt nya lagen.

7) Vid arrendets upphörande skall efter förordnande av domkapitlet med tillämpning av hittills gällande bestämmelser boställsnämnden hålla av- och tillträdessyn å lönebostället, därvid pastoratet med avseende å rättigheter och skyldigheter gent emot avträdande arrendatorn skall intaga samma ställning som nytillträdande arrendator. Det skall jämväl ankomma på boställsnämnden att vid denna syn pröva befogenheten av anspråk, som arrendatorn med stöd av 31 § ecklesiastik arrendeförordning kan komma att framställa.

8) Där enligt arrendekontrakt eller äldre författning optionsrätt tillkommer arrendator eller dennes rättsinnehavare, skola, under förutsättning att lönebostället eller del därav fortfarande skall utarrenderas samt pastoratet och arrendatorn icke träffa överenskommelse om villkoren för nytt arrende, dessa villkor fastställas i den ordning 4 § ecklesiastik arrendeförordning föreskriver, varjämte vid optionsrättens utövning i övrigt skall iakttagas vad därom i arrendekontraktet eller eljest å arrendeförhållandet tillämplig författning finnes stadgat. Kostnaden för arrendeuppskattningen skall gäldas av pastoratet.

15 §. Lagen den 21 november 1925 om förskott ur kyrkofonden till bekostande av viss nybyggnad å ecklesiastika löneboställen och kungörelsen samma dag med villkor och bestämmelser angående erhållande av sådant förskott skola fortfarande tillämpas beträffande byggnadsförskott, som beviljats före nya lagens ikraftträdande, med iakttagande av att, såvitt angår löneboställen, vilka enligt 54 § 1 mom. nya lagen skola förvaltas av domkapitlet, Konungen äger annorlunda förordna samt att, vad beträffar övriga löneboställen, det i varje särskilt fall skall åligga vederbörande pastorat att av löneboställets avkastning till kyrkofonden inleverera de belopp, med vilka enligt fastställd plan förskottet skall amorteras, och att, därest vid ekonomisk besiktning, som avses i 7 § ovannämnda kungörelse, befinnes, att arrendatorn eftersatt byggnadsskyldigheten, såväl domkapitlet som pastoratet äger påkalla sådan verkställighetsåtgärd, som omförmäles i 56 § ecklesiastik boställsordning.

16 §. Där giltighetstiden för lönereglering, som fastställts jämlikt äldre lag, utlöper innan nya lagen träder i kraft, må Konungen med tillämpning av lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning fastställa ny lönereglering för tjänsten att gälla intill dess nya lagen träder i kraft.

17 §. Konungen äger meddela de föreskrifter och föranstalta om de åtgärder, som kunna finnas påkallade till förberedelse av nya lagens införande, samt ur kyrkofonden anvisa nödiga medel för bestridande av kostnaderna för sagda åtgärder.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 5 § b) lagen den 6 juni 1930
(nr 259) om församlingsstyrelse.**

Härigenom förordnas, att 5 § b) lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skall erhålla följande ändrade lydelse:

b) ärenden, som avses i 23 § prästlönelagen;

Denna lag träder i kraft samtidigt med prästlönelagen.

Förslag

till

**Lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 6 juni 1930
(nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse i Stockholm skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §. Församlings beslutanderätt utövas i frågor om kyrkofullmäktiges antal, i ärenden, som avses i 23 § prästlönelagen, samt vid val av organist, kyrkosångare och klockare å kyrkostämma och i övrigt av kyrkofullmäktige.

I vissa fall — — — församlingsdelegerade.

Förvaltningen — — — verkställighetsbestyr.

Denna lag träder i kraft samtidigt med prästlönelagen.

Förslag

till

**Lag om tillägg till 2 § 2:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38) om
Kungl. Maj:ts regeringsrätt.**

Härigenom förordnas, att till 2 § 2:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, vilket lagrum erhållit sin nuvarande lydelse genom lag den 14 juni 1928 (nr 181), skall fogas ett tillägg av följande lydelse:

mål om beslut av domkapitel eller ecklesiastiska boställskommissionen i fråga angående förvaltningen av prästlönetillgång, som avses i prästlönelagen.

Denna lag träder i kraft samtidigt med prästlönelagen.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 1, 3, 5 och 6 §§ lagen den 4 januari 1927 (nr 1) angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt.

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt skall utgå samt att 1, 3 och 6 §§ skola erhålla följande ändrade lydelse, därvid sistnämnda paragraf erhåller ordningsnummer 5:

1 §. Till kyrklig jord räknas i denna lag dels sådan fast egendom, som omförmäles i 53 § prästlönelagen (prästboställen), dels fastigheter, som äro anslagna till bostad eller avlöning åt biskopar, domkyrkosysselmän och klockare, eller vilkas avkomst ingår till någon för reglering av sådana befattningshavares löner bildad fond, dels ock den fasta egendom, som besittes av domkyrkor samt andra kyrkor i städer och på landet.

3 §. Äger någon, som för brukande eller bostadsändamål innehar lägenhet å kyrklig jord, därå beläget för stadigvarande bruk avsett boningshus, vilket lämnar nöjaktig bostad åt honom och hans familj, må i den ordning, Konungen föreskriver, tillstånd meddelas till överlåtelse å innehavaren av det till lägenheten hörande området, där icke med hänsyn till olägenhet för fastighet, vartill lägenheten hör, för annan, närbelägen kyrklig fastighet eller eljest för det allmänna försäljning anses ej böra ske, samt under förutsättning i övrigt:

dels att — — — byggnader.

Överlåtelse — — — området.

Vid uppskattning — — — förutsatt.

Vid försäljning — — — gränser.

5 §. Där, i enlighet med vad i denna lag sägs, utbyte eller försäljning äger rum av prästboställe, vars avkomst enligt 106 § 3) prästlönelagen ingår till kyrkofonden, eller av boställe, vars avkomst ingår till biskopslöneregleringsfonden, skall den behållna mellangiften eller köpeskillingen överlämnas till vederbörande fond.

Sker utbyte eller försäljning av prästboställe, som utgör prästlönetillgång för visst pastorat, skall den behållna mellangiften eller köpeskillingen, där Konungen ej annorlunda förordnar, fonderas och fonden utgöra prästlönetillgång för pastoratet.

Huruledes, beträffande annan kyrklig jord än nu sagts, sådan mellangift eller köpeskillning må disponeras för tillgodoseende av det ändamål, vartill den

kyrkliga jorden varit anslagen, därom gäller vad särskilt är stadgat eller av Konungen förordnas.

Denna lag träder i kraft samtidigt med prästlönelagen, dock att ansökan om friköp, som enligt 5 § i dess tidigare lydelse ingivits till länsstyrelse före denna lags ikraftträdande, skall prövas i hittills gällande ordning.

Allmän motivering.

För det omfattande spørsmålet om »prästerskapets avlöning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen» är frågan om sättet för finansieringen av prästlönekostnaden av grundläggande betydelse. Det centrala problemet är, huruvida avlöandet av prästerskapet liksom för närvarande bör vara i främsta rummet en angelägenhet för pastoraten eller om prästlönekostnaderna böra övertagas av staten eller någon annan »allmänt-nationell» institution.

Finansieringen av prästlönekostnaden.

1927 års sakkunniga hava i sitt betänkande (nedan benämmt 1929 års betänkande) närmare utvecklat de skäl, som enligt deras mening tala för det senare alternativet. Såsom huvudargument anföres, dels »att den karaktär av statligt-kyrklig uppgift, som givits åt det prästerliga löneväsendet redan genom 1862 års förordning, blivit alltmera utvecklad och befast genom den år 1910 genomförda lagstiftningen», varför »prästerskapets avlöande måste karaktäriseras såsom en allmänt-nationell angelägenhet», dels ock att genom förverkligande av detta alternativ en fullständig utjämning pastoraten emellan av de för avlöning av prästerskapet erforderliga avgifterna skulle uppnås.

1931 års sakkunniga hava icke blivit övertygade om att det med hänsyn till den historiska utvecklingen eller av andra skäl vore lämpligt att, med frångående av den för närvarande tillämpade ordningen för finansieringen av prästlönekostnaderna, genomföra en centralisering på detta område.

De sakkunniga hava sålunda icke kunnat finna, att prästlöneväsendet, som av ålder varit en församlingsangelägenhet, vare sig genom 1862 års förordning eller 1910 års lagstiftning i högre grad än tidigare blivit en kyrkligt-statlig uppgift, utan förmena, att det fortfarande bibehållit sin församlingsmässiga karaktär, om än i senare tid på grund av den kyrkliga utvecklingen uppgifter tillkommit av beskaffenhet att vara gemensamma för pastoraten och därför lämpligen kunna i viss mån centraliseras. En centralisering av sistnämnda uppgifter innebär dock inga tvingande skäl att centralisera även det hittills församlingsmässiga prästlöneväsendet.

Även om man, i likhet med vad som anförts i 1929 års betänkande, anser avlöandet av prästerskapet för en allmänt-nationell angelägenhet, torde en sådan uppfattning icke utgöra något skäl för centralisering av densamma. De sakkunniga erinra om att många andra uppgifter av minst lika allmänt-

nationell betydelse, såsom folkskolan, stadsplaneväsendet, sjukvården, fattigvården, barnvården, polisväsendet, sundhetsväsendet och brandväsendet, hittills ansetts lämpligen böra fullgöras av kommuner. Icke heller den omständigheten, att det för närvarande finnes en gemensam tillgång för avlöande av prästerskapet i pastoraten, nämligen kyrkofonden, anse de sakkunniga utgöra något skäl för centralisering. Det bör uppmärksammas att även beträffande flera av de nyss angivna kommunala uppgifterna förekomma betydande bidrag av nationens gemensamma tillgångar till täckande av kommunernas kostnader.

Vad särskilt beträffar utjämningen pastoraten emellan av bördorna för avlöande av prästerskapet, så anse de sakkunniga, att frågan om skatteutjämning mellan kommunerna bör lösas för alla kommunala utgiftsområden samfällt. En sådan allmän skatteutjämning förekommer ju redan genom utjämningsskatten och de därmed gäldade bidragen till skattetyngda kommuner. Denna skatteutjämning omfattar även prästlönekostnaderna. Vill man åstadkomma en längre gående skatteutjämning mellan kommunerna, torde man enligt de sakkunnigas mening böra vidare utbygga den allmänna skatteutjämningen. En isolerad utjämning på ett enda utgiftsområde synes däremot icke vara lämplig, ty den kan i det särskilda fallet medföra en skärpning av olikheten pastoraten emellan av den totala skattebördan. Det är nämligen ingalunda säkert, att de pastorat, som hava den tyngsta totala skattebördan, också äro de mest betungade i fråga om avgifter till prästerskapet.

Då i 1929 års betänkande föreslås centralisering av finansieringen av prästlönekostnaderna, innefattar förslaget, att samtliga prästlönetillgångar, vilkas avkastning för närvarande disponeras av vederbörande pastorat till täckande av dess egna prästlönekostnader, skola indragas till kyrkofonden. Huruvida en sådan disposition av pastoratens hittillsvarande tillgångar är möjlig utan kränkande av pastoratens rättigheter, har icke gjorts till föremål för någon ingående undersökning i 1929 års betänkande. En sådan utredning har däremot verkställts av utredningsmännen i deras betänkande. Av denna undersökning framgår, att större delen av prästlönejorden antingen donerats av enskilda eller inköpts av församlingarna själva. Jorden har visserligen i stor utsträckning i jordeboken redovisats såsom kronojord och i administrativ praxis behandlats såsom sådan, men detta sätt att redovisa och behandla prästlönejorden, vilket för övrigt icke ens konsekvent vidhållits i praxis, har under tidernas lopp blivit föremål för upprepade protester från den kyrkliga representationen, vilka föranlett förklaringar från Konungens sida, att kronotiteln icke vore avgörande vid bedömande av prästlönejordens rättsliga ställning. Man kan därför icke göra gällande, att prästlönejorden på grund av sedvanerätt skulle vara att i sin helhet betrakta som kronojord samt att till följd därav församlingarnas ursprungliga rättigheter till denna jord utslocknat. Genom 1910 års lagstiftning tillförsäkrades pastoraten i princip, ehuru med vissa undantag, t. o. m. rätt till avkastningen av den mindre del av prästlönejorden, som upplåtits av kronan.

På grund av vad sålunda utretts, hava de sakkunniga icke ansett det överensstämma med hittills tillämpade lagstiftningsgrundsatser att indraga pastoratens prästlönetillgångar till kyrkofonden, helst om detta såsom i 1929 års betänkande torde förutsättas skulle ske utan att fullt vederlag lämnades pastoraten.¹

De sakkunniga anse sig därför förhindrade att ansluta sig till förslag i sådan riktning. Då alltså med de sakkunnigas ståndpunkt pastoraten komma att bibehållas vid sina rättigheter till prästlönejorden och andra prästlönetillgångar samt således förfoga över betydande tillgångar, som äro avsedda för avlönande av deras prästerskap, ligger häri enligt de sakkunnigas mening ännu ett skäl för att avlöningen av prästerskapet bör förbliva en angelägenhet för pastoraten.

De sakkunniga inse till fullo, att olägenheter äro förenade med det nuvarande sättet för finansieringen av prästlönekostnaden, och ansluta sig i stort sett till de reformer härutinnan, som utredningsmännen föreslagit. De sakkunniga anse därför i likhet med utredningsmännen, att de lokala avlöningstillgångarna böra »läggas i botten» och pastoraten således äga omedelbart taga avkastningen i anspråk till täckande av sina prästlönekostnader. Beträffande uppkommande överskott å avkastningen hava de sakkunniga så tillvida avvikit från vad utredningsmännen föreslagit, att pastoraten ålagts redovisa överskotten till kyrkofonden, där detta kan ske utan kränkande av pastoratens rättigheter. De sakkunniga anse vidare, i likhet med utredningsmännen, att det nuvarande sättet att anskaffa medel för pastoratens gemensamma uppgifter icke är tillfredsställande utan bör ordnas på annat sätt, och ansluta sig till vad utredningsmännen därutinnan föreslagit, nämligen att för ändamålet uttaga en allmän kyrkoavgift. Likaledes ansluta sig de sakkunniga till vad utredningsmännen uttalat angående angelägenheten av att för framtiden i kyrkofonden söka upprätthålla jämvikt mellan dess inkomster och utgifter och sålunda förebygga en fortsatt tillväxt av fonden.

Frågan om förvaltningen av prästlönetillgångarna är i mycket beroende av sättet för finansieringen av prästlönekostnaderna. Genomföres centralisering i det senare avseendet, är det foljdriktigt att också, såsom föreslagits i 1929 års betänkande, centralisera förvaltningen. Därest åter finansieringen bibehålles såsom en angelägenhet för pastoraten, är det naturligtast, att även förvaltningen av prästlönetillgångarna, såsom utredningsmännen föreslagit, anförtros pastoraten. Det synes nämligen vara ur alla synpunkter lämpligast, att den som har att uppbära och för sina ändamål använda avkastningen av dessa tillgångar också får själv övertaga uppgiften att göra dem avkomstgivande.

Även bortsett från sammanhanget med finansieringen äro enligt de sak-

*Förvaltning-
en av präst-
lönetillgång-
arna.*

¹ En i sak härmed överensstämmande mening synes kammarkollegiet (såväl majoriteten som minoriteten) hava omfattat vid avgivande av utlåtande över 1929 års betänkande (se det tryckta sammandraget, statens offentliga utredningar 1931 nr 1, s. 190 off.).

kunnigas mening stora praktiska fördelar förenade med en decentralisering av förvaltningen. Det torde vara lätt att inse, att förvaltningen av jordbruk lättast och smidigast handhaves av personer som bo i närheten av den plats, där jordbruket drives. Någon brist på personer, lämpliga för ett sådant uppdrag, torde icke heller behöva befaras. De sakkunniga erinra också om att den kommunala självstyrelsen i vårt land omfattar angelägenheter, som i ekonomisk betydelse väl kunna mäta sig med de nu ifrågavarande. Att den decentraliserade förvaltningen kommer att bli billigare än en centraliserad sådan ligger i sakens natur och visas också av utredningsmännens beräkningar däröver. Man har likaledes all anledning att förvänta, att förvaltningen, då den utövas av pastoraten själva, kommer att bli mera effektiv än hittills och medföra ökad avkastning av prästlönetillgångarna.

De sakkunniga, som alltså ansluta sig till utredningsmännens förslag om decentralisering till pastoraten av förvaltningen av prästlönetillgångarna, hava också funnit utredningsmännens förslag i dess detaljer ägnade att i allt väsentligt läggas till grund för en lagstiftning i ämnet. I vissa avseenden hava dock under de sakkunnigas diskussion av hithörande spörsmål ändringar och tillägg till vad utredningsmännen föreslagit befunnits ändamålsenliga. Härför redogöres i specialmotiven.

I detta sammanhang må nämnas, att de sakkunniga ingående dryftat förslag om att låta skogsvårdsstyrelserna övertaga den befattning med skogarna å prästlönejorden, som enligt utredningsmännens förslag skulle anförtros särskilda fackmän, stiftsjägmästare (av de sakkunniga benämnda stiftsintendenter, jämför specialmotiven till 116 §). De sakkunniga hava i denna sak överlagt med ledamoten av riksdagens första kammare, skogschefen Gustaf Tamm och länsjägmästaren E. K. G. Hedemann-Gade. Resultatet av överbägandena har blivit, att de sakkunniga ansett utredningsmännens förslag vara att föredraga. De skäl, som varit avgörande för de sakkunniga äro, att de uppgifter, som måste ankomma på fackmännen i fråga om skog å prästlönejord, delvis äro andra än de, varmed skogsvårdsstyrelsernas personal blir förtrogen under sitt arbete, att det måste vara av vikt, att erhålla fackmän, för vilka sysslandet med prästskogarna icke blir blott en bisak, samt att slutligen de föreslagna särskilda fackmännen kunna dels komma till användning för att förvalta de till kyrkofonden indragna boställena, dels ock biträda vid handläggningen av vissa boställsären den hos domkapitlen. Vidare hava de sakkunniga tagit hänsyn till, att skogsvårdsstyrelsernas centralråd i anledning av förslag att tilldela styrelserna vissa befogenheter i avseende å häradsallmanningarna motsatt sig en sådan utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområde. Slutligen anse de sakkunniga, att man kan förvänta, att stiftsintendenterna skola bli villiga och intresserade rådgivare åt pastoraten, särskilt i de för pastoraten så ekonomiskt viktiga frågorna om lämpligaste sättet och tidpunkten för försäljning av utstämplat virke.

Utredningsmännen hava icke framlagt förslag om någon central institution

att sammanhålla och leda boställsförvaltningen och vad därmed sammanhänger. De sakkunniga anse emellertid, att en sådan institution icke kan undvaras. Det är nämligen att förvänta, att vid den nya ordningens genomförande en hel del svårigheter komma att uppstå, innan man inom pastoraten blivit förtrogen med de nya bestämmelserna och innan den äldre skäligen invecklade förvaltningsordningen samt rättsförhållandena mellan pastoraten och arrendatorerna blivit avvecklade. På grund av vad nu anförts torde pastoraten, domkapiteln och stiftsintendenterna under en övergångstid vara i behov av en institution, som kan tillhandagå dem med råd och dåd. För att tillgodose detta behov föreslå de sakkunniga tillsättande av en kommission av tre personer med uppgift att övervaka och leda den nya ordningens genomförande. Det torde även vara påkallat att äga tillgång till en mellaninstans för prövning av vissa av stiftsintendenterna meddelade beslut i frågor av huvudsakligen skogsteknisk natur och därmed förebygga, att sådana, ofta mindre betydelsefulla frågor dragas direkt under Konungens prövning. Så länge kommissionen består, torde den lämpligen kunna tjänstgöra såsom sådan mellaninstans.

Emellertid anse de sakkunniga, såsom redan antytts, att kommissionen endast behöver bliva provisorisk. Sedan den nya ordningen fungerat någon tid, lär nämligen kommissionens verksamhet kunna upphöra och dess nyssnämnda uppgift såsom mellaninstans kunna uppdragas åt endast en tjänsteman, exempelvis en inspektör med uppgift tillika att dels tillse, att de i stiftet anställda forstliga fackmännen tillämpa enhetliga principer i sin tjänstutövning, dels ock avgiva utlåtanden till Kungl. Maj:t i besvärsmål i boställsfrågor m. m. De sakkunniga framlägga emellertid icke något detaljerat förslag i detta avseende utan förorda att frågan göres till föremål för prövning först efter det under kommissionens verksamhet erfarenhet vunnits om behovet av en inspektör.

En följd av decentralisationen blir givetvis, att kammarkollegiets befattning med prästlönejorden kommer att upphöra. De härför erforderliga ändringarna i kollegiets instruktion torde företagas på administrativ väg i samband med utfärdandet av tillämpningsförfattningar till prästlönelagen.

De sakkunniga förutsätta emellertid, att den hos kammarkollegiets personal förefintliga förtrogenheten med arkivforskning även i framtiden skall få anlitats vid behov av utredning om prästlönejord.

I 1929 års betänkande hava framlagts riktlinjer för en omfattande försäljning av prästlönejorden. Förslaget i denna del har emellertid icke fotats på en undersökning, i vad mån bestående rättigheter kunna lägga hinder i vägen för försäljning. I betänkandet föreslås i stället (I: 306), att i lagen intages uttryckligt stadgande om, att pastorat icke äger motsätta sig försäljning av dess prästlönejord.

Försäljningsfrågor.

I nu förevarande avseende hava utredningsmännen, såsom förut nämnts, verkställt en rättslig utredning samt därvid kommit till slutsatsen, att man icke utan uppgivande av vedertagna lagstiftningsgrundsatser kan tvångsvis taga

prästlönejord i anspråk för främmande ändamål vare sig i större omfattning än enskild jord eller annorledes än mot fullt vederlag. På grund härav föreslås de sakkunniga icke någon lagstiftning om ianspråktagande av prästlönejord mot pastoratets bestridande. Icke heller anse de sakkunniga det i 1929 års betänkande framställda förslaget om särskilda anordningar för befrämjande av försäljning av prästlönejord böra komma till utförande.

De sakkunniga anse, att 1927 års kyrkliga försäljningslag i stort sett tillfredsställande reglerar de fall, i vilka tillstånd till frivillig försäljning av prästlönejord må medgivas. De sakkunniga ifrågasätta emellertid, att någon utvidgning av Kungl. Maj:ts befogenhet att utan samtycke i varje särskilt fall av riksdag och kyrkomöte meddela sådant tillstånd må kunna genomföras. I sådant avseende vilja de sakkunniga betona, att de nuvarande formerna för beviljande av tillstånd till försäljning, nämligen samfällt beslut av Konungen, riksdagen och kyrkomötet, visat sig lägga hinder i vägen för försäljning till innehavarna av mindre, med innehavaren ej tillhöriga hus bebyggda lägenheter samt av odlingsmark å kyrklig jord. I dessa avseenden synes ett starkt socialt intresse tala för att tillstånd skall kunna meddelas utan besvärande formaliteter. De sakkunniga anse sig emellertid icke kunna framlägga något förslag i ämnet.

Utredningsmännen hava föreslagit, att ensittarlagen, vilken redan får anses vara tillämplig å flertalet kyrkliga fastigheter, nämligen dem som tillkommit genom donation eller anskaffats av församling, skulle göras tillämplig även å de av kronan anslagna samt att sålunda den i 3 § i 1927 års kyrkliga försäljningslag stadgade ordningen för friköp av lägenheter å kyrklig jord icke längre skulle bibehållas. Såsom skäl härför hava utredningsmännen anfört huvudsakligen, att inlösen av sådan lägenhet borde kunna äga rum utan samtycke av pastoratet samt att betydande förenkling av förfarandet och större säkerhet för riktig värdering skulle vinnas. De sakkunniga hava för sin del icke ansett nödigt eller lämpligt att för ernående av de av utredningsmännen angivna fördelarna vidtaga förändringar i fråga om ensittarlagens och den kyrkliga försäljningslagens tillämplighetsområden. De sakkunniga hålla emellertid före, att jämväl i fråga om friköpsförfarandet decentralisation bör och kan genomföras, och hava i detta syfte föreslagit en modifikation i den kyrkliga försäljningslagen. Blir denna modifikation genomförd, kunna sedermera direkta åtgärder i decentraliserande syfte vidtagas genom att ändra tillämpningsföreskrifterna till lagen. Enligt de sakkunnigas mening kan därvid det förfarande, som förekommer vid förrättningar enligt ensittarlagen, tjäna som förebild. Detta förfarande är nämligen såsom utredningsmännen framhållit både snabbt och tillförlitligt.

*Löne-
reglering.*

I 1929 års betänkande har föreslagits, att lönesystemet för prästerskapet skulle närmare anslutas till vad som gäller för statens civila befattningshavare. Detta förslag har emellertid icke vunnit större anslutning bland prästerskapet

och icke heller stötts av någon enhetlig opinion bland övriga, som yttrat sig över betänkandet.

De sakkunniga anse ej heller, att det finnes anledning att frångå de grundsatser, varpå 1910 års prästlönelagstiftning byggts. Dessa grundsatser synas nämligen bättre tillgodose förhållandena inom de särskilda pastoraten, som hava att betala prästlönerna.

Vad härefter angår löneförmånernas storlek, så erinras om att en väsentlig löneförhöjning för prästerskapet år 1929 beviljades genom lagstiftningen om provisorisk tilläggslön. De sakkunniga hava icke ansett det kunna komma ifråga att under nu rådande förhållanden framlägga förslag, syftande till en allmän höjning av prästerskapets lönenivå. Å andra sidan har dock icke heller ifrågasatts någon allmän sänkning av prästlönerna. De sakkunniga hava därför sett sig hänvisade till att — med bibehållande i möjligaste mån av den nuvarande lönenivån — genomföra partiella reformer i avsikt, bland annat, att avhjälpa en del smärre brister i den nuvarande lagstiftningen samt uppfylla en del av prästerskapet framställda önskemål i avseende å lönesystemet. Sålunda föreslås dels inarbetande av den provisoriska tilläggslönen och dyrtidstillägget i den reglerade lönen, dels omgestaltande av fyllnadsbeloppet efter folkmängd, dels utbytande av prästerskapets rätt till vedfång mot fyllnadsbelopp i penningar, dels utbrytande av duplikationsersättningen till särskilt fyllnadsbelopp, dels ock införande av allmän rätt till ålderstillägg. Angående dessa reformer jämte andra smärre jämkningar i de nuvarande bestämmelserna hänvisas till specialmotiven. De partiella reformer, som sålunda föreslås, medföra, på sätt i specialmotiven närmare utvecklas, såväl höjningar som sänkningar av nu utgående löneförmåner. Totaliter innebär förslaget, att kostnaderna för lönerna till kyrkoherdar och komministrar höjas med i runt tal 387 000 kronor för år.

Under den senaste månaden av de sakkunnigas arbete har den ekonomiska situationen förvärrats i hög grad. De sakkunniga hava i anledning därav kommit att hysa tvekan, huruvida det är lämpligt att nu inarbeta dyrtidstilläggen i den reglerade lönen eller att genomföra sådana jämkningar i lönesystemet, att en kostnadsökning uppkommer. De sakkunniga framlägga emellertid det oaktat sitt tidigare utarbetade förslag under förmenande, att därest förhållandena vid tiden för prövningen av förslaget äro sådana, att inarbetandet av dyrtidstilläggen bör anstå och icke ens en procentuellt icke särdeles betydande kostnadsökning kan försvaras, förslaget likväl efter en lätt verkställd omarbeting kan läggas till grund för en reform.

I 1929 års betänkande har föreslagits att taga medel ur kyrkofonden i anspråk för ett påskyndat avskrivande av den till statsverket indragna tionden. Ehuru de sakkunniga anse det synnerligen önskvärt, att tiondeavgifterna snarast möjligt bringas att upphöra, anse de dock, att kyrkofondens medel både

på grund av sin rättsliga natur och, enär de erfordras för att kyrkofonden skall kunna fylla sina uppgifter enligt de sakkunnigas förslag, icke böra anlitas för ifrågavarande ändamål.

De sakkunniga hava icke heller kunnat biträda det i 1929 års betänkande framställda förslaget om bidrag ur kyrkofonden till avlönande av skrivbiträden å pastorsexpeditioner. De sakkunniga anse nämligen, att det bör ankomma på pastoraten att, där så erfordras, anställa och avlöna sådana biträden.

Specialmotiv.

Förslag till prästlönelag.

I avd. Avlöningsbestämmelser m. m.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §. Paragrafen motsvarar 1 § första stycket i lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning (prästlönerregleringslagen). — 1910 års lagstiftning brukar uttrycken församling och pastorat omväxlande. Då detta föranlett tvekan vid lagens tillämpning och pastoratet i själva verket, oansett om det omfattar en eller flera församlingar, utgör enheten för avlöande av prästerskapet, hava de sakkunniga ansett det lämpligt att genomgående använda detta begrepp.

1 § i 1910 års prästlönerregleringslag innehåller jämväl ett andra stycke, vari stadgas, bland annat, att varje tjänstgörande kyrkoherde och komminister skall erhålla lön i penningar så beräknad, att honom därigenom beredes en efter tjänstegrad och ämbetsåligganden ävensom levnadskostnaderna i orten eller andra särskilda förhållanden lämpad anständig bärning, utan att särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar må äga rum. Förbudet mot särskild ersättning för tjänsteförrättningar har i förslaget upptagits i en särskild paragraf, nämligen 3 §. Då förslaget upptager detaljerade föreskrifter om storleken av prästlönerna, har den allmänna föreskriften, att avlöningen skall bereda prästen anständig bärning, ansetts kunna utgå.

De sakkunniga hava icke funnit anledning att i förevarande sammanhang, då det gällt lönerreglering för det territoriella prästerskapet, även upptaga frågan om lönerreglering för svenskt prästerskap utomlands.

Vad angår stifts- och kontraktsadjunkterna utgår för närvarande avlöning åt dem av anslag, som omförmäles i 6 § 8) lagen om kyrkofond, enligt grunder, som Konungen bestämmer för varje särskilt fall. Då beträffande dessa adjunkter den kyrkliga organisationen ännu icke vunnit sådan stadga, att det kan anses lämpligt att nu genom lagstiftning reglera deras avlöningsförhållanden, hava de sakkunniga icke i förslaget berört detta ämne, men, såsom framgår av 107 § 11) i förslaget, hava de likväl bibehållit det anslag, ur vilket nämnda adjunkter erhålla sin avlöning.

2 §. I 23 § prästlönereglingslagen stadgas:

»Erfordras å ena sidan för åstadkommande av tillfredsställande församlingsvård delning av pastorat eller inrättande av ny prästerlig tjänst och å andra sidan för beredande av full sysselsättning för tjänstinnehavare sammanslagning av pastorat eller indragning annorledes av befintlig tjänst, meddelar Konungen, efter vederbörande myndigheters hörande och sedan yttranden från pastoratet samt dess prästerskap och, i händelse någon prästerlig befattning i pastoratet är ledig, från kontraktsprosten inforrats, beslut därom i sammanhang med fastställandet av lönereglering för pastoratet.»

Utformningen av detta stadgande bör ses i belysning av den genomgripande omreglering av rikets indelning i pastorat och omorganisation av de prästerliga befattningarna, som förutsattes i 1910 års lagstiftning. Denna omreglering är nu verkställd. För framtiden torde omreglering av den kyrkliga indelningen eller de kyrkliga befattningarna komma att ske endast efterhand som inträffande folkmängdsförskjutningar eller andra därmed jämförbara förändringar påkalla det. I anledning härav hava de sakkunniga ansett obehövt att bibehålla lagrummet i dess nuvarande lydelse. Därjämte har det icke längre ansetts lämpligt att anknyta besluten om förändrad indelning eller organisation till löneregleringarna. Stadgandet har därför begränsats till att angiva Konungens rätt att bestämma över den kyrkliga organisationen.

I 14 § 3 mom. prästlönereglingslagen stadgas:

»Finner Konungen, vid fastställandet av lönereglering, att bibehållande eller inrättande av komministerstjänst inom pastoratet icke erfordras, men att arbetet därstädes dock kräver, att ordinarie tjänstinnehavare erhåller stadigvarande biträde av adjunkt, skall ersättning för bostad och vivre ävensom adjunktsarvode åt sådan adjunkt av pastoratet med de i 11 § 1 mom. omfördälda avlöningsmedel gäldas i enahanda ordning, som om lön till kyrkoherde och komminister är stadgat.»

Stadgandet innebär, ehuru det egentligen endast innehåller bestämmelser om gäldande av arvode m. m. åt viss adjunkt, befogenhet för Konungen att förordna om inrättande av stadigvarande extra ordinarie prästerliga befattningar i pastoraten. Innehavare av sådan befattning, vilken plägar benämnas ständig adjunkt, är visserligen enligt lagens betraktelsesätt biträde åt viss ordinarie präst, men i tillämpningen hava befattningarna uppfattats såsom tämligen självständiga. Sålunda har prästerskapets änke- och pupillkassa erhållit rätt till vakansår vid ständig adjunktsbefattning enligt kungl. kungörelse den 17 december 1926 (nr 528), och den präst, till vilkens biträde befattningen avsetts, har ansetts kunna förordnas att uppehålla densamma.

Då de »ständiga adjunkturerna» sålunda numera övergått till mera självständiga befattningar, hava de sakkunniga ansett, att bestämmelsen om Konungens befogenhet att förordna om sådan befattnings inrättande och indragning borde införas i samband med övriga bestämmelser om den kyrkliga organisationen.

I överensstämmelse med framställning av 1929 års kyrkomöte i skrivelse nr 11 hava de »ständiga adjunkterna» benämnts kyrkoadjunkter.

Av ålder har domkapitlet ägt att vid mera tillfälligt behov av biträde åt präst därtill förordna extra ordinarie präst (adjunkt, pastors- eller komministersadjunkt). Ehuru sådant förordnande icke innebär inrättandet av en ny befattning inom det pastorat, där den förordnade skall tjänstgöra, hava de sakkunniga dock ansett önskvärt att i detta sammanhang erinra om denna domkapitlets befogenhet.

I 9 § prästlönereglingslagen stadgas:

»Finner Konungen prästerlig tjänst, om vars bibehållande eller inrättande framställning blivit gjord, icke vara för själavårdens behöriga handhavande nödig, må Konungen likväl medgiva, att sådan tjänst bibehålles eller inrättas, därest församling med minst tre fjärdedelar av dess hela rösttal efter röstvärdet beslutat utgöra, vad utöver de i 19 § 2, 3 och 4 mom. omförmälda tillgångar erfordras till bestridande av den lön Konungen enligt denna lag bestämmer.

I fall, varom nu är sagt, må, där så skäligt prövas, det i lönen för kyrkherde ingående grundbelopp minskas med 500 kronor.»

Då detta stadgande, vilket vid sin tillkomst motiverades med att möjlighet borde beredas församling att undgå de indragningar av prästerliga tjänster, som då förutsattes, visat sig äga så gott som ingen praktisk betydelse, hava de sakkunniga ansett detsamma kunna utgå ur lagen.

3 §. Rörande motiven till denna paragraf hänvisas till vad därom anförts vid 1 §.

2 kap. Om löneförmåner.

De nuvarande föreskrifterna om det ordinarie prästerskapets avlöning och kontraktsprostarnas arvoden återfinnas i prästlönereglingslagen. Beträffande adjunktsarvoden och vikariatsersättningar förekomma i denna lag blott ett fåtal bestämmelser, medan de utförligare föreskrifterna därom innehållas i den i administrativ ordning utfärdade kungl. förordningen den 18 april 1914 angående reglering av det extraordinarie prästerskapets avlöning samt angående gottgörelse till ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda (adjunktsavlöningsförordningen).

En del av de i förordningen förekommande stadgandena giva föreskrifter om hur stor del av lönen en ordinarie präst skall avstå vid ledighet. Andra åter reglera ur kyrkofonden utgående arvoden m. m. Enligt de sakkunnigas mening böra motsvarande stadganden upptagas i en ny lag i ämnet. Vad särskilt angår kyrkofondens utgifter är att märka, att Konungen vid bestämmande av dessa för närvarande är bunden av hänsyn till kyrkofondens inkomster och

tillgångar, medan enligt de sakkunnigas förslag det i viss utsträckning lägges i Konungens hand att bestämma storleken av de inkomster, som skola tillföras fonden. Under sådana förhållanden synes det vara lämpligt att nu i lag bestämma grunderna för de lönebelopp, som skola utgå ur fonden, och att överlämna åt Konungen att med ledning därav avgöra, huru höga avgifter, som erfordras för täckande av de i lagen bestämda utgifterna.

Kyrkoherde och komminister.

4 §. De löneförmåner, som fastställts i löneregeringsresolutioner, utfärdade enligt prästlöneregeringslagen, pläga sammanfattas under benämningen reglerad lön. Detta uttryck hava de sakkunniga upptagit. Den reglerade lönen består av ett inom varje grad lika grundbelopp samt efter förhållandena växlande fyllnadsbelopp av skilda slag. Den reglerade lönen utgör begynnelselön. Därtill komma efterhand ålderstillägg.

5 §. Grundbeloppet har föreslagits för kyrkoherde till 6 600 kronor samt för komminister till 5 000 kronor.

Enligt prästlöneregeringslagen utgjorde grundbeloppen 4 000, respektive 2 500 kronor. Jämlikt lag den 13 december 1929 (nr 382) hava emellertid kyrkoherdar och komministrar erhållit en provisorisk tilläggslöen av 2 100 kronor årligen, lika för alla. Tilläggslönen innebär en förhöjning av de ursprungliga grundbeloppen till 6 100 kronor, respektive 4 600 kronor. Inräknas häri dyrtidstillägg efter nu gällande grunder, 9 procent, bliva grundbeloppen 6 649 kronor, respektive 5 014 kronor. Med hänsyn bland annat till att allmän rätt till ålderstillägg föreslås hava de sakkunniga ansett sig kunna avrunda grundbeloppen och därmed begynnelselönen något nedåt.

Att denna avrundning icke medför en verklig sänkning av medellönen för kyrkoherdar och komministrar, framgår av vad som anföres i specialmotiven vid slutet av förevarande kapitel.

6 §. Stadgandena om fyllnadsbelopp efter folkmängd innehållas i 3 § prästlöneregeringslagen och lyda:

»Fyllnadsbelopp beräknas:
för kyrkoherde

efter pastoratets folkmängd med 30 kronor för varje fullt 100-tal personer över 1 000 till och med 3 000 och med 40 kronor för varje överskjutande fullt 100-tal personer, dock att härvid folkmängd i församling, där komminister på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkobokföringen, icke medräknas; samt

— — — — —
för komminister

efter folkmängd i den eller de församlingar, för vilka komministern är anställd, med 15 kronor för varje fullt 100-tal personer över 1 000.»

Mot dessa bestämmelser hava åtskilliga anmärkningar framställts.

I allmänna svenska prästföreningens centralstyrelsens framställning till Kungl. Maj:t den 17 januari 1917 anfördes sålunda i detta avseende:

»För kyrkoherde räknas fyllnadsbeloppet efter hela pastoratets folkmängd, dock att härvid folkmängd i församling, där komminister på eget ansvar sköter kyrkobokföringen, icke medräknas. I det nämnda fallet är således kyrkoherdens lön avsedd att minskas, i den mån hans arbete minskas. Men för komministern blir följderna av lagens stadgande ett motsatt förhållande: i den mån hans arbete ökas, genom att kyrkobokföringen för viss församling ålägges honom minskas hans lön. En sådan bestämmelse lär knappast kunna principiellt försvaras. I tillämpningen kan den leda till, att annexförsamling berövas förmånen av egen kyrkobokföring. Vid bedömning av den ifrågavarande bestämmelsen bör ock fasthållas, att komminister i annexförsamling i allmänhet ålägges tjänstgöring även i moderförsamlingen.

Formuleringen av det stadgande, som avser att minska kyrkoherdens lön, i den mån hans arbete minskas därigenom, att komminister för viss församling inom pastoratet sköter kyrkobokföringen, synes icke motsvara den verklighet, åt vilken uttrycket i lagstiftningen här skulle givas, då beträffande beräkningen av fyllnadsbeloppet för kyrkoherde efter pastoratets folkmängd stadgas, att därvid icke medräknas folkmängd i församling, där komminister på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkobokföringen. Bestämmelsen utgår från den förutsättningen, att när komministern övertager kyrkobokföringen, kyrkoherdens arbete i församlingen därmed upphör. Denna förutsättning är uppenbarligen oriktig. Kyrkoherden har fortfarande arbete och ansvar beträffande ifrågavarande församling. Exempelvis åligger honom fortfarande ordförandeskapet i kyrko- och skolråd och kyrkostämma samt alltjämt överinseendet över och delaktigheten i det prästerliga arbetet jämväl inom nämnda församling. Vid sådant förhållande bör fyllnadsbeloppet för folkmängden påtagligen icke helt berövas honom utan allenast vederbörligen reduceras på grund av åläggandet för komministern att föra kyrkoböckerna.»

Frågan om ett riktigt avpassande av fyllnadsbeloppen efter folkmängd berördes också i en vid 1926 års kyrkomöte väckt motion (nr 29), i vilken föreslogs, att fyllnadsbeloppet skulle utgå till kyrkoherde med 40 kronor för varje fullt 100-tal personer över 1 000 t. o. m. 4 000 och med 30 kronor för varje överskjutande fullt 100-tal personer samt till komminister med 20 kronor för varje fullt 100-tal personer över 1 000 t. o. m. 4 000 samt med 15 kronor för varje överskjutande fullt 100-tal personer. Därvid skulle fyllnadsbeloppen städse räknas å pastoratets hela folkmängd. Såsom motivering för detta förslag anfördes följande:

»Det har visat sig, att kyrkoherden i ett avsevärt antal fall icke erhållit biträde av komminister eller kyrkoadjunkt, förrän pastoratet nått ett invånarantal, som betydligt överstiger de 3 000, varmed prästlöneregleringskommittén år 1903 räknade.

Då ökningen i arbetsbördan med hänsyn till den större folkmängden inom ett pastorat med upp till 4 000 invånare således i allmänhet faller på kyrkoherden ensam, har det syntts lämpligt och rättvist, att det högre fyllnadsbeloppet, eller 40 kronor per 100-tal invånare, utgår för en befolkning mellan 1 000 och

4 000, varefter det lägre fyllnadsbeloppet för kyrkoherde — 30 kronor för varje fullt 100-tal invånare — bör inträda.

Förslaget om ett fyllnadsbelopp för komministern på 20 kronor för varje fullt 100-tal invånare från och med 1 000 torde med hänsyn till det sagda ej behöva någon särskild motivering.

Däremot finnes anledning att betona, att fyllnadsbeloppet för såväl kyrkoherden som komministern skall för vardera beräknas efter pastoratets *hela* folkmängd. Nuvarande stadgande, att fyllnadsbeloppet i sådana fall, då komminister på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkobokföringen för en eller flera församlingar av pastoratet, skall beräknas för honom med hänsyn till folkmängden i den delen och för kyrkoherden i den återstående delen, leder till fullständigt orimliga konsekvenser. Till belysning härav må anföras ett exempel, som framlades vid 1910 års kyrkomötesdebatt i löneregleringsfrågan: 'Antag, att ett pastorat har 5 000 invånare och en areal av nära 3 kvadratkilometer. Ifall båda prästerna tjänstgöra vid samma kyrka, skall kyrkoherden hava en lön av 5 500 kronor och komministern en lön av 3 200 kronor. Men ifall det bygges en kyrka till inom pastoratet och komministern flyttar dit och det blir ett begränsat område med 2 000 personer av de 5 000, där komministern får egen kyrkobokföring, hur skola lönera beräknas då? Då kommer kyrkoherdens arbete måhända att i det hela taget något minskas, men det kommer att ökas beträffande hans predikoskyldighet. Och för komministern kommer arbetet ovedersägligen att ökas, när han nu får predikoskyldighet i sin annexkyrka varje söndag och kyrkobokföringsskyldighet, som vore han självständig pastor. Men lönera komma för båda att *minskas*, kyrkoherdens med 800 kronor och komministerns med 300. Med en så stor ökad fördel för pastoratet i avseende på prästernas tjänstgöring och arbete komma alltså prästerskapets löner att nedsättas med 1 100 kronor. Det är en ganska egendomlig lagstiftning.'

Det är omöjligt att gendriva detta uttalande.»

I skrivelse nr 23 betonade kyrkomötet riktigheten och lämpligheten av de i motionen framlagda riktlinjerna, ehuru kyrkomötet dock förklarade, att det icke ville hava bundit sig till de i motionen angivna siffrorna.

Enligt de sakkunnigas mening äro de anmärkningar i huvudsak berättigade, som sålunda framställt mot det nuvarande sättet för fyllnadsbeloppets beräkning. Att en kyrkoherde icke erhåller något fyllnadsbelopp för folkmängden i en församling, där komminister på eget ansvar under kyrkoherdens tillsyn sköter kyrkobokföringen, överensstämmer nämligen icke med grundsatsen, att fyllnadsbeloppet skall avpassas efter arbetsbördan. Ej heller synes det vara rättvist, att två kyrkoherdar med lika arbetskrävande pastorat skola uppbära samma avlöning, ehuru den ene ensam sköter sitt pastorat, medan den andre åtnjuter biträde av komminister. Även bestämmelsen, att komminister får räkna fyllnadsbelopp endast efter folkmängden i den eller de församlingar, för vilka han är anställd, har fört till obilliga resultat.

För att råda bot å de påtalade olägenheterna av den nuvarande ordningen hava de sakkunniga uppdelat fyllnadsbeloppen i två skilda slag, nämligen dels ett belopp, som avser att bereda ersättning för de bestyr, som åligga kyrkoherden såsom sådan, framför allt den ledande och kontrollerande verksamheten, dels ock ett belopp, som motsvarar det prästerliga arbete, som kan fördelas

mellan de prästerliga befattningshavarna i pastoratet. Det förra beloppet har föreslagits till 15 kronor och det senare till 30 kronor för 100-tal personer. Det senare beloppet åtnjutes av kyrkoherde och komminister endast för den del av folkmängden i pastoratet, som belöper på prästen, därest folkmängden tänkes fördelad mellan samtliga tjänst innehavare i pastoratet.

Det till kyrkoherden utgående beloppet av 15 kronor för 100-tal personer får enligt förslaget åtnjutas endast för folkmängd utöver 3 000 personer. Det andra beloppet utgår åter för folkmängd utöver 1 000 personer. Det förra beloppet får icke överstiga 2 500 kronor, motsvarande en folkmängd i pastoratet av icke fullt 20 000 personer. Det senare beloppet har däremot icke ansetts behöva maximeras, enär den del av beloppet, som belöper på envar av prästerna, icke lär komma att uppgå till oproportionerligt stort belopp.

Att det endast till kyrkoherden utgående beloppet icke får åtnjutas för folkmängd under 3 000 personer, anses av de sakkunniga motiverat av att för denna folkmängd för närvarande utgår endast 30 kronor för 100-tal personer. Då kyrkoherdar i pastorat med mindre än 3 000 invånare i regel icke åtnjuta biträde av komminister, komma de enligt de sakkunnigas förslag att erhålla samma fyllnadsbelopp som för närvarande. En kyrkoherde med ett invånarantal i pastoratet av exempelvis 4 000 personer erhåller, därest komminister ej finnes, dels ett fyllnadsbelopp av 15 kronor för tio 100-tal personer eller 150 kronor, dels ock 30 kronor för trettio 100-tal personer eller 900 kronor, tillhoppa 1 050 kronor. Han erhåller således för varje 100-tal av det sista tusentalet personer 45 kronor eller 5 kronor mer än nu. Har han åter biträde av komminister eller kyrkoadjunkt, erhåller han endast 15 kronor för varje 100-tal av det sista tusendet personer.

Till jämförelse mellan de nuvarande och de föreslagna fyllnadsbeloppen lämnas en tablå å nästa sida.

Såsom av tablå framgår, innebär det föreslagna sättet för beräkning av fyllnadsbeloppet en icke obetydlig sänkning för vissa grupper av befattningshavare. Denna sänkning berör särskilt kyrkoherdar i medelstora pastorat, där flera präster finnas anställda. Anledningen härtill är närmast den, att med det nuvarande sättet för fyllnadsbeloppets beräkning, vilket, som ovan anförts, kritiserats av kyrkomötet, dessa kyrkoherdar blivit i förhållande till kyrkoherdar i de minsta och största pastoraten alltför högt avlönade. Det nuvarande fyllnadsbeloppet stiger ju relativt hastigt upp till sitt maximum, beroende på att det utgår med högre belopp för den högre folkmängden. Det föreslagna beloppet stiger däremot jämnare.

Vad komministrarna beträffar drabbar sänkningen endast dem, som äro anställda i de folkrikare pastoraten, huvudsakligen i städerna. Dessa komministrar hava hittills varit bättre avlönade än kyrkoherdar i mindre pastorat, ett förhållande som ofta medfört, att de icke sökt kyrkoherdebefattningar eller att kyrkoherdar sökt sådana komministerstjänster.

Till ytterligare belysning av siffrorna i tablå må anföras följande:

I kolumnen för nuvarande fyllnadsbelopp har införts det belopp, som be-

Folkmängd	Antal präster	K y r k o h e r d a r				
		F y l l n a d s b e l o p p K r o n o r				
		Nuvarande	Föreslagna		Summa	Skillnad
15 kr.	30 kr.					
1 000	1	—	—	—	—	± 0
2 000	1	300	—	300	300	± 0
3 000	1	600	—	600	600	± 0
4 000	1	1 000	150	900	1 050	+ 50
4 000	2	1 000	150	450	600	- 400
6 000	2	1 800	450	750	1 200	- 600
8 000	2	2 600	750	1 050	1 800	- 800
10 000	2	3 400	1 050	1 350	2 400	-1 000
12 000	2	¹⁾ 4 000	1 350	1 650	3 000	-1 000
12 000	3	4 000	1 350	1 100	2 450	-1 550
14 000	3	4 000	1 650	1 300	2 950	-1 050
16 000	3	4 000	1 950	1 500	3 450	- 550
20 000	3	4 000	¹⁾ 2 500	1 900	4 400	+ 400
20 000	4	4 000	2 500	1 425	3 925	- 75
25 000	4	4 000	2 500	1 800	4 300	+ 300

¹⁾ Maximum.

Folkmängd	Antal präster	K o m m i n i s t r a r		
		F y l l n a d s b e l o p p K r o n o r		
		Nuvarande	Föreslagna	Skillnad
3 000	2	300	300	± 0
4 000	2	450	450	± 0
6 000	2	750	750	± 0
8 000	2	1 050	1 050	± 0
10 000	2	1 350	1 350	± 0
12 000	2	1 650	1 650	± 0
12 000	3	1 650	1 100	- 550
14 000	3	1 950	1 300	- 650
16 000	3	2 250	1 500	- 750
20 000	3	¹⁾ 2 500	1 900	- 600
20 000	4	2 500	1 425	-1 075
25 000	4	2 500	1 800	- 700

¹⁾ Maximum

räknats å hela folkmängden i pastoratet. Där komminister har självständig kyrkobokföringsskyldighet inom viss församling, utgår fyllnadsbeloppet redan nu för såväl kyrkoherden som komministern med lägre belopp, vilket så gott som alltid för komministern och ibland för kyrkoherden understiger det föreslagna. I sådant fall skulle sålunda en höjning inträda i stället för en sänkning eller denna åtminstone bliva mindre än som angivits i tablån.

Såsom maximum för det nu utgående fyllnadsbeloppet har i tablån upptagits 4 000, respektive 2 500 kronor. Där så stora fyllnadsbelopp efter folkmängd utgått, hava emellertid inga andra fyllnadsbelopp kunnat utgå. Enligt de sakkunnigas förslag åter kunna andra fyllnadsbelopp utgå vid sidan av det ifrågavarande. Detta motverkar i många fall sänkningen av den totala lönen. I detta avseende hänvisas till den i slutet på detta kapitel av specialmotiven intagna redogörelsen.

7 §. De från åtskilliga håll framställda yrkandena om att fyllnadsbelopp skulle få räknas även efter pastorats areal i vatten hava de sakkunniga på de av utredningsmännen (s. 72 och 73) anförda skälen icke kunnat tillmötesgå. De sakkunniga hava icke heller i övrigt föreslagit någon förändring i fyllnadsbeloppen efter areal.

8 §. Enligt 11 § 4 mom. prästlönereglingslagen äger ordinarie präst, efter Konungens bestämmande, avgiftsfritt men på egen bekostnad, å löneboställe bekomma ved och brännortv till husbehov, när tillgång därtill finnes. Förmånen omfattar endast rätt till virke å rot och ortv å mossen samt alltså icke kostnad för beredning och transport av bränslet. Då tillgång till ved eller brännortv icke finnes, brukar prästen i stället vid löneregleringen med tillämpning av bestämmelserna i 4 § prästlönereglingslagen få sig tillerkänt ett årligt ersättningsbelopp av i genomsnitt 200 kronor för kyrkoherde och 160 kronor för komminister.

De nu gällande bestämmelserna hava icke visat sig lämpliga. I ett icke obetydligt antal fall hava prästerna sålunda anhållit att få utbyta sin rätt till vedfång mot kontant ersättning. I fall, där fyllnadsbelopp enligt 4 § prästlönereglingslagen av andra orsaker utgått med högsta medgivna beloppet, har ersättning med hänsyn till behovet att köpa bränsle icke kunnat tillerkännas prästen, och denne har därför i sådana fall kommit i ett sämre läge än om tillfälle till vedfång funnits.

För undvikande av dessa olägenheter ävensom för att uppnå en förenklad ordning för utsyning av skogseffekter och en bättre användning av det utsynade virket, hava utredningsmännen föreslagit, att pastoraten skulle åläggas att tillhandahålla prästerna fritt bränsle. De sakkunniga hava emellertid funnit det mindre lämpligt att pålägga pastoraten denna nya förpliktelse, vilken nödvändigtvis måste bereda besvär. Det måste också anses tidsenligare att i detta avseende övergå från natura- till penningavlöning. De sakkun-

niga föreslå därför, att prästerskapets rätt till bränslefang ersättes med kontant betalning. För att emellertid förändringen icke skall framstå såsom en minskning av prästerskapets rättigheter, föreslå de sakkunniga, att den kontanta ersättningen icke sammanföres med lönens grundbelopp utan utgår såsom ett särskilt fyllnadsbelopp. För enhetens skull torde detta böra fixeras till 200 kronor för kyrkoherde och 160 kronor för komminister.

9 §. Ersättning för duplikation utgår för närvarande i form av fyllnadsbelopp enligt 4 § prästlönereglingslagen. Då emellertid sistnämnda fyllnadsbelopp, vilket är avsett att bereda ersättning även för allehanda andra omständigheter, som göra tjänstgöringen besvärlig, samt för dyrort, är maximerat till 1 000 kronor för kyrkoherde och 750 kronor för komminister, inträffar det ofta, att duplikationsersättningen icke kan utgå med fullt belopp. Med hänsyn till duplikationens betydelse för prästernas arbetsbörda kan detta icke anses tillfredsställande. De sakkunniga hava därför i anslutning till utredningsmännens förslag utbrutit duplikationsersättningen till ett särskilt fyllnadsbelopp.

För närvarande variera beloppen för duplikationsersättningen i praxis efter avståndet mellan kyrkorna. Då avståndet emellertid numera icke spelar samma roll som tidigare, hava de sakkunniga ansett sig kunna föreslå fixa belopp. För att i någon mån kompensera de bortfallande dyrtidstilläggen hava de sakkunniga föreslagit, att duplikationsersättningen bestämmes till de belopp, som för närvarande högst må utgå.

10 §. Paragrafen motsvarar lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift. Ödebygdstillägget utgick enligt denna lag med högst 1 200 kronor årligen. Genom lag den 13 december 1929 (nr 383) höjdes detta maximibelopp — i sammanhang med nedsättande av dyrtidstillägget — till 1 400 kronor. Då dyrtidstillägget enligt de sakkunnigas förslag bortfaller, hava de sakkunniga ansett sig böra höja maximibeloppet till 1 500 kronor årligen.

I kungl. brevet den 9 maj 1930, genom vilket ödebygdstilläggen bestämts för en tid av tre år från den 1 maj 1930, hava av Konungen meddelats följande bestämmelser:

»1. Ödebygdstillägg må uppbäras jämväl av tjänstinnehavares tjänst- och nådårsberättigade stärbhusdelägare samt av vikarie, som berättigats åtnjuta samtliga med tjänsten förenade löneförmåner (s. k. långvakansvikarie), dock under villkor att någon av vederbörande stärbhusdelägare, respektive långvakansvikarien är bosatt i ödebygdssorten.

Prästerskapets änke- och pupillkassa äger ej uppbära ödebygdstillägg.

2. Äger präst åtnjuta löneinkomsten vid mer än en med ödebygdstillägg förenad tjänst, må dylikt tillägg uppbäras allenast vid en av dessa tjänster. Tillägget uppbäres för sådant fall vid befattningen å den ödebygdssort, varest tjänstinnehavaren är bosatt.

3. Ödebygdstillägg skall av präst frånträdas:
 när han vid tjänstledighet bosätter sig utom tjänstgöringsorten eller när han, utan att hava avflyttat från tjänstgöringsorten, av annan anledning än sjukdom åtnjuter tjänstledighet — i ett sammanhang eller med högst en månads avbrott — under längre tid än fyra månader.
4. För tid, varunder ödebygdstillägg utgår vid en befattning, skall i fråga om beräkningen av vikariearvode nämnda tillägg räknas såsom tillhörande den med vederbörande befattning förenade reglerade lönen.
5. I fråga om tid och ordning för utbetalningen av ödebygdstilläggen, vilka skola bestridas på sätt i 3 § förenämnda lag (nr 455/1925) föreskrives, skall gälla vad i nämnda avseenden om lön till kyrkoherde och komminister samt arvode till ständigt adjunkt är stadgat.»

Enligt de sakkunnigas förslag inräknas ödebygdstillägget i den reglerade lönen och de angivna bestämmelserna bliva därför icke vidare tillämpliga på tillägget. I anledning härav få de sakkunniga beträffande de särskilda punkterna i samma bestämmelser anföra följande:

1. Villkoret, att stärbhusdelägare för att få uppbära ödebygdstillägg skall vara bosatt i ödebygdsorten, torde böra slopas. Någon anledning att göra stärbhusdelägarers rätt till ödebygdstillägg beroende av att han kvarstannar i orten finnes nämligen knappast. Föreskriften kommer för övrigt att i framtiden erhålla ringa betydelse, då nådåret helt upphör och rätten till tjänstårnumera omfattar endast ett halvt år. Före halvårets utgång lära stärbhusdelägarna knappast hinna avflytta från ödebygdsorten. För övrigt är att märka, att stärbhuset har att gälda fem procent vikariearvode, vilket beräknas även å ödebygdstillägget.

Långvakansvikarie lär icke böra berättigas åtnjuta »samtliga med tjänsten förenade löneförmåner» med mindre han helt ägnar sig åt tjänsten och alltså även bosätter sig å ödebygdsorten.

För prästerskapets änke- och pupillkassa kommer de sakkunnigas förslag att medföra en ökad inkomst, vilken emellertid torde bliva obetydlig. Vad ovan sagts om stärbhusdelägarers skyldighet att betala vikariearvode, som beräknats med hänsyn till bland annat ödebygdstillägget, gäller även om kassan.

2. De sakkunniga förutsätta, att präst icke någonsin kan få uppbära hel lön enligt prästlönelagen från mer än en tjänst. Lönerna äro nämligen avvägda med hänsyn till att prästen ägnar hela sin arbetskraft åt tjänsten. Nödgar brist på vikarier till att låta en präst upprätthålla två tjänster, blir följden, att denne måste dela sin arbetskraft mellan tjänsterna. Det vore då orimligt att låta honom uppbära full lön vid bägge tjänsterna.

3. De i denna punkt givna bestämmelserna äro strängare än de, som enligt 5 § andra stycket adjunksavlöningsförordningen (35 § andra stycket i de sakkunnigas förslag) gälla för andra löneförmåner. De sakkunniga anse, att enhetlighet bör råda i detta avseende, och hålla således före, att nu ifrågasvarande särbestämmelse bör utgå.

11 §. Denna paragraf motsvarar 4 § första stycket prästlönerregleringslagen.¹

¹ Den ursprungliga lydelsen ändrad genom lag den 19 november 1920 (nr 768).

Såsom vid 9 § angivits, har duplikationsersättningen utbrutits till ett särskilt fyllnadsbelopp. Bestämmelserna om duplikation hava därför strukits härstädes. Då »ersättning med hänsyn till behovet att köpa bränsle» likaledes utbrutits till ett särskilt i 8 § omförmält fyllnadsbelopp, hava i paragrafen orden »för prästerskapet eljest ökade utgifter» strukits.

I 4 § andra stycket prästlönereglingslagen stadgas nu, att därest på grund av särskilda omständigheter det efter de allmänna grunderna beräknade lönebeloppet finnes i förhållande till det med tjänsten förenade arbete alltför högt, detsamma får vid lönereglings fastställande minskas, dock ej med mer än 500 kronor för kyrkoherdebeställning och 250 kronor för komministersbeställning. Detta stadgande hava de sakkunniga icke funnit skäl bibehålla.

12 §. Utredningsmännen hava förutsatt, att ålderstilläggen skulle beräknas efter tjänstår i den särskilda befattningen. Detta hava de sakkunniga ansett mindre lämpligt och föreslå i stället, att ålderstilläggen, liksom i fråga om statliga befattningshavare, skola få beräknas efter tjänstetid i tjänstegraden. Härvid förutsättes, att tjänstårsberäkningen avser innehav av ordinarie tjänst. Då Konungen för särskilt fall föreskriver, att vikarie skall uppbära samtliga löneförmåner vid tjänsten, torde detta dock för vikarien medföra rätt till tjänstårsberäkning för erhållande av ålderstillägg.

I likhet med utredningsmännen anse de sakkunniga, att komensation bör beredas komminister, som, ehuru därav förtjänt, icke vinner befordran till kyrkoherde. Den uteblivna befordringen torde nämligen i sådant fall oftast bero på ordningen för tillsättande av prästerliga tjänster.

De sakkunniga anse emellertid, att det såsom komensation avsedda extra ålderstillägget bör begränsas till 500 kronor årligen. Då ålderstillägget icke är avsett för komministrar, vilka på grund av att de redan i sin grad uppnått tillfredsställande avlöning frivilligt avstå från befordran till kyrkoherde, föreslå de sakkunniga tillika den inskränkning i rätten till det extra ålderstillägget, att detta icke må uppbära den reglerade lönen, ödebygdstillägget dock oräknat, och ålderstilläggen till mer än 6 800 kronor årligen, d. v. s. till lägsta reglerade kyrkoherdelön. Efter dessa begränsningar kan den årliga utgiften för det extra ålderstillägget beräknas till endast 36 000 kronor.

13 § motsvarar 5 § prästlönereglingslagen.

Det äldre lagrummets första stycke har slopats såsom saknande all betydelse — det stadgar blott, att lönerna ej må sättas lägre än grundbeloppet utom i de fall, då nedsättning särskilt medgivits.

Stadgandet om minimilön för domprost utgör i huvudsak en sammanfattning av nu gällande bestämmelser (8 000 kronor reglerad lön + 2 100 kronor i provisorisk tillägglön + 864 kronor i dyrtidstillägg = 10 964 kronor). Detsamma gäller stadgandet om lönen till domprostarna i Uppsala, Lund och Göteborg samt kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm, pastor primarius,

(10 000 + 2 100 + 864 = 12 964 kronor). Att avrundning nedåt ansetts kunna ske, beror på att, i motsats mot vad tidigare varit fallet, ålderstillägg skola utgå.

Beträffande kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm är att märka, att han åtnjuter en särskild ersättning av 250 tunnor spannmål årligen på grund av sin ställning som preses i Stockholms stads konsistorium.

I det nuvarande lagrummets tredje stycke finnas bestämmelser om maximum för de ordinarie prästernas löner, bestämt för domprost till 10 000 kronor, för annan kyrkoherde till 8 000 kronor samt för komminister till 5 000 kronor. Då emellertid de sakkunniga i lönen inräknat ödebygdstilläggen, vilka tidigare föll utanför denna, har det visat sig svårt att uppställa en allmän regel om lönemaxima. I stället hava de sakkunniga sökt att begränsa lönerna uppåt genom att, där så erfordras, införa särskilda maxima för de olika fyllnadsbeloppen.

14 § innehåller en påminnelse om rätten till tjänstår. Då denna rätt är reglerad av prästerskapets privilegier — med viss modifikation enligt kungl. kungörelse den 17 december 1926, nr 524 — har den här blott omnämnts.

Kontraktsprost.

15 §. Arvodet till kontraktsprost har genom lag (nr 382) och kungl. kungörelse (nr 384) den 13 december 1929 ökat med 80 procent genom ett provisoriskt tilläggsarvode, vilket dock må uppgå till högst 250 kronor för år. Begränsningen innebär i själva verket, att provisoriskt tilläggsarvode får åtnjutas i regel blott å grundbeloppet, fyllnadsbeloppet efter pastorat och fyllnadsbeloppet för areal intill 1 000 kvkm. För högre arealer åter har intet tilläggsarvode utgått. På prostarvodena utgår för närvarande dyrtidstillägg. I verkligheten har sålunda grundbeloppet samt fyllnadsbeloppen efter pastorat och areal intill 1 000 kvkm. i det närmaste fördubblats. Med hänsyn härtill föreslå de sakkunniga, att grundbeloppet sättes till 300 kronor samt fyllnadsbeloppen efter pastorat och areal intill 1 000 kvkm. sättas till 30 kronor för pastorat och 10 kronor för 100-tal kvkm.

Kyrkoadjunkt.

16 §. Kyrkoadjunktens eller den »ständige adjunktens» avlöning är för närvarande bestämd på grundval av de föreskrifter, som äro givna för adjunkter i allmänhet. Avlöningen utgår sålunda i form av bostad och vivre samt arvode, vilket senare bestämmes av Konungen i sammanhang med lönereglering för pastoratet. Då emellertid bostad och vivre icke, såsom då fråga är om pastorsadjunkter, skall tillhandahållas av den präst, som åtnjuter biträde av adjunkten, utan av pastoratet, utgår denna förmån alltid i form av kontant ersättning, vilken bestämmes till sitt belopp i sammanhang med lönereglering för pastora-

tet. Det har emellertid syntts de sakkunniga vara praktiskt att ersätta denna invecklade avlöningsform med en reglerad lön, bestående av ett för alla lika grundbelopp samt dyrortstillägg och ödebygdstillägg. Såsom grundbelopp föreslå de sakkunniga 4800 kronor årligen. Dyrortstillägget bör enligt de sakkunnigas mening utgå efter samma dyrortsgruppering, som gäller för de civila befattningshavarna, med 120 kronor för varje dyrortsgrad, därvid hänsyn jämväl bör tagas till den »H-ort», som i realiteten tillkommit enligt kungl. kungörelsen den 26 juni 1931 (nr 273) angående provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst. Närmare bestämmelser om dyrortstillägg böra dock icke inarbetas i lagtexten utan beslut därom meddelas för varje särskild tjänst i sammanhang med lönereglering för prästerskapet i pastoratet. Det bör anmärkas, att dyrortstillägget är ett fyllnadsbelopp, som enligt 21 § i förslaget kan ändras. På detta sätt kunna dyrortstilläggen nämligen anpassas efter ändringar i dyrortsindelningen och i bestämmelserna om dyrortstillägg för statliga befattningshavare utan att frågan för varje gång måste hänskjutas till riksdag och kyrkomöte.

17 §. Kyrkoadjunkt åtnjuter för närvarande ålderstillägg som annan adjunkt. De sakkunniga hava ansett det lämpligare, att kyrkoadjunkten erhåller ålderstillägg i sin grad i likhet med vad som gäller för kyrkoherdar. För kyrkoadjunkten liksom för kyrkoherdar föreslås tre ålderstillägg å 200 kronor efter tre, sex och nio års väl vitsordad tjänstgöring, räknat från den dag, förordnandet som kyrkoadjunkt tillträtts. De sakkunniga förutsätta, att vikariat å kyrkoadjunktstjänst icke bör berättiga till tjänstår för erhållande av ålderstillägg. — Att kyrkoadjunkten jämföres med kyrkoherde och ej med komminister, beror på att den senare kan uppbära ett särskilt ålderstillägg.

Prästerliga biträden.

18 §. De sakkunniga hava i lagen infört benämningen pastorsadjunkt för att åtskilja de här avsedda adjunkterna från kyrkoadjunkter samt stifts- och kontraktsadjunkter.

De sakkunniga hava funnit det ur utbildningssynpunkt bäst, att pastorsadjunkterna fortfarande i regel åtnjuta bostad och vivre in natura hos de präster, som de biträda. De sakkunniga föreslå sålunda inga väsentliga förändringar i sättet för pastorsadjunkternas avlönande. Paragrafen utgör en sammanarbetning av 12 § prästlöneregleringslagen och 1 § adjunksavlöningsförordningen m. fl. stadganden.

Adjunksarvodet utgjorde enligt adjunksavlöningsförordningen ursprungligen 1200 kronor årligen. Härtill har kommit dels för det fall, att adjunkten vunnit delaktighet i prästerskapets änke- och pupillkassas försäkringsfond, enligt kungl. kungörelse den 17 december 1926 (nr 530) ett till-

lägg av 60 kronor årligen, dels enligt kungl. kungörelse den 13 december 1929 (nr 384) provisoriskt tilläggsarvode av 600 kronor årligen, dels ock dyrtids-tillägg av 9 procent. Med hänsyn härtill har adjunksarvodet i de sakkunnigas förslag upptagits till 2 100 kronor årligen.

Tilläggsarvodet, då adjunkten biträder vid två tjänster, har — med slo-pande av dyrtidstillägget — bibehållits vid det ursprungliga beloppet 600 kronor årligen.

Angående ödebygdstillägg åt pastorsadjunkt gäller för närvarande enligt det ovan omnämnda kungl. brevet den 9 maj 1930 följande bestämmelser:

»Extra ordinarie prästman, vilken tjänstgör såsom ämbetsbiträde vid eller vikarie å sådan prästerlig befattning, vars innehavare förklarats berättigad uppbära ödebygdstillägg (ödebygdstjänst), erhåller under ecklesiastikåren 1930—1933 från kyrkofonden ett särskilt tillskott (ödebygdstillägg) till det honom tillkommande adjunksarvodet, vilket tillskott skall utgöra tre fjärde-delar av ödebygdstillägget vid den befattning, där han tjänstgör.

I avseende å ödebygdstillägg till sådan extra ordinarie prästman (adjunkt i egentlig bemärkelse) skola gälla följande bestämmelser:

1. Ödebygdstillägg utgår endast för den tid utöver fyra månader, varunder adjunkten utan avbrott tjänstgjort vid befattning i ödebygdsort och varit där bosatt.

2. Är extra ordinarie prästman förordnad att tjänstgöra såsom vikarie å eller ämbetsbiträde vid mer än en ödebygdstjänst — må ödebygdstillägg av honom uppbäras blott vid förordnandet å tjänsten i den ödebygdsort, där han är bosatt.

3. I fråga om rekvisition och utbetalning av ödebygdstillägg till adjunkt i egentlig bemärkelse skall i tillämpliga delar gälla vad som i sådant hänseende är stadgat rörande adjunksarvode.»

Det huvudsakliga innehållet i dessa bestämmelser hava de sakkunniga an-sett böra inarbetas i lagen.

Ålderstilläggen till pastorsadjunkt hava ansetts böra utgå efter de för kyrko-herde stadgade grunder, vilket innebär den förändring mot vad nu gäller, att två ålderstillägg å 300 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring utbytts mot tre sådana tillägg å 200 kronor efter 3, 6 och 9 års prästerlig tjänst.

19 § utgör en sammanarbetning av 7¹ och 9 §§ adjunksavlöningsförord-ningen, varvid likväl bestämmelsen att i visst fall ersättningen kan minskas under vad som motsvarar bostad och vivre ansetts böra bortfalla.

Vid de sakkunnigas behandling av detta stadgande har ifrågasatts, huru-vida detsamma icke kunde föranleda, att pastorsadjunkt, som erhöle exempel-vis tjänst som fängelsepredikant mot ett arvode av 200 kronor årligen, däri-genom komme att hänföras till präst, som avses i förevarande paragraf. De sakkunniga förutsätta emellertid, att stadgandet, liksom hittills, kommer att tolkas så, att det icke åsyftar tjänst, som en pastorsadjunkt innehar allenast såsom bisyssla.

¹ Sådan paragrafen lyder enligt kungl. kungörelse den 25 september 1920 (nr 708).

20 § utgör en sammanarbetning av 12 § andra stycket prästlönereglingslagen och 3 § adjunktsavlöningsförordningen.

Beträffande gottgörelse av ifrågavarande slag har domkapitlet i Strängnäs i underdånig skrivelse den 19 mars 1930, vilken överlämnats till de sakkunniga, hemställt om utfärdande av uttryckliga bestämmelser angående gottgörelsens beräknande. Emellertid hava numera inom praxis¹ vissa riktlinjer blivit uppdragna på detta område, och de sakkunniga hava därför icke ansett några särskilda bestämmelser erforderliga härutinnan. Av samma skäl har den tidigare bestämmelsen om visst minimum för gottgörelsen ansetts kunna utgå.

Om bestämmande av lön och dess gäldande.

21 § första stycket. För närvarande gäller, att lönereglerna fastställas för en tid av tjugu år. Denna anordning, som härstammar från prästlönereglingskommitténs förslag, omfattade från början även tillskotten från kyrkofonden till pastoraten. Ehuru detta i lagen förändrats därefter, att årliga avräkningar företagas mellan kyrkofonden och pastoraten, har tjuguårsperiodiciteten för lönereglerna dock fått kvarstå. Praktisk betydelse äger detta egentligen blott såtillvida, som därigenom ges tillfälle till omjustering av fyllnadsbeloppen efter folkmängd och enligt 4 § prästlönereglingslagen.

De sakkunniga hava ansett, att grund saknas för att jämväl i framtiden bibehålla lönereglerna för viss tid. Emellertid bestämmas vissa fyllnadsbelopp efter förhållanden, som växla. De sakkunniga föreslå därför, att Konungen skall äga vidtaga jämkning i fyllnadsbeloppen, då förändrade förhållanden påkalla detta. Härigenom möjliggöres omjustering av lönerna, t. ex. vid ökning av invånarantalet i pastoratet eller då ett tjänstgöringen försvärande förhållande upphört. Förändringen bör dock för att få föranleda omräkning av fyllnadsbelopp vara väsentlig — i fråga om fyllnadsbelopp efter folkmängd i allmänhet minst 25 procent.

Paragrafens sista stycke överensstämmer med 3 § sista stycket i prästlönereglingslagen.

22 § överensstämmer i sak med 7 § prästlönereglingslagen. De sakkunniga hava icke ansett sig böra upptaga det i 1929 års betänkande framställda förslaget om upphävande av de på donation grundade rättigheter, som omförmlas i paragrafen.

23 § motsvarar 10 § prästlönereglingslagen. Sistnämnda paragraf, som ursprungligen för beslut om höjning av den reglerade lönen fordrade en majoritet, bestående av tre fjärdedelar av församlingens hela röstetal, ändrades, sedan den allmänna rösträtten beslutats, genom lag den 19 november 1920

¹ Se regeringsrättens årsbok 1930 ref. nr 25.

(nr 769) därhän, att endast tre fjärdedelar av de i omröstningen deltagandes röster krävdes för beslut om löneförhöjning.

De sakkunniga föreslå, att vad som i allmänhet enligt kommunallagarna gäller om kvalificerad majoritet skall tillämpas även i det fall, som avses i förevarande paragraf.

24 §. Stadgandet, att reglerad lön till kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt skall gäldas av pastoratet, överensstämmer med vad som för närvarande gäller. Att pastoratet i visst fall kan få tillskott ur kyrkofonden för bestående av sina kostnader för ändamålet, stadgas i 110 §.

Enligt 11 § 1 mom. prästlönerregleringslagen skall lönen utbetalas kvartalsvis. Huruvida lönen skall utbetalas i förskott eller efterskott utsäges icke.

I en den 14 juli 1924 till ecklesiastikdepartementet inkommen skrift har allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse anhållit om åtgärder i syfte att tillförsäkra prästerskapet rätt att få sina löner utbetalade månadsvis och i förskott.

Vidare har 1925 års kyrkomöte i skrivelse nr 14 anhållit om sådan ändring i prästlönerregleringslagen, att prästerna måtte erhålla sina löner månadsvis i efterskott.

Slutligen har domkapitlet i Visby i underdånig skrivelse den 5 september 1928, vilken överlämnats till de sakkunniga, anhållit om åtgärder i syfte att lönerns utbetalning åt sådana präster, som ej bekomma sin avlöning från kyrkofonden, måtte kunna på i lag bestämda tider regelbundet ske, oberoende av församlingarnas beslut och vederbörande kommunala myndigheters eller tjänstemäns göranden eller låtanden, vare sig detta önskemål ansåges böra förverkligas genom att utbetalningen skedde genom länsstyrelsen eller på annat effektivt sätt.

De sakkunniga anse önskemålen, att lönerna skola utbetalas månadsvis, fullt befogade, åtminstone då fråga är om så stor del av lönen, som är avsedd att täcka de oundgängligaste levnadskostnaderna. Däremot anse de sakkunniga icke skäl föreligga för att, med frångående av vad som i regel gäller för statens befattningshavare, utbetala lönerna i förskott. Utbetalning av lönerna genom länsstyrelsen eller annan myndighet är uppenbarligen oförenlig med den decentralisation, som de sakkunniga föreslå. På grund av vad sålunda anförts föreslå de sakkunniga, att de i paragrafen avsedda lönerna skola utbetalas av kyrkorådet månadsvis i efterskott.

För pastoraten bör detta icke innebära någon svårighet, ty enligt de sakkunnigas förslag kunna tillskotten från kyrkofonden till pastoraten utbetalas redan vid årets början.

25 § överensstämmer i fråga om kyrkofondens skyldigheter med vad nu gäller. Paragrafen avviker från vad utredningsmännen föreslagit därutinnan,

att ålderstilläggen, vilka enligt utredningsmännens förslag i allmänhet skulle betalas av pastoratet, i sin helhet anvisats å kyrkofonden. Denna förändring har föranletts av de sakkunnigas förslag, att ålderstilläggen skola få åtnjutas efter tjänstår i graden och ej — såsom utredningsmännen tänkt sig — efter tjänstår i den särskilda befattningen.

Liksom lön till ordinarie präst och kyrkoadjunkt bör arvode, ödebygdstilllägg och ålderstilllägg till pastorsadjunkt utbetalas månadsvis i efterskott. Däremot synas ålderstilllägg till kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt samt arvode till kontraktsprost av praktiska skäl icke böra utbetalas annorledes än kvartalsvis. Härigenom beredes vederbörande myndigheter lättnad i arbetet med beloppens utbetalning och räkenskapsföringen.

Hittills hava utbetalningarna av de i paragrafen omförmälda förmånerna verkställt av länsstyrelserna efter anmodan av domkapitlet. Enligt de sakkunnigas mening innefattar denna anordning onödig omgång, och de sakkunniga föreslå därför, att domkapitlet övertaga bestyret med utbetalningarna. Detta förutsätter givetvis, att antingen en egen giroräkning i riksbanken upplägges för kyrkofondens räkning eller ock domkapitlet erhålla rätt att för ändamålet anvisa medel å statsverkets giroräkning i banken.

26 § första stycket överensstämmer i sak med 14 § första stycket prästlöne-regleringslagen.

Paragrafens andra stycke är hämtat från 14 § 2 mom. andra stycket präst-lönereglingslagen.

I denna paragraf omförmälda kontanta förmåner böra utbetalas månadsvis i efterskott.

27 § överensstämmer med vad nu gäller.

I det följande lämnas en kortfattad jämförelse mellan de nuvarande och de föreslagna lönerna för kyrkoherdar och komministrar.

Medellönen för kyrkoherdar utgör för närvarande:

Reglerad lön	5 430 kr.
Provisorisk tilläggs-lön	2 100 »
Ödebygdstilllägg	15 »
Ålderstilllägg	23 »
Dyrtidstilllägg	681 »
1 ½ procents tillägg	81 »
Bränsle	123 »

Summa 8 453 kr.

Ödebygdstillägg utgår för närvarande till kyrkoherdar med sammanlagt 21 400 kronor, vilket motsvarar ett medeltal för samtliga kyrkoherdar av omkring 15 kronor.

Dyrtidstillägget är beräknat efter 9 procent. Beloppet borde hava sänkts något på grund av begränsningen uppåt av tillägget, men sänkningen har antagits bliva uppvägd av barntillägget.

Tillägget å 1 ½ procent utgår enligt lag den 17 december 1926 (nr 526).

Bränslet har upptagits till ett värde av 200 kronor¹ för år och kyrkoherde, som åtnjuter sådan naturaförmån. Värdet av allt kyrkoherdar tillkommande bränsle har uppdelats på samtliga kyrkoherdar.

Enligt de sakkunnigas förslag kan medeltalet av reglerad lön till kyrkoherdar beräknas till ungefär 8 153 kronor. Detta innebär i jämförelse med nu utgående löneförmåner en sänkning av 300 kronor. Härvid bör emellertid erinras, att förslaget omfattar allmän rätt till ålderstillägg. För kyrkoherdarna draga dessa med nuvarande åldersfördelning en kostnad av 595 600 kronor för år, vilket innebär att medellönen enligt förslaget kan beräknas till 8 582 kronor eller 129 kronor högre än för närvarande. Kostnadsökningen å kyrkoherdarnas löner kan i följd härav beräknas till omkring 179 000 kronor.

Den nuvarande lönen för komministrar kan på samma sätt som beträffande kyrkoherdarna beräknas sålunda:

Reglerad lön	3 679 kr.
Provisorisk tillägglön	2 100 »
Ödebygdstillägg	38 »
Ålderstillägg	23 »
Dyrtidstillägg	525 »
1 ½ procents tillägg	55 »
Bränsle ²	98 »
	<hr/>
	Summa 6 518 kr.

Enligt de sakkunnigas förslag kan medellönen beräknas till 6 410 kronor, innebärande en sänkning av 108 kronor. Tages hänsyn till ålderstilläggen, vilka vid nuvarande åldersfördelning draga en kostnad av ungefär 300 000 kronor, förbytes sänkningen i en höjning av omkring 243 kronor. Förslaget innebär sålunda i avseende å komministerslöner en kostnadsökning av omkring 208 000 kronor.

För kyrkoherdar och komministrar blir kostnadsökningen sammanlagt 387 000 kronor om året.

Totala kostnaden för kyrkoherdars och komministrars kontanta avlöning blir

kyrkoherdar	11 920 398 kr.
komministrar	5 773 894 »
	<hr/>
	Summa 17 694 292 kr.

¹ Se 1929 års betänkande, s. 89, punkt 11.

² Beräknat till 160 kronor för år. Se 1929 års betänkande, s. 89, punkt 11.

Vid beräkandet av de löner, som enligt förslaget skulle komma att utgå, har den av H. Th. Ohlsson utgivna statistiska matrikeln över svenska kyrkans prästerskap 1930 lagts till grund. I övrigt hava de nu gällande löneregleringarna följts, då fråga varit om duplikation, fyllnadsbelopp för besvärlig tjänstgöring o. d.

Ehuru förslaget innebär en mindre höjning av medellönen för kyrkoherdar och komministrar, förekomma dock i enskilda fall större höjningar och även betydande sänkningar. De sistnämnda bero väsentligen på den föreslagna förändringen i sättet för bestämmande av fyllnadsbeloppet efter folkmängd och drabba de befattningar, vid vilka lönen enligt nu gällande ordning blivit alltför hög i jämförelse med lönerna vid andra befattningar.

Av tablån å sidan 69 framgår, huru ökningarna och minskningarna fördela sig i storleksgrupper, om man jämför nuvarande begynnelselönen, inklusive provisorisk tilläggslön, ödebygdstillägg, dyrtidstillägg, 1 ½ procents tillägg och bränsleförmån, med de föreslagna reglerade lönerna och slutlönerna (reglerad lön och tre ålderstillägg).

Beträffande redan utnämnda befattningshavares rätt att bibehållas vid sina nuvarande förmåner, hänvisas till förslaget till lag om införande av prästlönelagen.

Slutligen må anmärkas, att vid de kyrkoherdebefattningar, som drabbas av de största lönesänkningarna, för närvarande på grund av lörens maximering vid 8 000 kronor icke utgår fyllnadsbelopp för besvärlig tjänstgöring eller höga levnadskostnader, men att, då sådant fyllnadsbelopp enligt förslaget kan utgå, det är möjligt, att minskningen blir mindre än vad tablån ger vid handen. De befattningar, där de största ökningarna inträda, äro kyrkoherdebefattningarna i Stockholm. Vid dessa hava de sakkunniga räknat med jämförelsevis höga fyllnadsbelopp för besvärlig tjänstgöring och höga levnadskostnader. Därest dessa fyllnadsbelopp sättas lägre, komma de största höjningarna icke att inträda.

Om fri bostad.

Enligt nu gällande rätt hava de ordinarie prästerna rättighet till fri bostad, en förmån som vanligen åtnjutes i form av prästgård. I 1929 års betänkande har föreslagits, att rättigheten till bostad visserligen skulle bibehållas men att ett häremot svarande avdrag, kallat bostadskvot, i stället skulle göras från den kontanta lönen. Syftet med sistnämnda anordning var att möjliggöra prästernas inordnande i det lönesystem, som gäller för statens civila befattningshavare. Då emellertid de sakkunniga icke ansett skäl för en sådan åtgärd föreligga utan byggt sitt förslag till lönesystem på samma grundsatser som 1910 års lagstiftning, hava de icke ansett sig böra upptaga förslaget om bostadskvot.

Minskning eller ökning Kronor	A n t a l p r ä s t e r							
	B e g y n n e l s e l ö n				S l u t l ö n			
	Kyrkoherdar		Komministrar		Kyrkoherdar		Komministrar	
	Minsk- ning —	Ökning +	Minsk- ning —	Ökning +	Minsk- ning —	Ökning +	Minsk- ning —	Ökning +
0— 100	139	61	93	64	43	45	31	28
101— 200	307	34	154	79	43	66	17	29
201— 300	267	21	64	54	35	105	19	30
301— 400	105	13	30	28	26	267	20	64
401— 500	66	18	29	34	15	307	6	154
501— 600	45	9	28	17	25	139	5	93
601— 700	43	9	31	8	12	61	7	64
701— 800	43	4	17	6	9	34	—	79
801— 900	35	1	19	1	9	21	3	54
901—1 000	26	3	20	6	8	13	1	28
1 001—1 100	15	4	6	2	7	18	1	34
1 101—1 200	25	2	5	4	1	9	—	17
1 201—1 300	12	2	7	—	3	9	—	8
1 301—1 400	9	1	—	7	3	4	—	6
1 401—1 500	9	—	3	—	1	1	—	1
1 501—1 600	8	2	1	4	1	3	—	6
1 601—1 700	7	—	1	—	—	4	—	2
1 701—1 800	1	—	—	2	—	2	—	4
1 801—1 900	3	—	—	—	—	2	—	—
1 901—2 000	3	2	—	6	—	1	—	7
2 001—2 100	1	1	—	—	—	—	—	—
2 101—2 200	1	3	—	—	—	2	—	4
2 201—2 300	—	—	—	—	—	—	—	—
2 301—2 400	—	1	—	—	—	—	—	2
2 401—2 500	—	2	—	1	—	—	—	—
2 501—2 600	—	2	—	—	—	2	—	6
2 601—2 700	—	—	—	—	—	1	—	—
2 701—2 800	—	1	—	—	—	3	—	—
2 801—2 900	—	2	—	—	—	—	—	—
2 901—3 000	—	—	—	—	—	1	—	—
3 001—3 100	—	—	—	—	—	2	—	1
3 101—3 200	—	—	—	—	—	2	—	—
3 201—3 300	—	—	—	—	—	—	—	—
3 301—3 400	—	—	—	—	—	1	—	—
3 401—3 500	—	2	—	—	—	2	—	—
4 001—4 100	—	—	—	—	—	2	—	—

— 28 § första stycket motsvarar 11 § 2 mom. första stycket prästlöneregleringslagen.

I andra stycket av nyssnämnda moment i prästlöneregleringslagen stadgas nu:

»Finner Konungen på grund av särskilda omständigheter hinder möta mot dylik upplåtelse, åligger det pastoratet att till vederbörande tjänstinnehavare, där icke bostad, varmed tjänstinnehavaren åtnöjes, eljest av pastoratet beredes honom, gälda hyresersättning med belopp, som av Konungen med hänsyn till de i orten rådande förhållanden prövas skäligt.»

Uttrycket »varmed tjänstinnehavaren åtnöjes» har förändrats till »varmed denne skäligen bör åtnöjas». Ändringen avser att förhindra, att präst, utan att grundad anledning till anmärkning mot tillhandahållen bostad föreligger, dock tilltvingar sig kontant ersättning genom att förklara, att han icke är nöjd med bostaden.

De närmare stadgandena om beskaffenheten av prästgård m. m. återfinnas i 8 kap. Denna uppdelning av bestämmelserna om förmånen av fri bostad, vilken uppdelning även förekommer i gällande författningar, har ansetts motiverad av att de i 7 kap. meddelade föreskrifterna om förvaltning i vissa avseenden äro gemensamma för prästgårdar och andra prästlönetillgångar.

3 kap. Om resanslag och skjuts.

29 § motsvarar 1 och 2 §§ lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat. Från sistnämnda lagrum avviker förslaget i materiellt hänseende endast däri, att kyrkoadjunkt berättigats erhålla resanslag, medan enligt nu gällande rätt kyrkoadjunktens tjänsteresor skola bekostas av kyrkoherden i pastoratet. Den sålunda föreslagna reformen har begärts av kyrkomötet i skrivelser den 19 juni 1918 och den 6 november 1925 och — åtminstone under förutsättning av ny lönelagstiftning — förordats av samtliga hörda myndigheter. De sakkunniga hava ansett den mera självständiga ställning, som kyrkoadjunktsbefattningarna redan i praxis uppnått och som enligt de sakkunnigas förslag bibehålles, tala för den föreslagna reformen. Då kyrkoherdarnas fasta resanslag för närvarande äro tillmätta med hänsyn till att kyrkoadjunkternas resor skola bekostas därmed samt möjlighet dessutom förefinnes att för täckande av kostnader, som överskjuta detta anslag, erhålla tillfälligt resanslag, torde reformen icke medföra någon ökad kostnad utan blott innebära annan fördelning av resanslagen.

Liksom för närvarande skall det fasta resanslaget gäldas av pastoratet, vilket emellertid får räkna utgiften härför såsom fullgjord prästlönekostnad, under viss förutsättning berättigande till tillskott från kyrkofonden.

I tredje stycket stadgas, att beslut om fast resanslag kan förändras på samma sätt som löneregleringsresolutionerna i fråga om fyllnadsbeloppen.

30 § överensstämmer med vad nu gäller. Att observera är, att med uttrycket »biträde av annan präst» givetvis förstås särskilt förordnat biträde och icke det biträde, som komminister eller kyrkoadjunkt lämnar kyrkoherden i pastoratet.

31 §. Varken i 1910 års lagar eller i adjunktsavlöningsförordningen fanns ursprungligen något uttryckligt stadgat om gäldande av den kostnad, som, då pastorsadjunkt förordnats att biträda vid två tjänster å olika orter, uppkommer för hans resor mellan tjänstgöringsorterna. Emellertid torde resorna hava bekostats av adjunktstagarna till hälften vardera. Genom lag den 19 juni 1917 (nr 398) angående ändrad lydelse av 6 § i lagen om kyrkofond den 9 december 1910 stadgades sedermera, att av kyrkofonden skall utgöras, i den mån fondens tillgångar det medgiva, anslag, som Konungen må finna skäligt i särskilda fall bevilja såsom bidrag till kostnad för resor till eller från pastorat, där präst förordnas att, jämte fullgörande av honom i annat pastorat åliggande tjänstgöring, biträda vid eller uppehålla prästerlig befattning. Av förarbetena till lagen framgår, att anslagen skola tilldelas adjunktstagaren såsom författningsenligt pliktig att bekosta ämbetsbitrådets resor.

För närvarande finnes alltså möjlighet att ur kyrkofonden erhålla bidrag till bekostande av adjunkts resor mellan orter, där han samtidigt biträder. För erhållande av sådant bidrag erfordras emellertid beslut av Kungl. Maj:t. Det har förefallit de sakkunniga önskvärt att i detta avseende genomföra förenkling och decentralisation. Detta syfte hava de sakkunniga trott sig kunna vinna genom att dels med bibehållande av nu gällande rätt i första stycket av förevarande paragraf uttryckligen föreskriva, att adjunktstagarna skola till hälften var bekosta adjunktens resor mellan tjänstgöringsorterna, dels ock avfatta 32 § så, att adjunktstagarna må kunna tilldelas tillfälliga resanslag, därest deras ifrågasvarande kostnader icke täckas av deras fasta resanslag.

Motsvarande stadgande beträffande ordinarie präst, som biträder annan, gives i andra stycket av förevarande paragraf.

Enligt 1917 års lag utgick anslag endast, därest tjänstgöringsorterna voro belägna inom skilda pastorat. Förslag om att anslag också skulle utgå, därest tjänstgöringsorterna vore belägna inom samma pastorat, hava — i något olika utformning — framställts av kyrkomötet i skrivelser den 3 november 1925, nr 36, och den 31 oktober 1929, nr 21. I den senare skrivelsen föreslås, att — förutom nu utgående anslag — även skulle kunna utgå anslag, som Konungen kunde finna skäligt i särskilda fall bevilja såsom bidrag till kostnad för resor till och från tjänstgöringsort, där präst, som vore bosatt å annan ort inom pastoratet, förordnas att, jämte egen tjänst, biträda vid eller uppehålla prästerlig befattning.

Den ifrågasatta reformen får enligt de sakkunnigas mening, såvitt angår *biträde*, tillämpning endast å pastorsadjunkt, som förordnats att biträda två präster i samma pastorat.

Då nämligen varje i ett pastorats tjänst anställd ordinarie präst och kyrkoadjunkt är att anse såsom tjänstgöringsskyldig i hela pastoratet, anse de sakkunniga, att han icke kan förordnas att *biträda* annan präst inom samma pastorat. Att lämna sådant biträde utgör för honom en tjänsteplikt. Därest biträdet lämnas å annan ort än prästens vanliga tjänstgöringsort och i följd därav särskild resekostnad åsamkas honom, är han skyldig att själv utgöra denna, men kan han bliva berättigad till tillfälligt resanslag.

Ordinarie präst eller kyrkoadjunkt kan däremot förordnas att *vikariera* för annan präst inom samma pastorat. Därvid kan han stundom samtidigt uppehålla egen tjänst å annan ort inom pastoratet. De resor mellan tjänstgöringsorterna, som härför bliva nödvändiga, skola enligt 31 § andra stycket, jämförd med 35 §, gäldas av den tjänstledige. De sakkunniga hava därför i 35 § sista stycket infört ett stadgande om att även i detta fall ersättning för nu ifrågavarande kostnader skall kunna erhållas genom tillfälligt resanslag. Härigenom torde de av kyrkomötet uttalade önskemålen vara tillgodosedda.

Anslag enligt 1917 års lag har i praxis icke tilldelats prästerskapets änke- och pupillkassa för tid, då kassan såsom berättigad till de med viss tjänst förenade löneförmånerna haft att bekosta resor till och från tjänstgöringsorten för den som förordnats att uppehålla tjänsten. Besluten härom hava sannolikt grundat sig på att kassans rätt uttryckligen angivits omfatta endast *bekämlen* inkomst av tjänsterna.¹

I underdåniga skrivelser, som överlämnats till de sakkunniga, hava kassan och allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse anhållit, att åt de sakkunniga måtte uppdragas att ägna hithörande spörsmål nödig uppmärksamhet för att kassans rätt vid prästlönelagens utformning måtte iakttagas och kassan befrias från utgifter av ifrågavarande slag.

Då kassans betalningsskyldighet i nu ifrågavarande hänseende icke är att anse såsom en följd av prästlönelagstiftningens utformning utan torde bero på en begränsning av själva den rätt till inkomst under vakansår, som tillerkänts kassan, hava de sakkunniga funnit det ligga utanför de sakkunnigas uppdrag att framlägga förslag i ämnet.

32 § motsvarar närmast 3 § lagen om resanslag.

Då tillfälligt resanslag under senast tilländalupna budgetåret utgått med allenast 14 750 kronor 51 öre, har den nuvarande föreskriften, att icke mer än 200 000 kronor årligen få för ändamålet användas, icke ansetts böra bibehållas.

Då kyrkoadjunkt enligt förslaget erhåller fast resanslag, bör enligt de sakkunnigas mening möjlighet att tilldela honom tillfälligt resanslag beredas.

I övrigt hänvisas till vad som anförts vid föregående paragraf.

¹ Se kungl. kungörelsen (nr 528) och reglementet (nr 529) den 17 december 1926.

33 §. Ursprungligen har ersättning icke utgått för tjänsteresor, som kontraktsprost i denna egenskap företager. Genom senare författningar har emellertid ersättning tillerkänts kontraktsprostarna för vissa slag av resor. Enligt kungl. kungörelsen den 22 september 1899 angående kostnadsersättning till landsstats- och ecklesiastika tjänstemän för en del resor inom tjänstgöringsdistrikten äga sålunda ecklesiastika ämbets- och tjänstemän, då de i egenskap av tillförordnade ombud äro närvarande vid förrättningar, som angå ecklesiastika boställshemmans och lägenheters rätt, åtnjuta rese- men ej traktamentsersättning att gäldas av kyrkornas medel eller, om tillgång därtill saknas, av församlingarna. Denna bestämmelse är tillämplig, då kontraktsprost såsom konsistorieombud för talan för boställen vid lantmåteriförrättningar, förrättningar enligt vattenlagen, rättegångar o. d. men däremot icke då han uppträder såsom konsistorieombud vid ekonomiska besiktningar och syner enligt ecklesiastik boställsordning, ty i sådant fall äger han enligt 54 § i sistnämnda författning uppbära såväl resekostnads- som traktamentsersättning, vilken gäldas på samma sätt som övrig kostnad för sådana förrättningar.

För andra tjänsteresor, t. ex. för förrättande av prästval, visitation, kyrkoherdeinstallation samt invigning av kyrka och begravningsplats, utgår varken rese- eller traktamentsersättning.

Det sätt, på vilket kontraktsprostarnas resekostnadsfråga ordnats, är enligt de sakkunnigas mening icke tillfredsställande. På de av 1927 års sakkunniga (s. 206) anförda skäl föreslås i förevarande paragraf, att kontraktsprostarna skola erhålla rese- och traktamentsersättning enligt resereglementet för förrättning, som de verkställa efter förordnande av domkapitlet eller biskopen.

Gäldandet av rese- och traktamentsersättning för tjänsteresor, för vilka nu ingen ersättning utgår, kan icke lämpligen åläggas annan än kyrkofonden. Då vid ekonomiska besiktningar och syner konsistorieombudet på sätt och vis utgör pastoratets motpart, synes det knappast lämpligt att låta pastoratet bekosta ombudets inställelse. Även sådan kostnad bör därför gäldas av kyrkofonden. Av liknande skäl föreslå de sakkunniga, att även kostnad för inställelse vid lantmåteriförrättningar o. d. gäldas av fonden.

I detta sammanhang torde böra påpekas, att de nu gällande bestämmelserna medfört den egendomliga konsekvensen, att församling nödgats betala konsistorieombuds resa till förrättning å ett till kyrkofonden indraget boställe.

Hittills har ingen resersättning kunnat tilldelas annan präst än kontraktsprost för resa i anledning av förordnande att förrätta prästval. Detta har medfört svårighet att anskaffa lämpliga valförrättare vid förfall för kontraktsprosten och då valet äger rum i flera lokaler eller å skilda orter inom pastorat. De sakkunniga hava därför föreslagit, att resersättning skall utgå till sådan valförrättare.

Till de sakkunniga har överlämnats en av domkapitlet i Strängnäs i underdånighet gjord framställning om vidtagande av åtgärder för beredande av ersättning åt adjungerade ledamöter i domkapitlet. I motiveringen framhåller

domkapitlet, att adjungerad ledamot, som är bosatt i stiftsstaden, icke erhåller någon som helst ersättning.

Då kostnaden för domkapitlens verksamhet hittills bestritts av statsmedel, anse de sakkunniga, att om anslag för det ifrågasatta ändamålet skall utgå, detsamma bör anvisas å riksstaten. De sakkunniga hava emellertid ansett det ligga utanför sitt uppdrag att framlägga förslag härom.

34 §. I 14 § 5 mom. prästlöneregleringslagen stadgas, att kostnadsersättning till adjunkt för resa till tjänstgöringsort skall bestridas av kyrkofonden, och denna bestämmelse kompletteras genom föreskrifter i 1 § 4 mom. adjunktsavlöningsförordningen. Sådan ersättning är icke uttryckligen tillerkänd annan präst, som förordnas att biträda vid prästerlig befattning. Beträffande denne stadgas blott i 16 § prästlöneregleringslagen och 7 § adjunktsavlöningsförordningen, att han skall bekomma »skjuts i tjänstärenden» av den som åtnjuter biträde. Sistnämnda bestämmelse har tolkats så, att den som åtnjuter biträde av annan präst än pastorsadjunkt är skyldig att bekosta icke blott bitrådets tjänsteresor inom pastoratet utan även bitrådets resor till och från tjänstgöringsorten vid förordnandets början och slut.¹

Enligt nu gällande rätt tillämpas sålunda olika regler angående prästerliga bitrådets ersättning för resor till eller från tjänstgöringsorten vid förordnandets början eller slut, allteftersom bitrådet är adjunkt eller annan präst. Detta anse de sakkunniga mindre tillfredsställande och föreslå därför, att enhetliga regler härutinnan införas. Detta sker enligt de sakkunnigas mening enklast genom att den för adjunkt gällande anordningen utsträcker att avse även annan präst. Någon kostnadsökning för kyrkofonden torde icke härigenom uppkomma, då för närvarande möjlighet finnes för den, som åtnjuter biträde, att få sina ifrågavarande utgifter ersatta av kyrkofonden i form av tillfälligt resanslag.

Paragrafen har utformats efter mönster av 37 § i kungl. stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning.

Paragrafen avser endast det fall, att det prästerliga bitrådet flyttar från en tjänstgöringsort till en annan, och icke det i 31 § avsedda fallet, då bitrådet icke förlägger sin bostad till en ny tjänstgöringsort.

4 kap. Om vikariatsersättning och sjukledighetsarvode m. m.

35 §. För närvarande äro bestämmelserna om prästerliga bitråden och om vikariat sammanknutna med varandra. Såsom allmän regel gäller, att vikarie å tjänst eller den, som eljest uppehåller tjänsten utan att vara dess egentliga

¹ Se kammarkollegiets och statskontorets utlåtande den 10 juni 1927 över 1925 års kyrkomötes skrivelse nr 48.

innehavare, erhåller dels samma förmåner och ersättningar, som om han endast varit biträde vid tjänsten, dels ock vikariearvode. Skyldigheten att tillhandahålla vikariearvodet åligger den, som uppbär löneförmånerna vid tjänsten; skyldigheten att tillhandahålla övriga förmåner och ersättningar är fördelad på samma sätt, som om fråga vore allenast om biträde, därvid vad som åligger den, som åtnjuter biträde, i stället skall fullgöras av den, som uppbär de med tjänsten förenade inkomsterna.

Vikariearvode utgår nu i allmänhet med fem procent av den med tjänsten förenade reglerade lönen, ödebygdstillägget och den provisoriska tilläggslönen.

Vad nu sagts gäller även för det fall, att präst tjänstgör vid två tjänster. Är han vikarie å den ena och biträde vid den andra tjänsten, åtnjuter han sålunda ersättning, såsom om han biträtt vid båda, samt dessutom vikariatserättning vid den tjänst, å vilken han vikarierar. Är han vikarie å båda tjänsterna, uppbär han förutom tilläggsarvode enligt 4 § adjunksavlöningsförordningen vikariearvode vid båda.

I vissa fall kan tjänstinnehavare enligt 5 § andra stycket adjunksavlöningsförordningen åläggas att avstå större vikariearvode än vanligt.

I de nu angivna grunderna föreslå de sakkunniga icke någon ändring. De förändringar i bestämmelserna om ersättning till prästerliga biträden, som de sakkunniga föreslagit, bliva emellertid tillämpliga även å vikarier.

Föreskriften om högsta och lägsta belopp för vikariearvodet har anpassats efter de nya lönebeloppen.

Angående sista stycket i paragrafen hänvisas till vad som anförts vid 31 §.

36 §. 1925 års kyrkomöte har i skrivelse nr 22 anhållit om åtgärder för erhållande av sådana författningsbestämmelser, att åt ordinarie präst, som förordnas att jämte sin egen uppehålla annan prästerlig tjänst eller att biträda annan i utövändet av sådan tjänst, måtte kunna givas gottgörelse ur kyrkofonden för kostnader, som han fått vidkännas för anskaffande och avlönande av biträde, som kan vara erforderligt för fullgörande av de med båda tjänsterna förenade åligganden.

Samma års kyrkomöte har vidare i skrivelse nr 39, bland annat, hemställt om rätt för sådant prästerligt biträde att, utöver den från adjunktstagaren utgående ersättningen, bekomma av kyrkofonden hälften av det belopp, som skulle i adjunksarvode tillkommit honom ur fonden, därest han icke varit ordinarie tjänstinnehavare. Framställningen motiverades med behovet av predikobiträde.

I likhet med kyrkomötet anse de sakkunniga, att då präst i anledning av förordnande att tjänstgöra å två orter nödgas anlita biträde av person, som icke är präst, samt utgiva gottgörelse till biträdet, bidrag till gottgörelsen bör kunna utgå ur kyrkofonden. Sådant bidrag synes emellertid icke böra ifrågakomma annat än vid vikariat och således icke, när fråga är om endast biträde åt annan präst. Vidare synes ersättning icke böra utgå annat än

när gottgörelsen till predikobiträdet varit så hög, att prästens behållna inkomst av förordnandet icke utgör skälig ersättning för det arbete, som förordnandet bereder honom. Förslaget avser, att domkapitlet skall pröva jämväl, huruvida anledning att anlita biträde förelegat samt huruvida den utbetalade ersättningen till biträdet varit skälig. Fyllnadsarvodet har ansetts böra begränsas till högst 600 kronor för helt år. För del av år kan alltså endast motsvarande del av beloppet tilldelas prästen.

37 § är likalydande med 18 § prästlöneregeringslagen.

38 § överensstämmer med 12 § adjunktsavlöningsförordningen med den ändring, som betingas av att löneregeringsperioder icke vidare skola förekomma.

39 § motsvarar kungl. cirkuläret den 17 juni 1916 (nr 242) angående disposition av avlöningsmedel vid prästerlig tjänst, vars innehavare dömts till mistning av ämbetet på viss tid. I cirkuläret stadgas, att avlöningsförmånerna skola oavkortade tillkomma vikarien å tjänsten med skyldighet för denne, därest han är ordinarie präst, att till den, som uppehåller hans egen tjänst, avstå samtliga till densamma hörande avlöningsförmåner.

Enligt cirkuläret kan vikarien, då han samtidigt uppehåller egen tjänst, få uppbära två fulla prästlöner, vilket icke kan anses riktigt. De sakkunniga hava därför ansett, att av avlöningsförmånerna vid tjänsten endast ersättning till vikarien enligt vanliga grunder ävensom andra kostnader för vikariatet böra utgå och återstoden besparas för att följande år användas för bestridande av pastoratets prästlönekostnad.

40 § motsvarar § 6 första punkten kungl. kungörelsen den 21 november 1925 (nr 459) angående extraordinarie prästmans avlöningsförmåner under tjänstledighet på grund av sjukdom. I § 6 andra punkten i kungörelsen gives föreskrift för det fall, att vikarie å kyrkoadjunktstjänst icke kunnat förordnas. På grund av den självständiga ställning, som kyrkoadjunktsbefattningen i praxis ansetts intaga, torde det icke vidare förekomma, att sådan befattning lämnas utan vikarie. Det synes nämligen vara rimligt, att om ordinarie präst i pastoratet utför adjunktens arbete, han förordnas att upprätthålla dennes befattning och alltså berättigas erhålla ersättning därför. Bestämmelsen i andra punkten har därför ansetts obehövlig.

41 § överensstämmer med §§ 1 och 2 i nyssnämnda kungörelse (nr 459 år 1925).

I § 3 i kungörelsen avhandlas sjukledighetsarvode åt stifts- och kontraktsadjunkter. Då emellertid andra stycket av förevarande paragraf får anses tillämpligt på dem, hava de sakkunniga icke ansett stadgandet böra upptagas i förslaget.

5 kap. Om semester.

42 §. De sakkunniga hava på de i 1929 års betänkande anförda skälen upptagit det där framställda förslaget om beredande av semester åt prästerna.

6 kap. Om emeritilön.

Då de sakkunniga i sitt förslag bibehållit huvudgrunderna för 1910 års lönelagstiftning, faller det sig naturligast att bibehålla även huvudgrunderna för den då införda pensioneringen av prästerna.

Bestämmelserna om emeritilöner hava så sent som genom lag den 13 december 1929 (nr 385) underkastats en betydelsefull reform. Denna avsåg dels att höja emeritilönernas belopp i anledning av den samtidigt beviljade provisoriska tilläggslönen, dels ock att utvidga rätten till emeritilön och skärpa bestämmelserna om skyldighet att avgå med sådan lön. I förra avseendet hade reformen samma provisoriska karaktär som tilläggsarvodet; i senare avseendet var den fullt fristående. De sakkunniga anse sig därför kunna föreslå förändring av bestämmelserna om storleken av emeritilönerna i syfte att anpassa dessa till de föreslagna prästlönerna, men förmena däremot, att någon ändring icke nu bör företagas av övriga år 1929 beslutade bestämmelser.

43 § överensstämmer med 1 § i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster (emeritilönelagen).

Kyrkoherdar i prebendepastorat äro numera endast domprostarna i Uppsala och Lund, vilka åtnjuta pension såsom professorer, samt biskopen i Visby stift, vilken tillika är kyrkoherde i domkyrkoförsamlingen därstädes. Biskopar erhålla emeritilöner ur biskopslöneregleringsfonden.

44 § motsvarar 2 § emeritilönelagen. Ursprungligen utgjorde emeritilönen fyra femtedelar av den reglerade lönen. Härtill har sedermera kommit dels ett provisoriskt tilläggsbelopp å 1 000 kronor årligen, dels ock dyrtidstillägg.

Att emeritilönen bestämdes till högre kvotdel av lönen, än vad som gäller för statens civila befattningshavare, berodde på att emeritilön beräknades endast å kontant lön och ej på förmånen av fri bostad.

Då de sakkunniga nu föreslå, att provisorisk tilläggslön, dyrtidstillägg m. m. skola för de ordinarie prästerna sammanföras med den enligt 1910 års prästlöneregleringslag reglerade lönen till en ny enhetlig reglerad lön, låge det måhända närmast till hands att föreslå, att emeritilönen för framtiden skall utgöra fyra femtedelar av denna lön. Vid den provisoriska lönereglering för de prästerliga befattningshavarna, som beslutades år 1929, hava statsmakterna emellertid frångått den ursprungliga proportionen mellan lönerna till de tjänstgörande prästerna, å ena, och emeritilönerna, å andra sidan, varför en präst

för närvarande icke i emeritilön erhåller fyra femtedelar av samtliga löneför-
månar vid sin senaste befattning. Ehuru prästerna måhända härigenom i fråga
om pension bliva ogynnsammare ställda än statens tjänstemän, anse de sakkun-
niga dock, att då prästerna — i motsats mot statstjänstemännen — icke själva
genom avgifter bidra till täckandet av kostnaderna för pensioneringen,
emeritilönen för dem rättvisligen bör bestämmas till något lägre kvotdel av den
reglerade lönen än fyra femtedelar. De sakkunniga föreslå därför, att emeriti-
lönen skall utgöra tre fjärdedelar av den reglerade lönen.

De lägsta beloppen för emeritilön hava föreslagits till tre fjärdedelar av
grundbeloppet i den reglerade lönen, med någon avrundning uppåt. Maximi-
beloppen hava bestämts efter skälighetsuppskattning.

I jämförelse med nuvarande bestämmelser innebär förslaget, att en emeriti-
lön av genomsnittsstorlek ökas för kyrkoherde med 77 kronor och för kommi-
nister med 352 kronor.

Emeritilönen för extra ordinarie präst har av billighetsskäl föreslagits till
3 000 kronor årligen.

45 § motsvarar 3 § emeritilönelagen.

Föreskriften, att kyrkofonden eljest åliggande utgifter skola i främsta rum-
met bestridas, har utgått såsom varande betydelselös, då i de sakkunnigas för-
slag intagits bestämmelser, som syfta till att uppehålla jämvikt i kyrkofonden.

Beträffande det högsta belopp, som enligt förslaget skall få användas till
emeritilöner, må anföras följande. Motsvarande belopp utgör sedan den 1 maj
1930 en million kronor, vartill komma dyrtidstillägg, vilka, därest beloppet helt
toges i anspråk, torde kunna beräknas till omkring 125 000 kronor. Beloppet en
million kronor ansågs, då det bestämdes, vara tillräckligt för att tillgodose be-
hovet under den närmaste framtiden.¹ Därvid förutsattes dock, att såsom regel
helt visst under en överskådlig framtid komme att gälla, att endast den som
själv önskade avgå, erhöle emeritilön.²

Under förutsättning, att oförändrat antal emeritilöner utgå, kan de sakkun-
nigas förslag beräknas medföra en utgiftsökning av omkring 25 000 kronor
årligen. Till emeritilöner skulle alltså årligen erfordras 1 150 000 kronor. De
sakkunniga, som anse det vara av vikt, att ingen präst, som uppnått den för
erhållande av emeritilön stadgade åldern, mot sin vilja nödgas kvarstå i tjän-
sten och att skyldigheten att avgå alltid kan göras gällande, då anledning där-
till föreligger, föreslå, i syfte att bereda tillgång till ett för alla fall tillräckligt
antal emeritilöner, att det för sådana löner avsedda beloppet bestämmes till
högst 1 500 000 kronor årligen.

46 § överensstämmer med 4 § i emeritilönelagen, sådant detta lagrum lyder
enligt lag den 13 december 1929 (nr 385).

¹ Prop. nr 179 år 1929 s. 29.

² Samma prop. s. 27.

47 § motsvarar 5 § i emeritilönelagen samt § 2 i kungl. kungörelsen den 8 november 1918 (nr 863) angående beredande av emeritilöner åt präster.¹

De förändringar, som företagits i paragrafen, äro en följd av den i nästa paragraf föreslagna reformen beträffande tiden för tillträde av emeritilön.

48 § motsvarar 6 § första och andra styckena i emeritilönelagen.

Då ecklesiastikåret, räknat från och med den 1 maj till och med den 30 april, efter den 1926 genomförda reformen av tjänstårsinstitutet saknar betydelse, hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att tillträde av tilldelad emeritilön sker med utgången av mars månad i stället för som tidigare den 1 maj. Härigenom vinnes, att tjänst innehavare, som erhållit emeritilön, kan frånträda sin tjänst å fardag, vilket är av betydelse såväl för frånträddandet av prästgården som för anskaffande av ny bostad.

49 § motsvarar 6 § tredje stycket emeritilönelagen, dock att bestämmelserna om utbetalning av emeritilön hava flyttats till 50 §.

Då nådårsinstitutet är ställt på avskrivning, hava föreskrifterna därom flyttats till övergångsbestämmelserna och alltså utgått ur paragrafen.

50 §. Rörande innehållet i denna paragraf hänvisas till vad därom anförts vid 49 §.

51 och 52 §§ äro likalydande med 7 och 8 §§ i emeritilönelagen.

9—12 §§ i emeritilönelagen hava icke ansetts böra upptagas i kapitlet. 9 § är en övergångsbestämmelse, som numera saknar betydelse; 10 § hör till promulgationslagen; 11 och 12 §§ återfinnas i 15 kap.

II avd. Om förvaltningen av prästlönetillgångar.

7 kap. Allmänna bestämmelser.

53 §. Här definieras begreppet prästlönetillgång. Någon ändring i vad för närvarande gäller avses icke.

Definitionen är blott formell. Den utsäger ej vilka tillgångar, »som äro avsedda för avlönande av präster, om vilka förmäles i 1 §». I uttrycket ligger blott en fordran på att tillgången skall vara på något sätt rättsligen bunden vid prästlöneändamål. Vad som erfordras härför, kan enligt de sakkunnigas mening icke lämpligen regleras i lag utan är att bedöma efter allmänna rättsgrundsat-

¹ Ändrad genom kungörelse den 13 december 1929 (nr 386).

ser. I händelse av tvist bör frågan bliva föremål för prövning av domstol. I detta sammanhang må erinras om de typiska rättsfakta, som medföra, att en tillgång blir prästlönetillgång. Under medeltiden var, såsom av utredningsmännens betänkande framgår, tillhandahållande av prästbol villkor för att en bygd skulle få bilda egen församling. Ett sålunda tillhandahållet boställe kan icke ens om församlingen själv anskaffat detsamma fritt disponeras utan måste anses bundet vid sitt ändamål. Detsamma gäller givetvis om boställen eller andra tillgångar, som av enskilda donerats för att användas till avlönande av präst. Även prästboställen, som upplåtits av kronan och som enligt prästerskapets privilegier eller § 77 regeringsformen äro undandragna kronans fria disposition, äro prästlönetillgångar. Slutligen märkes en grupp boställen, om vilkas tillkomst inga enskildheter äro kända men som så långt tillbaka i tiden, som utredning kunnat vinnas, ständigt brukats såsom prästboställen. De äro otvivelaktigt att anse såsom prästlönetillgångar.

Prästgård är enligt den i lagförslaget använda terminologien prästlönetillgång.

Förutom prästlönetillgångar i fast egendom finnas sådana i lös egendom, t. ex. penningfonder, skogsfångsrätter och landgillen.

En särställning bland prästlönetillgångarna intager kyrkofonden.

Andra stycket i paragrafen definierar begreppet löneboställe i överensstämmelse med vad som nu gäller.

54 §. 1 mom. De till kyrkofonden indragna löneboställena skola enligt utredningsmännens förslag, till vilket de sakkunniga ansluta sig, förvaltas av domkapitlet för kyrkofondens räkning. Närmare bestämmelser om hur denna förvaltning skall anordnas hava icke ansetts böra intagas i lagen utan böra lämpligen utfärdas i administrativ ordning. Bestyret med förvaltningen torde därvid i huvudsak läggas i händerna på stiftsintendenterna och dem underställd personal. Det torde icke vara lämpligt att låta boställsnämnderna kontrollera domkapitlets förvaltning av de indragna boställena, utan förutsätta de sakkunniga, att Konungen meddelar bestämmelser angående den kontroll, som i detta hänseende kan anses böra anordnas.

Rättsförhållandet mellan domkapitlet och arrendatorerna på de indragna löneboställena torde böra regleras av allmänna nyttjanderättslagen.

2 mom. insätter pastoratet såsom förvaltare av de prästlönetillgångar, som äro avsedda för avlönande av pastoratets prästerskap. Vilka dessa tillgångar äro, bedömes enligt allmänna rättsgrundsatser i analogi med vad som vid 53 § anförts.

3 mom. För närvarande gäller såsom allmän regel, att löneboställena skola vara självförsörjande, d. v. s. ur avkastningen av boställena skola gäldas icke blott kostnader, som nedläggas för vinnande av inkomst av boställena, utan ock alla kostnader, som åvila en ägare av fast egendom, såsom skatter och kostnader för förrättningar enligt vattenlagen. Återstoden av avkastningen, bostäl-

lets nettoavkastning, står till förfogande för prästlön. De sakkunniga anse, att den angivna regeln bör bibehållas och att alltså löneboställena även framdeles böra vara självförsörjande. I överensstämmelse härmed hava i detta moment avsedda skyldigheter ålagts den, som uppbär bruttoavkastningen av lönebostället.

Beträffande pastoraten, vilka sålunda i avseende å sina prästlönetillgångar fullgöra en ägares skyldigheter, är alltså att märka, dels att endast vad som av löneboställets bruttoavkastning återstår, sedan samtliga förvaltnings- och prästlönekostnader guldits, är att anse såsom överskott, vilket enligt 107 § under där angiven förutsättning skall inlevereras till kyrkofonden, dels ock att vid bestämmande av ett löneboställes normalavkastning, vilken skall läggas till grund för beräkning av tillskott från kyrkofonden, avdrag sker för samtliga förvaltningskostnader.

I ett avseende föreligger för närvarande en avvikelse från regeln, att löneboställena skola vara självförsörjande, nämligen beträffande kostnad för lantmäteriförrättning. Sådan kostnad skall nämligen enligt gällande lantmäteritaxa den 25 november 1927, jämförd med 21 § 3 mom. i lantmäteritaxan den 23 december 1909, gäldas till $\frac{1}{6}$ av »boställshavaren» och till $\frac{5}{6}$ av kyrkans eller församlingens medel. Boställshavarens andel i kostnaden skall enligt 30 § i ecklesiastik arrendeförordning å löneboställe gäldas av arrendatorn. Återstoden av kostnaden torde drabba sockenkyrkan eller församlingen, och detta även om bostället är indraget till kyrkofonden.¹ Enligt de sakkunnigas mening böra även lantmäterikostnader gäldas ur bruttoavkastningen. I förevarande moment har därför intet undantag gjorts för sådana kostnader.

Momentet avser endast pastoratets förhållande till tredje man. Pastoratet är givetvis oförhindrat att vid utarrendering av löneboställe genom bestämmelse i kontraktet överflytta sina skyldigheter helt eller delvis å arrendatorn.

Beträffande prästgård innebär momentet, att där skyldighet att erlægga kommunal fastighetsskatt för prästgård förefinnes, denna skyldighet överflyttas från prästen till pastoratet. För prästen torde detta i regel icke medföra någon ekonomisk förmån, då hans kommunala inkomstskatt torde komma att stiga med motsvarande belopp. Ändringen är en konsekvens av att prästen, såsom i specialmotiven till 8 kap. närmare utvecklas, upphör att vara boställshavare. De sakkunniga ifrågasätta emellertid, huruvida icke, därest förevarande lagförslag antages, prästgårdarna böra i skattehänseende jämnställas med folkskollärarnas bostäder.

4 mom. För närvarande åligger det arrendator av löneboställe att hålla skyldighetshuset å bostället brandförsäkrade. Någon skyldighet att hålla byggnaderna å prästgård brandförsäkrade finnes däremot icke föreskriven. Då emellertid kostnaden för avhjälpande av brandskada å prästgård i allmänhet faller å pastoratet, lär detta i de flesta fall låta brandförsäkra prästgårdsbyggnaderna.

¹ Jfr kammarkollegiets utlåtande den 17 mars 1930, B IV nr 207, och den 29 juli 1930, B IV nr 479.

Enligt de sakkunnigas mening bör detta ske undantagslöst. I enlighet med de sakkunnigas ståndpunkt i fråga om de skyldigheter, som böra åligga pastoratet med avseende å såväl prästgårdar som löneboställen, föreslå de sakkunniga skyldighet för pastoratet att låta brandförsäkra alla byggnader, som enligt den föreslagna lagen äro att anse såsom laga hus. I lagförslaget nämnes intet om laga hus å indraget boställe. Byggnader å sådant boställe torde dock böra brandförsäkras på kyrkofondens bekostnad.

8 kap. Om prästgård.

Förmånen av fri bostad åtnjutes i regel i form av prästgård. De nuvarande stadgandena om prästgård förete i mångt och mycket drag, som härleda sig från den tid, då prästerna ännu innehade jordbruksboställen. Sålunda återfinnas stadgandena i en »boställsordning», vari prästen kallas för »boställshavare». Åtskilliga äldre stadganden angående boställshavares rättigheter och skyldigheter anses också tillämpliga på prästerna. Då ombyte av präst äger rum, kan sålunda i vissa fall hållas av- och tillträdessyn å prästgården, därvid likvid mellan den avträdande och tillträdande prästen uppgöres. Vid ekonomisk besiktning å prästgård undersökes icke blott, huru pastoratet utan också huru prästen fullgjort sina skyldigheter, och om ett område av en prästgård tages i anspråk för annat ändamål, t. ex. genom expropriation, anses prästen berättigad till ersättning o. s. v.

Å andra sidan har i de betydelsefullaste avseendena prästens ställning som boställshavare upphört redan genom 1910 års lagstiftning, i det att pastoratet ålagts hela nybyggnads- och underhållsskyldigheten beträffande prästgårdsbyggnaderna. Prästen har således därigenom i dessa avseenden likställts med en person, vilken enligt tjänstavtal tillförsäkrats fri bostad såsom löneförmån.

Enligt de sakkunnigas mening bör prästen ej heller i övriga avseenden längre betraktas som boställshavare.

De sakkunniga föreslå därför, att av- och tillträdessynen å prästgård avskaffas samt att vid ekonomisk besiktning å prästgård boställsnämnden skall konstatera befintliga brister utan att ingå i prövning av frågan, huruvida de uppkommit genom prästens vanvård. Skulle prästen eller annan, som eljest uppbär de med tjänsten förenade löneförmånerna, göra sig skyldig till vanvård eller åverkan, blir förhållandet att bedöma närmast enligt samma regler som äro tillämpliga i fall av vanvård av hyresgäst. Å andra sidan skola prästens rättigheter icke sträcka sig längre än till att erhålla prästgård av lagstadgad beskaffenhet. Han skall alltså vara skyldig att finna sig i förändringar i prästgården och dess område, blott därvid iakttages, att förmånerna icke bliva mindre, än lagen avser att tillförsäkra honom.

För närvarande är beslutanderätten angående hur prästgård skall vara anordnad fördelad mellan boställsnämnd och synerätt. De sakkunniga anse med

hänsyn till de gynnsamma erfarenheterna av boställsnämndernas hittillsvarande verksamhet, att denna beslutanderätt i dess helhet med trygghet kan anförtros boställsnämnderna. Synerätten blir enligt de sakkunnigas förslag endast klagoinstans. Med nu föreslagna anordning uppnås även en större enhetlighet i boställsärendenas behandling.

55 § har sammanställts av 3 och 59 §§ i ecklesiastik boställsordning ävensom andra spridda stadganden angående boställsnämnds och synerätts befattning med prästgårdarna.

Då prästgårdar numera anordnats så gott som överallt, anse de sakkunniga lämpligt, att såsom huvudregel stadgas, att till prästgård skall användas befintlig sådan. För det fall att ny prästgård eller flyttning av äldre prästgård erfordras, anse de sakkunniga fortfarande böra gälla vad som stadgas i 3 § boställsordningen.

Den pastoratet förbehållna rätten att i bygnadsfrågor framlägga förslag till ritningar och arbetsbeskrivning avser att bereda pastoratet tillfälle att framlägga förslag, som i ekonomiskt avseende ställa sig förmånliga för pastoratet.

56 § motsvarar 4 § boställsordningen.

Orden sätesbyggning och brygghus hava utbytt mot boningshus och tvättstuga.

Jämlikt 1929 års kyrkomötes hemställan i skrivelse nr 15 har bland de laga husen upptagits garage, vilket dock enligt de sakkunnigas förslag må föreskrivas endast, därest det provas erforderligt av boställsnämnden.

Ehuru åtskilliga av nu gällande föreskrifter om prästgård te sig föråldrade, hava de sakkunniga dock ansett sig i förevarande och följande paragrafer böra företaga ändringar i den nuvarande lagtexten endast med försiktighet. Praxis har nämligen visat sig oberoende av lagrummens formulering följa utvecklingen på hithörande område på ett lyckligt sätt. Ett ytterligare skäl till varsamhet har varit, att flertalet av landets prästgårdar uppförts enligt de gamla föreskrifterna.

57 § motsvarar 5 § ecklesiastik boställsordning.

Då det numera mångenstädes anses lämpligt att i boningshusets källarvåning inrätta tvättstuga och andra utrymmen, som tidigare plägat uppföras fristående, har den nu gällande inskränkningen i rätten att sammanbygga laga hus borttagits.

58 § överensstämmer i huvudsak med 6 § i ecklesiastik boställsordning.

Benämningen kontor har utbytt mot garderob.

Då det förekommer, att komminister under pastors tillsyn sköter kyrkobokföring icke blott »i en eller flera församlingar» utan också i del av församling, hava de citerade orden strukits ur den tidigare texten.

De sakkunniga hava övervägt möjligheten att något inskränka antalet rum i

prästgårdarna men funnit, att då prästerna äro skyldiga att avstå rum till expedition och bostad åt biträde eller vikarie samt dessutom behov av ett vänt- rum mångenstädes kan föreligga, någon inskränkning icke lämpligen kan genom- föras. De sakkunniga vilja emellertid betona, att högsta i paragrafen medgivna rumsantal icke bör föreskrivas i andra fall än då verkligt behov därav föreligger.

Från åtskilliga håll hava klagomål framförts över att prästgårdarna äro alltför stora. Detta förhållande torde, där det förekommer, bero på att bo- ningshus, som tillkommit före boställsordningens ikraftträdande, insynats till boningshus å prästgård eller ock på att pastorat byggt prästgård större än lagen föreskriver.

59 § motsvarar 7 § ecklesiastik boställsordning.

Paragrafen har underkastats en av tidsförhållandena betingad omarbetning. Sålunda har sockel av betong tillåtits, medan för närvarande stenfot är det enda medgivna. Vidare har det icke ansetts lämpligt att längre utmärka bygg- nadsämnenas tegel och timmer såsom fördelaktigare än annat material. Hän- visningen till ortens sed i fråga om byggnadsämnen till boningshus har an- setts oförenlig med nyare byggnadsteknik. Ej heller har det ansetts påkallat att meddela särskilda föreskrifter om boningsrummens höjd och storlek.

Föreskriften i hittillsvarande 3 mom., att panna i brygghus skall vara inmurad och att, om så erfordras, där skall finnas bakugn, har såsom föråldrad icke upp- tagits i förslaget.

Vidare hava de sakkunniga föreslagit bestämmelser om införande under vissa förutsättningar av elektrisk belysning. Förslaget härutinnan torde överens- stämma med av boställsnämnderna tillämpad praxis.¹

60 § motsvarar 8 § ecklesiastik boställsordning.

61 § överensstämmer till innehållet med 9 § i ecklesiastik boställsordning.

62 § överensstämmer med 10 § i ecklesiastik boställsordning.

63 § motsvarar 12 § ecklesiastik boställsordning, dock att de sakkunniga före- slagit skyldighet för präst, som eftersätter sin vårdnadsplikt, att ersätta pasto- ratet skadan. I övrigt hänvisas till vad i början av specialmotiven till detta kapitel anförts.

64 §. Första punkten upptager ett stadgande, som nu återfinnes i 3 § ecklesia- stik boställsordning. Andra punkten överensstämmer med 14 § första stycket ecklesiastik boställsordning.

¹ I ett rättsfall, refererat i N. J. A. 1931 s. 296, har pastorat ålagts bekosta anordningar för införande av elektrisk ström i prästgård.

Angående stadgandena om trädgård å prästgård anförde lagrådet i utlåtande den 16 juni 1910:

De i 14 § boställsordningen förekommande bestämmelserna rörande område för trädgårds anläggande och om boställshavares skyldighet att vårda och vidmakthålla trädgård lede i viss mån av otydlighet. Det vore nämligen ej tydligt, huruvida, när ett till trädgård förut icke använt område blivit i sådant skick, som paragrafen förutsatte, överlämnat till boställshavaren, denne vore pliktig att därå vidtaga de ytterligare anordningar, som tarvades för trädgårds åstadkommande; och erforderliga bestämmelser saknades även för bedömande av rättsförhållanden, som emellan en dylik boställshavare och hans efterträdare kunde uppstå i anledning av åtgärder, som den förre vidtagit för att bringa trädgård till stånd. Vad sålunda blivit erinrat borde emellertid enligt lagrådets mening icke utgöra hinder för förslaget godkännande, då den ändring i förslaget, som vore av nöden, torde kunna komma till stånd under den tid av flera år, som komme att förflyta innan tillämpning av omförmälda bestämmelser kunde äga rum.

De sakkunniga hava för att avhjälpa de brister, som lagrådet sålunda påtalat, föreslagit förtydligande bestämmelser. Därvid hava de sakkunniga med vissa modifikationer anslutit sig till vad som enligt boställsordning den 18 september 1918 gäller för folkskollärare.

Andra möjliga lösningar av förevarande fråga, som de sakkunniga övervägt, hava visat sig olämpliga. Atingen hade nämligen i dessa fall prästens ställning som boställshavare måst bibehållas och i följd därav av- och tillträdessyn äga rum vid ombyte av präst, eller ock hade pastoratet måst åläggas underhållsskyldighet i fråga om trädgården.

65 § motsvarar 15 § ecklesiastik boställsordning.

Det torde böra framhållas, att anordnande av enskild väg uteslutande för prästgårdens behov är en angelägenhet, som ligger under boställsnämndens bedömande. Uttryckligt stadgande, att pastoratets skyldighet att underhålla sådan väg även omfattar öppenhållande vintertid har ansetts böra infogas i paragrafen. Är fråga om enskild väg, som är gemensam för flera fastigheter, följer av lagen om enskilda vägar, att skyldigheten att öppenhålla vägen vintertiden är delad mellan dem, som i övrigt hava att underhålla vägen.

66 § motsvarar 18 § ecklesiastik boställsordning.¹

Till de sakkunniga har överlämnats en framställning från allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, att åtgärder måtte vidtagas för att icke vid ledighet å tjänst prästgårdsträdgård skall förfaras. Redan enligt gällande lag är visserligen sörjt för att det ständigt finnes någon som är vårdnadsskyldig i fråga om sådan trädgård, men det har visat sig vara förenat med svårighet att få vårdnadsskyldigheten ordentligt fullgjord. Särskilt har detta varit fallet, då prästgård skolat avträdas under vegetationsperioden. I anledning härav

¹ Ändrad genom lag den 4 mars 1927 nr 32.

föreslå de sakkunniga den ändring i nu gällande bestämmelser, att prästgård skall avträdas å fardagarna den 1 april eller den 1 oktober. Härigenom vinnes, förutom att prästgård icke byter innehavare under vegetationsperioden, jämväl att avträdaren lättare kan anskaffa ny bostad. För tillträdaren, vilken väl i allmänhet innehar antingen annan prästgård eller förhyrd lägenhet, bör det ej erbjuda alltför stor svårighet att vänta med inflyttningen till nästa fardag.

Stadgandet innebär icke blott rätt att kvarsitta i prästgården utan ock skyldighet att intill fardagen vårda byggnader och trädgård.

67 § ersätter 13 § ecklesiastik boställsordning. Paragrafen har med beaktande av lagrådets här ovan vid 64 § återgivna yttrande omarbetats bland annat i syfte att bereda avträdande präst ersättning även för plantering i prästgårdens trädgård. I övrigt har paragrafen avfattats i nära anslutning till 2 kap. 18 § allmänna nyttjanderättslagen.

De sakkunniga erinra, att frågan om elektrisk belysning i prästgård av de sakkunniga behandlats i annat sammanhang.

Då skyldigheten att gälda ersättning för byggnadsämne, som från boställe tagits till överloppshus, redan under förarbetena till 1910 års lagstiftning ansågs kunna såsom saknande praktisk betydelse uteslutas ur lagtexten, hava de sakkunniga ansett onödigt att här intaga föreskrift därom.

9 kap. Om pastoratens förvaltning av löneboställen.

Löneboställena utom skogen.

Hittillsvarande myndighetsförvaltning av ifrågavarande löneboställen, frånsett skogen, har egentligen gått ut på att i samband med utarrendering tillförbinda arrendatorerna att sörja för löneboställenas bebyggelse och hävd. Någon sådan skyldighet har däremot icke ålegat vare sig pastoraten eller de utarrenderande myndigheterna. Skogen har stått under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

Genom den nu föreslagna reformen kommer vederbörande pastorat att i stort sett utöva en ägares befogenheter med avseende å löneboställenas förvaltning. Pastoratet, som sålunda enligt förslaget principiellt kommer att hava bestämmanderätten i fråga om löneboställenas utnyttjande, skall alltså å ena sidan äga uppbära all avkastning av desamma, men å andra sidan bliva skyldigt att vidkännas bl. a. kostnaderna för löneboställenas bebyggelse och hävd samt skogens vård. Det förtjänar framhållas, att denna omläggning av förvaltningen icke innebär en ny tunga för pastoraten, då ju löneboställena likasom hittills skola vara självförsörjande.

Som det emellertid är ett allmänt intresse, icke minst för kyrkofondens vidkommande, att det i löneboställena nedlagda kapitalet, vilket i viss mån kan jämföras med stiftelseegendom, såvitt möjligt bibehålles oförminskat och vid

god avkastningsförmåga, har det icke ansetts lämpligt att giva pastoraten fullt fria händer beträffande löneboställenas skötsel, utan givas i detta kapitel för tillgodoseende av nämnda intresse vissa positiva föreskrifter rörande sagda förvaltning, vilka närmast gå ut på viss kontroll av densamma. Till dessa föreskrifter ansluter sig också den tillsyn över löneboställenas skötsel, varom förmäles i 12 kap.

Kapitlet behandlar under 68—72 §§ förvaltningen av löneboställena frånsett skogen — i det följande användes benämningen löneboställen i denna inskränkta bemärkelse — samt under återstående paragrafer i kapitlet skogsförvaltningen.

68 § 1 mom. Här ålägges pastoratet en allmän skyldighet att hålla löneboställena i gott stånd och därvid bl. a. vidmakthålla de byggnader, vilka i lagförslaget betecknas såsom laga hus. De sakkunniga hava funnit lämpligt att i lagtexten inrycka en erinran om att pastoratet kan tillförbinda arrendator att i förhållande till pastoratet svara för nämnda skyldighet.

2 och 3 mom. angiva vilka hus, som skola vara laga hus samt således enligt 1 mom. skola av pastoratet vidmakthållas och vid behov nybyggas.

Tidigare voro i lag tämligen noggranna bestämmelser givna angående vilka »laga hus», som skulle finnas å boställena. I ecklesiastik boställsordning i dess ursprungliga lydelse förekommo även stadganden om insynning av vissa andra byggnader å löneboställe, vilka icke betecknades såsom laga hus, nämligen å torp, fäbodställe, nyodling samt kvarnplats, beträffande vilka dock i huvudsak gällde samma föreskrifter som om laga hus. Genom 1925 års reform av ecklesiastik boställsordning slopades emellertid dessa bestämmelser och ersattes med stadgande, att vid utarrendering av löneboställe skulle bestämmas vilka hus, benämnda »skyldighetshus», skulle finnas å bostället, samt om husens storlek, inredning och övriga beskaffenhet. Vidare föreskrevs, att löneboställets bebyggande skulle ske på ett i förhållande till boställets storlek och avkastningsförmåga och med hänsyn till angelägenheten att för bostället er-hålla skäligt arrende så ekonomiskt sätt, som omständigheterna medgäve. Föreskrifter om vilka »laga hus» eller »skyldighetshus» skola finnas har också meddelats för alla boställen, beträffande vilka ecklesiastik boställsordning trätt i kraft. I en del fall har därvid bestämts, att löneboställe skall vara obebyggd.

Huvudregeln i de sakkunnigas förslag är nu i anslutning till vad vid detta kapitel inledningsvis anförts, att de byggnader, som enligt äldre föreskrifter skola finnas å löneboställe, fortfarande skola såsom laga hus bibehållas, dock att på yrkande av pastoratet boställsnämnden eller, då fråga är om viss synnerligen vittgående inskränkning av bebyggelsen, domkapitlet skall äga att, när skäl därtill äro, meddela ändrade föreskrifter därutinnan.

Till närmare utveckling av skälen till de sakkunnigas förslag beträffande boställsnämnds och domkapitels befattning med ifrågavarande bebyggelse må

anföras följande. Före 1925 års reform var beslutanderätten angående de laga husens antal anförtrodd synerätten. Husens storlek och övriga beskaffenhet ävensom byggnadsplats kunde däremot föreskrivas vid ekonomisk besiktning. Då denna anordning visade sig medföra, att ofta alltför kostsam bebyggelse föreskrevs för boställena, förlades vid reformen beslutanderätten till de utarrenderande myndigheterna. Enligt de sakkunnigas mening bör beslutanderätten angående de laga husens antal, storlek, inredning och övriga beskaffenhet väl kunna anförtros boställsnämnden. De sakkunniga föreslå därför, att befogenheten att besluta om ändring i meddelade föreskrifter i nämnda hänseenden förläggas till boställsnämnden. Vid sådana beslut skall, liksom för närvarande, iakttagas, att bebyggelsen avpassas efter löneboställets storlek och avkastningsförmåga. Endast i det fall att en sådan inskränkning i bebyggelsen på ett löneboställe ifrågasättes, att därstädes bedrivit självständigt jordbruk icke vidare kan bedrivas såsom sådant, bör enligt de sakkunnigas mening beslutanderätten förbehållas domkapitlet.

I enlighet med den i förslaget hävdade ståndpunkten, att förvaltningen skall tillkomma pastoratet och att boställsnämnden och domkapitlet endast skola vara kontrollerande organ, få enligt den föreslagna avfattningen av 2 mom. nämnden och domkapitlet icke av eget initiativ föreskriva ökning av antalet laga hus å löneboställe, vilket ju skulle medföra ett tvång för pastoratet att investera nytt kapital. Vill pastoratet, vilket dock endast undantagsvis torde förekomma, bygga flera hus än som i gällande ordning prövats erforderliga för löneboställes utnyttjande, äro dessa att anse såsom överloppshus, såvida icke pastoratet begär deras insynande såsom laga hus. Å andra sidan fordras medgivande av nämnden respektive domkapitlet för att pastoratet skall kunna ernå befrielse från skyldigheten att vidmakthålla byggnad, som i vederbörlig ordning bestämts skola vara laga hus. Av bestämmelsen följer ock, att boställsnämnd vid prövning av sådant ärende icke är bunden av föreskrift, som en föregående nämnd under andra förhållanden meddelat.

Det bör uppmärksammas, att definitionen på laga hus i 2 mom. även omfattar i hittills gällande ordning till utförande föreskrivna »skyldighetshus», vilka, då nya lagen träder i kraft, ännu icke kommit till utförande. Jämlikt grunderna för stadgandet i momentets andra stycke äger sålunda, för att taga ett exempel, domkapitlet, när synnerliga skäl därtill föreligga, helt befria pastoratet från skyldighet att å obebbyggt löneboställe uppföra föreskriven arrendegård.

Då pastoratet under förhållanden, som angivas i 3 mom., blir ägare av byggnader, vilka icke kunnat bliva föremål för insyning i den ordning, som gällt i fråga om vid nya lagens ikraftträdande föreskriven bebyggelse, bör enligt de sakkunnigas åsikt boställsnämnden äga rätt företaga sådan insyning oberoende av yrkande från pastoratets sida. Det förtjänar framhållas, att ny, till löneboställe avsedd fastighet, knappast torde förekomma annorledes än med anlitanande av medel, som inlutit vid försäljning av förutvarande löneboställe.

69 §. Medan den kontroll över löneboställes förvaltning, som utövas av boställsnämnd, av naturliga skäl huvudsakligen kommer att inrikta sig på tillsyn över bostälernas hus och hävd — den löpande tillsynen — och därför lämpligen bör begränsas härtill, synes kontrollen, då fråga blir om substansuttag utöver husbehovet eller väsentlig förändring i sättet för brukande av löneboställe, böra anförtros åt domkapitlet, vilket är bäst skickat att tillvarata intresset av boställets bevarande för framtiden. Det förutsattes, att domkapitlet, åtminstone i regel, inhämtar boställsnämndens eller åtminstone dess ordförandes yttrande i nu avsedda frågor. Dessutom har ju domkapitlet enligt förslaget i sin stiftsintendent tillgång till biträde med sakkunskap.

Enligt paragrafen skall domkapitlets tillstånd inhämtas, så snart antingen en väsentlig förändring i sättet att använda löneboställe eller del därav skall företagas eller substans bortföras därifrån. I jämförelse med vad nu gäller innebär förslaget i denna del decentralisation och en betydande förenkling. För närvarande skola nämligen frågor om upplåtelse med nyttjanderätt av område å bostället för församlingsändamål samt för kommunalt eller annat allmänt ändamål (»ändamålsupplåtelse») ävensom frågor om substansupplåtelser avgöras av kammarkollegiet, vilket sker efter ett omständligt remissförfarande.

Hittills har föreskrift om fondering av inflytande inkomst av substansupplåtelser i varje särskilt fall meddelats i sammanhang med upplåtelsen eller genom särskilt efterföljande beslut av kammarkollegiet. Då enligt de sakkunnigas förslag befogenheten att medgiva substansupplåtelser decentraliserats till domkapitlet, har i förevarande paragraf intagits en bestämmelse, att domkapitlet vid meddelandet av sådant tillstånd må föreskriva, att influten inkomst skall fonderas och utgöra prästlönetillgång för pastoratet. Det förutsattes härvid, att fondering icke föreskrives annat än då substansuttaget är så omfattande, att det inverkar på löneboställets saluvärde. I annat fall får uttaget anses såsom avkastning av bostället. — Att domkapitlet såsom villkor för tillstånd till substansuttag kan föreskriva, att uttaget begränsas till viss årlig myckenhet, har ansetts självklart och ej behöva utsägas i lagtexten.

Det har ansetts rimligt, att pastoratet utan särskilt tillstånd får använda substans från löneboställe för de i andra stycket i paragrafen angivna ändamålen. Härvid ifrågakommer ingen fondering; jämför 25 § ecklesiastik boställsordning. Vill pastoratet däremot tillgodogöra sig substans för andra ändamål, exempelvis för framställning av tegel till avsalu, erfordras tillstånd av domkapitlet, och substansens värde får i sådant fall anses såsom inkomst, vilken bör fonderas.

Då mark av löneboställe tages i anspråk för församlingsändamål, ålägger för närvarande kammarkollegiet församlingen att betala avgäld för marken till pastoratets prästlönekassa. Enligt förslaget skall någon sådan avgäld icke vidare förekomma.

70 § innehåller en hänvisning till de inskränkningar i pastoratens rätt att avhända sig prästlönejord och upplåta tomträtt till sådan jord, vilka följa av bestämmelserna i kyrkolagen, prästerskapets privilegier, § 77 regeringsformen samt lagen den 4 januari 1927 (nr 1) angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomt-rätt.

71 §. För att inskräpa, att vid utarrendering av löneboställe hänsyn bör tagas till att präst, som bebor prästgård i närheten av lönebostället, erhåller en god granne, har i paragrafen föreskrivits, att prästen skall erhålla tillfälle att yttra sig i ärende angående utarrendering av bostället. Föreskriften utgör en instruktion för pastoratets organ, och dess åsidosättande är ej avsett att medföra ogiltighet av slutet arrendeavtal.

72 §. För närvarande äger arrendator av löneboställe under vissa förutsättningar optionsrätt till nytt arrende av bostället. Ehuru enligt de sakkunnigas förslag rättsförhållandet mellan pastoratet och arrendatorn i allmänhet skall regleras av allmänna nyttjanderättslagen, hava de sakkunniga ansett bibehållandet av bestämmelsen om optionsrätt vara av sådant värde för både bostälernas hävd och arrendatorernas välfärd, att det motiverat en avvikelse från den allmänna nyttjanderättslagen beträffande löneboställena. I förevarande paragraf har därför införts en bestämmelse, som avser att med inskränkning av pastoratets förvaltningsbefogenheter inrymma åt arrendatorn en av kontraktsvillkor oberoende företrädesrätt till förnyat arrende av bostället.

Beträffande förutsättningarna för optionsrätt ansluter sig förslaget till vad som för närvarande gäller enligt 5 § i ecklesiastik arrendeförordning.

I fråga om sättet för utövande av optionsrätten hava de sakkunniga företagit några modifikationer, sammanhängande med att förvaltningsbefogenheterna överflyttats från statlig myndighet till pastoratet. Hittills förekommande hembud och underrättelse, att optionsrätt icke anses äga rum, lava ersatts med skyldighet för såväl pastoratet som arrendatorn att inom bestämda tider giva varandra vissa meddelanden i fråga om arrendets förnyande. Fataletiderna äro valda med hänsyn till att pastoratet, därest optionsrätten icke utövas, skall hava tid att anskaffa ny arrendator.

I avseende å optionsrättens omfattning hava i 3 och 4 mom. upptagits bestämmelser, som i huvudsak motsvara dem som för närvarande gälla.

Optionsrätten skall, liksom för närvarande, bestå i företrädesrätt att övertaga lönebostället till nytt arrende på villkor, som bestämmas av boställets förvaltare. Enligt förslaget blir det alltså pastoratet, som bestämmer villkoren för det nya arrendet.

Rörande arrenden, som tillkommit före nya lagens ikraftträdande, föreslå de sakkunniga vissa övergångsbestämmelser.

Skogen.

Förslaget överensstämmer, i vad det rör skogsförvaltningen, i allt väsentligt med vad utredningsmännen föreslagit.

73 §. I första momentet märkes, att skogen skall stå under pastoratets omedelbara förvaltning. Skogen må alltså icke utarrenderas, och avverkningsrätt må upplåtas endast till utstämplad skog.

I andra momentet betonas, att uthålligt skogsbruk skall bedrivas. Härmed förstås, att skogsbruket, i den mån så kan ske, skall handhavas så, att skogsavkastningen blir jämnt fördelad i tiden.

74 §. Avverkningsplanen skall utgöra ledning för utnyttjandet av skogen under den tioårsperiod, planen omfattar. Då vid uppgörande av planen såväl forstligt-tekniska som ekonomiska synpunkter böra beaktas, föreslå de sakkunniga, att planen skall uppgöras av stiftsintendenten i samförstånd med pastoratet. Därest dessa icke kunna enas, synes fastställandet av planen böra ankomma på högre myndighet. På grund härav föreslå de sakkunniga, att avverkningsplanen, i händelse pastoratet och stiftsintendenten icke kunna enas därom, fastställas av den kommission, som enligt förslaget skall leda den nya ordningens genomförande. Uppgiften synes lämpligen kunna, sedan kommissionen slutfört sin uppgift, överflyttas på den befattningshavare eller institution, som övertager kommissionens övriga uppgifter. Föreskrift härom återfinnes i 117 §.

75 §. Utstämpling må ske för högst fem år i sänder. Härmed avses givetvis icke, att vid utstämplingen skall angivas vad som belöper på ett vart av åren utan att i ett sammanhang icke må utstämplas mer än vad som enligt avverkningsplanen belöper på fem år. Pastoratet blir i sådant fall berättigat att på en gång avverka hela den utstämplade kvantiteten.

Paragrafen stadgar rätt för pastoratet att fritt förfoga över utstämplad skog. Detta innebär, att pastoratet kan försälja skogen, använda den för löneboställets husbehov, till prästgårdsbyggnad eller för vilka andra ändamål som helst. Därest pastoratet skall redovisa överskott av boställsavkastning till kyrkofonden, måste pastoratet naturligtvis även redovisa värdet av virke, som det tillgodogjort sig annorledes än genom försäljning, därvid avdrag dock tillåtes för vissa rättigheter till virke in natura; se härom 107 §. Åtnjuter pastoratet tillskott ur kyrkofonden, tages vid beräkning av detta hänsyn till skogens normalavkastning enligt vad i 11 kap. stadgas.

76 §. För närvarande finnas ett flertal rättigheter att erhålla virke in natura från boställsskogarna. Enligt kungl. kungörelsen den 9 december 1910 angående grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastiska boställsskogar gäller sålunda, att skog å löneboställe i första rummet skall användas till boställets

husbehov samt att därutöver från boställets skog må erhållas dels av vederbörande tjänst innehavare ved till husbehov, dels ock i ordning därefter virke av pastoratet till uppförande och underhåll av laga hus och hägnader å prästgård samt, om tillgång jämväl därtill finnes, av församling till kyrkobyggnad. Av de angivna rättigheterna upphör enligt de sakkunnigas förslag tjänst innehavarens rätt till husbehovsved, medan rättigheterna till virke för boställets husbehov och för prästgårdsbyggnad uppgå i pastoratets rätt till det utstämplade virket. Vid redovisning av överskott till kyrkofonden och vid bestämmande av tillskott från samma fond skall dock hänsyn tagas till sist angivna rättigheter.

Den återstående rättigheten, församlings rätt till virke för kyrkobyggnad, bör enligt de sakkunnigas mening bibehållas. Denna rättighet har i förevarande sammanhang förbehållits vederbörande församling. Församlingens rätt har emellertid hittills fått stå tillbaka för rätten till husbehovsvirke för bostället och till byggnads- och hägnadsvirke för prästgård. Denna förmånsrättsordning har bibehållits i de sakkunnigas förslag.

Vilken församling, som är berättigad till virke för kyrkobyggnad från visst boställe, har hittills icke uttryckligen utsagts och kan anses tvivelaktigt. De sakkunniga hava emellertid icke velat göra någon ändring i vad som för närvarande må gälla i detta avseende och föreslå därför blott, att förut innehavd rätt till virke för kyrkobyggnad bibehålles.

I praxis har rätten till virke för byggande och underhåll av kyrka hittills ansetts så snävt begränsad, att utstämpling medgivits endast, då fråga varit om byggande eller underhåll av själva församlingskyrkan, men icke för uppförande eller underhåll av klockstapel, stängsel omkring kyrkan eller kapell. Denna snäva tolkning, vilken torde bero på stadgandets ordalag, synes de sakkunniga alltför sträng, och hava de sakkunniga därför avfattat stadgandet så, att därav tydligt framgår, att det omfattar virke även för sistnämnda ändamål. Med det i detta sammanhang av de sakkunniga använda ordet kyrkogård avses såväl det inhägnade området omkring församlingskyrka och kapell som ock därifrån avskilda begravningsplatser.

I en till 1927 års sakkunniga överlämnad underdånig skrivelse den 3 mars 1925 har riksantikvariern hemställt om sådan ändring av 1910 års kungörelse, att församling skulle berättigas till virke jämväl för restaurering och underhåll av ödekyrkor, kastaler, tiondelador och dylika fordomdags för kyrkliga ändamål nyttjade byggnader. Såsom motiv härför har riksantikvariern huvudsakligen anført, att genom den föreslagna lagändringen strävandena att bevara de åsyftade kulturminnesmärkena skulle väsentligen underlättas.

Visserligen anse de sakkunniga det synnerligen önskvärt, att ifrågavarande kyrkliga minnesmärken bevaras, men finna det dock betänkligt att för ändamålet anlita tillgångar, vilka främst hava till syfte att tjäna det egentliga kyrkliga arbetet. De sakkunniga hava därför icke i sitt förslag upptagit bestämmelser i det av riksantikvariern ifrågasatta syftet.

77 §. Boställsskogarna stå för närvarande under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Då nu förvaltningen föreslås överflyttad till pastoraten och skogsvårdslagen den 15 juni 1923 icke är tillämplig å ifrågavarande skogar, synes det erforderligt att meddela föreskrifter om kontroll över pastoratens skogsskötsel. Det är naturligtast att lämna denna befogenhet åt stiftsintendenterna, vilka ju böra bliva synnerligen förtrogna med förhållandena på boställsskogarna. Härigenom vinnes också, att hela ledningen av själva virkesproduktionen, d. v. s. den nationalekonomiska sidan av skogsbruket å boställena, samlas i en hand.

Stiftsintendentens befogenhet att föreskriva skogsvårdande åtgärder är i paragrafen inskränkt till att avse dels bibehållande av skogsbestånd i god kultur, vilket framför allt förutsätter gallring, dels ock återväxt å område, där avverkning ägt rum. Han skall alltså icke äga föreskriva markförbättringar och andra åtgärder, som kunna tvinga pastoratet till investering av nytt kapital.

Till kostnader, som på grund av denna paragraf uppkomma för pastorat, skall givetvis hänsyn tagas såväl vid redovisning av överskott till kyrkofonden som vid beräknande av tillskott av kyrkofonden till pastoratet.

78 §. Gränsen mellan området för den kontroll, som utövas av boställsnämnderna och den som utövas av stiftsintendenterna, torde i allmänhet vara given. Stiftsintendenternas kontroll avser alltså egentligen endast skogsbruket och icke förvaltningen av boställets övriga naturtillgångar, ej ens om de äro belägna å skogsmarken, i annan mån än utnyttjandet av dem kan komma att inverka på skogsbruket. I sistnämnda hänseende kunna emellertid konflikter uppkomma mellan de kontrollerande organen. De sakkunniga hava ansett utförliga stadganden om gränsen mellan områdena för kontrollorganens befogenheter överflödiga, men hava dock funnit angeläget, att på en viss punkt närmare utstaka denna gräns. Sålunda har i förevarande paragraf föreskrivits, att om pastoratet å skogsmark vill vidtaga anordningar för beteskultur, område därtill skall anvisas pastoratet. Stadgandet innebär en inskränkning i den i föregående paragraf stiftsintendenten tillagda befogenheten att föreskriva vissa skogsvårdsåtgärder. Däremot får stadgandet icke förstås så, att bete å skogsmark får förekomma endast å sådant område, som anvisats i den i paragrafen angivna ordningen. De sakkunniga utgå nämligen från att bete skall förbjudas endast å områden, där på grund av särskilda förhållanden, t. ex. sådd eller plantering, skada kan förväntas uppkomma genom betande kreatur.

80 § utgör en tillämpning av den tidigare flera gånger uttalade regeln, att boställena skola vara självförsörjande. Enligt regeln böra boställena bära kostnaderna för sin förvaltning och alltså även för det biträde därvid, som lämnas av stiftsintendenterna och dem underställd personal. Av regeln följer, att

ett pastorat, vilket ju uppbär bruttoavkastningen av sin boställsskog, bör gälda den del av skogstjänstemännens löner, vilken belöper å tid, som använts till arbete å skogen. Däremot bör lön, som belöper å tid, under vilken skogstjänsteman tjänstgjort å indraget boställe eller annorledes såsom biträde å domkapitlet, slutligen gäldas av kyrkofonden.

Av praktiska skäl är det lämpligt, att skogstjänstemännens löner utbetalas ur kyrkofonden och att de ersättningar, som gäldas av pastoraten, i stället tillföras fonden. Efter vilka närmare grunder sådan ersättning skall beräknas bör bestämmas på administrativ väg.

Det synes icke lämpligt att låta pastoraten ersätta även kostnaden för skogstjänstemännens resor. En sådan anordning skulle nämligen lätteligen komma att medföra, att pastoraten belastades med större kostnader än om för arbetet å skogarna anlåtats närboende fackman.

81 §. Föreskrifterna ansluta sig till bestämmelserna i 82 och 118 §§ om fullföljd av talan mot beslut i ärenden, som avses i förevarande paragraf.

82 §. Liksom i allmänhet vid klagan över administrativ myndighets beslut bör besvärstiden räknas från delfåendet. Klagotiden har i förslaget satts till 45 dagar med hänsyn till att pastoratet i sin egenskap av menighet bör få åtnjuta sedvanlig förlängning med 15 dagar av den i regel stipulerade besvärstiden, 30 dagar, och det syntts opåkallat att stadga kortare besvärstid för domkapitlet än för pastoratet. Den sedan äldre tid kvarstående förlängningen av besvärstiden för de norra länen har slopats i likhet med vad som skett i skogsårdslagen.

De sakkunniga föreslå, att endast pastorat och domkapitel skola äga fullfölja talan i nu ifrågavarande förvaltningsärenden och att följaktligen fullföljdsrätt icke skall tillkomma enskild medlem av pastorat. De sakkunniga hava nämligen ansett dessa ärenden vara av sådan art, att det icke kan anses påkallat, att klagorätt medgives enskilda församlingsmedlemmar, vartill kommer, att det givetvis är synnerligen önskvärt, att proceduren med delgivning av myndigheternas beslut i möjligaste mån förenklas. Enligt de sakkunnigas förslag ifrågakommer sålunda icke uppläsande av sådant beslut i pastoratets kyrkor, utan skall pastoratet anses hava behörigen erhållit del av beslutet, då detta tillställts ordförande i kyrkofullmäktige, respektive kyrkostämman. Om pastoratet består av två eller flera församlingar skall beslutet självfallet delgivas ordföranden i den gemensamma kyrkostämman (pastoratskyrkostämman) eller om kyrkofullmäktige finnas utsedda för pastoratet — vilket i regel blir fallet om pastoratet utgör kyrklig samfällighet — ordföranden hos dessa. De sakkunniga hava icke avsett, att delgivningen skall ske genom stämmingsman eller eljest i viss form utan att det skall vara tillräckligt t. ex. att ordföranden skriftligen erkänner mottagandet av beslutet.

I detta sammanhang må erinras därom, att när fråga är om förrättningar av

boställsnämnd, vid vilka ofta handläggas ärenden av långt större ekonomisk betydelse än de i förevarande paragraf åsyftade ärenden, pastoratet enligt gällande rätt — och i detta avseende upptager de sakkunnigas förslag bestämmelser av samma sakliga innebörd — anses vederbörligen kallat till förrättningen, då meddelande därom tillställts kyrkostämmans ordförande eller i vissa fall ordföranden hos kyrkofullmäktige, samt att tiden för fullföljd av talan mot boställsnämnds beslut vid sådan förrättning löper från dagen för beslutets avkunnande. Något till de enskilda medlemmarna av pastoratet riktat tillkännagivande om förrättningens företagande förekommer ej, ehuru de visserligen kunna erhålla vetskap därom i samband med kyrkostämmas behandling av fråga om utseende av ombud för pastoratet att närvara vid förrättningen. Nyssnämnda form för delgivning med pastoratet av kallelse till förrättning avsluter sig för övrigt nära till föreskriften i 11 kap. 16 § rättegångsbalken om sättet för delgivning av stämning å socken. Boställsnämndens beslut bringas icke på något sätt till enskilda pastoratsmedlemmars kännedom.

I fråga om skälen till införande av den nu föreslagna instansordningen hänvisas till vad i den allmänna motiveringen därom anförts.

10 kap. Om pastoratens fondförvaltning.

I kapitlet avses fonder, som äro prästlönetillgång för visst pastorat. Vilka dessa fonder äro, får bedömas enligt de i specialmotiven vid 53 § och 54 § 2 mom. antydda grunder.

Någon allmän bestämmelse om i vilka fall fondering skall ske har ej föreskrivits. I 69 § har emellertid upptagits befogenhet för domkapitlet att i vissa fall föreskriva fondering, i 120 § lämnas föreskrift om fondering av expropriationersättning, och i lagen om tillstånd till försäljning av kyrklig jord m. m. skall enligt de sakkunnigas förslag en föreskrift intagas om fondering av kontant vederlag vid byte eller försäljning av löneboställe eller del därav.

För närvarande gäller angående förvaltning av fonder enligt 22 § prästlönerregleringslagen, att de skola särskilt för sig av vederbörande kyrkoråd förvaltas och göras räntebärande, att pastoratet är ansvarigt för medlens bibehållande till avsett ändamål samt att domkapitlet äger däröver hålla hand.

Huru vidsträckt pastoratets skyldighet att ansvara för medlens bibehållande till avsett ändamål får anses vara, är måhända osäkert. Det är knappast sannolikt, att pastoratet är skyldigt ersätta fond, som utan dess förvållande gått förlorad. Under sådana förhållanden har bristen på föreskrifter angående sättet för fondernas placering gjort sig kännbar; fall av förskingring och förluster på grund av banks insolvens hava förekommit.

I underdånigt utlåtande den 4 april 1922 angående den framtida förvaltningen av vissa ecklesiastiska fonder, vilka förvaltades av statskontoret och domkapiteln, föreslog kyrkofondskommittén *dels* att uttrycklig föreskrift skulle

meddelas, att varje under kyrkorådets förvaltning stående prästerlig avlöningsfond skulle bokföras och redovisas särskilt för sig, därvid dock alla från samma boställe härflytande fonder, vilkas avkastning skulle disponeras jämlikt 19 § 3 mom. prästlöneregleringslagen, borde få sammanföras till en fond, *dels* att en allmän föreskrift skulle utfärdas därom, att fonderna skulle placeras mot betryggande säkerhet, *dels ock* att kyrkoråden skulle få sig ålagt att samtidigt med den i kungl. kungörelsen den 31 oktober 1919 omförmälda, i enlighet med formulär litt. A upprättade uppgiften nr 2 (tablå nr 2) till kontraktsprosten insända upplysningar rörande en var av de under kyrkorådets förvaltning stående, till avlöning åt pastoratets prästerskap anslagna fonderna, avseende vederbörande fonds inkomster och utgifter under föregående räkenskapsår, dess kapitalbehållning vid årets början och slut samt sättet för fondens placering. Uppgiften skulle sedermera insändas till domkapitlet.

Över detta förslag avgav kammarkollegiet och statskontoret utlåtande den 12 december 1924. Ämbetsverken anslöto sig därvid till vad kommittén föreslagit men framlade därjämte i vissa avseenden längre gående förslag. Sålunda föreslogo ämbetsverken, att större fonder, förslagsvis över 25 000 kronor, skulle undantagas från kyrkorådets förvaltning samt att mindre fonder, som uppginge till eller överstege 5 000 kronor, skulle placeras i obligationer eller fordran, som inskrevs eller inskrivits i statsskuld boken, eller utlånas mot säkerhet i in-teckning i fast egendom, därvid i fråga om de obligationer, som finge inköpas, och om beskaffenheten av den in-teckningssäkerhet, varemot utlåning finge ske, skulle gälla vad Konungen föreskrivit eller komme att föreskriva i fråga om omyndigs medel.

Handlingarna i ärendet hava överlämnats till de sakkunniga för att tagas i överbägande vid fullgörande av deras uppdrag.

De sakkunniga anse det vara oförenligt med den decentralisering, som är ledande grundsats i deras förslag, att frångå pastoratsorganen förvaltningen av ifrågavarande fonder men hålla före, att föreskrifter angående sättet för fondernas placering böra meddelas i den riktning, ämbetsverken föreslagit. Jämväl en viss uppgiftsskyldighet till domkapitlet angående fonderna torde vara erforderlig för underlättande av domkapitlens kontroll över fondförvaltningen. Bestämmelser i nu förevarande avseenden hava intagits i kapitlet.

Stadgandet om domkapitlets tillsyn över fondförvaltningen har uppgått i 89 §.

De sakkunniga hava ej funnit skäl att i lagförslaget upptaga föreskrift om att viss bråkdel av ränteavkastningen skall läggas till fonds kapital, en föreskrift, som hittills plägat meddelas i sammanhang med beslut om fondering.

Fråga om placering av fonder i »värdebeständig valuta», företrädesvis genom inköp av fastigheter, har tidigare väckts i olika sammanhang. De sakkunniga hänvisa till redogörelsen härför i 1929 års betänkande (s. 272 off.). De förslag till frågans lösning, som i betänkandet framställts, kunna icke förenas med en decentraliserad förvaltning av prästlönstillgångarna, och de sak-

kunniga hava därför icke kunnat göra dem till sina. Enligt de sakkunnigas mening bör det överlämnas åt pastoraten att taga initiativ till placering av nu antytt slag. Såsom en påminnelse om angelägenheten av sådan placering har i 83 § intagits ett stadgande i ämnet.

11 kap. Om uppskattning av löneboställes normalavkastning.

85 §. Angående ändamålet med att bestämma visst värde å löneboställes normalavkastning hänvisas till utredningsmännens betänkande s. 87.

86 §. 1) Utredningsmännen hava föreslagit, att normalvärdet å den del av löneboställets avkastning, som icke härrör från skogen, bör uppskattas för en tid av 25 till 30 år. De sakkunniga föreslå tiden begränsad till 20 år.

2) Uppskattningen sker för en kommande tidsperiod eller alltså i förväg, och det gäller således att verkställa en beräkning av såväl intäkter som utgifter under samma tid. Nämnden har att taga hänsyn till dels intäkter av upplåtna jordbruks- och bostadslägenheter, dels intäkter av grustag, torvmosse och andra naturtillgångar på inägor och skogsmark, i den mån intäkterna icke skola fonderas, dels intäkter av jakt och fiske, dels ock avgälder för områden, som pastoratet upplåtit för andra särskilda ändamål, såsom till skolhus, industri, lastageplats och sågverk.

Vid uppskattningen skall man utgå ifrån den brukningsmetod, som för tillfället användes, och således icke taga i betraktande förändring däri, som möjligen kan framdeles inträda, exempelvis därigenom att mark upplåtes till byggnadsändamål eller dylikt. Vad nu sagts får icke så förstås, att om pastoratet låter bostället eller viss del därav, som bör kunna göras inkomstbringande, ligga outnyttjat, uppskattning av normalavkastning icke skall ske, utan bör uppskattning även i detta fall äga rum.

Från avkastningen avdragas alla utgifter, som kunna föranledas av boställs-avkastningen under uppskattningsperioden. Avsikten är att erhålla ett värde på den nettoavkastning, lönebostället anses kunna lämna genom förvaltning på mest ekonomiska sätt. Endast nettoavkastningen kan komma pastoratet till godo för täckande av prästlönekostnad.

Vid nu ifrågavarande uppskattning liksom för övrigt även vid uppskattning enligt 87 § bör givetvis förfaras försiktigt för undvikande av att den verkliga avkastningen, även med omsorgsfull förvaltning, kommer att understiga den uppskattade normalavkastningen.

Det har ansetts nödvändigt att i vissa avseenden uppdraga gränsen mellan skogsavkastning och annan avkastning. Den allmänna regeln är, att all skogsavkastning, oavsett dess användning, skall värderas i ett sammanhang. Vid

uträkningen av nettoinkomsten av skogen skall avdrag icke göras för husbehovsvirke till löneboställe. I enlighet härmed skall vid beräkningen av utarrenderat löneboställes inkomster och utgifter hänsyn icke tagas därtill, att virke för boställets behov kan erhållas ur boställsskog. Om sålunda arrendatorn tillförsäkras rätt att av pastoratet erhålla ved till husbehov, skall den del av arrendet, som anses utgöra vederlag för denna förmån, icke tagas i betraktande såsom inkomst, då ju denna ökning av arrendet motsvaras av förpliktelsen för pastoratet att anskaffa ved. Å andra sidan skall alltid, vare sig pastoratet självt eller arrendator ombesörjer nödiga underhålls- och nybyggnadsarbeten å lönebostället, rotvärdet av det för ändamålet erforderliga virke, som uttages ur skogen, räknas som omkostnad för pastoratet. Vidare bör i detta sammanhang uppmärksammas, att därest pastoratet tillförbinder arrendator att i förhållande till pastoratet svara för underhålls- eller nybyggnadsskyldigheten eller bådadera och arrendet i följd härav blir lägre, än om sådan förpliktelse icke ålagts arrendatorn, minskningen i pastoratets inkomst uppväges av minskad omkostnad för pastoratet för arbetenas utförande. Att gränsen mellan skogsavkastning och annan avkastning uppdragits på nu angivet sätt, har berott bland annat därpå, att man måste räkna med det fall, att pastoratet kan finna lämpligt försälja hela virkesskörden och inköpa husbehovsvirke.

3) Beträffande anordningen med frihetsår hänvisas till utredningsmännens betänkande sidorna 88 och 89.

87 §. 1) De sakkunniga hava, med avvikelse från vad utredningsmännen föreslagit, ansett lämpligare, att normalavkastningen från skogen bestämmes med ledning av avverkningsplanen än att den anslutes till utstämplingen. Den förra anordningen lämnar nämligen pastoratet större frihet i det ekonomiska utnyttjandet av virkesskörden.

För att ernå en betryggande uppskattning av skogsavkastningens normalvärde föreslå de sakkunniga, att uppskattningen verkställas av boställsnämnden. Denna skall emellertid vid sådan uppskattning hava annan sammansättning än eljest, i det stiftsintendenten inträder som ledamot i stället för den av domkapitlet utsedda ledamoten; jämför 92 §.

2) Såsom redan omnämnts i motiveringen till 86 § 2) skall från virkets rotvärde icke dragas värdet av virke för löneboställets husbehov. Däremot måste avdrag göras för husbehovsvirke till prästgård och kyrka. I övrigt skola alla av skogsförvaltningen föranledda kostnader för pastoratet avdragas.

88 §. Stadgandet i paragrafen avser att giva pastoraten möjlighet att uppgöra säkra kalkyler över räntabiliteten av planerade kapitalinvesteringar i löneboställe.

12 kap. Om tillsyn över pastoratens förvaltning.

De sakkunniga föreslå icke någon genomgripande reform av kontrollen över förvaltningen av lönebeställena. Såväl boställsnämndernas som domkapitlens befogenheter i fråga om kontrollen bibehållas i huvudsak att utövas i samma former som hittills. Icke heller beträffande sättet för klagan över kontrollorganens beslut föreslå de sakkunniga några väsentliga förändringar.

Genom att boställsnämndens befattning med arrendeuppskattningar, vilka varit ett led i myndigheternas förvaltning av lönebeställena, samt av- och tillträdessynerna i deras hittillsvarande gestaltning enligt de sakkunnigas förslag upphöra, komma nämnderna att i huvudsak bliva rena kontrollorgan. Att domkapitlet enligt de sakkunnigas förslag bibehålles vid sin ställning såsom part inför nämnden med rätt att överklaga dess beslut har sin förklaring däri, att nämnden endast har att efterse, att gällande föreskrifter angående boställsförvaltningen efterlevas, varemot domkapitlet tillika tillvaratager de speciellt kyrkliga intressena ävensom kyrkofondens, d. v. s. alla pastorats samfällda, intresse av att fonden icke blir oskäligt betungad med utgifter till visst pastorat.

Icke heller synerättens befattning med kontrollen över förvaltningen av beställena strider mot vad som eljest är vedertaget. Domstolarna hava sig nämligen ålagda åtskilliga kontrolluppgifter, bland vilka tillsynen över förmyndarna är mest jämförlig med kontrollen över boställsförvaltningen. Liksom personer, vilka hava intressen att bevaka i förmynderskapsärenden, äga uppträda och föra talan vid förmynderskapsdomstolen, även när fråga icke är om tvistemål utan om utövande av kontroll, samt fullfölja talan mot domstolens avgöranden, äger domkapitlet föra talan vid boställsnämnden och synerätten, då dessa kontrollera boställsförvaltningen.

Beträffande kontrollen över pastoratens skogsförvaltning finnes ingen bestående anordning att bygga på. Emellertid synes den föreslagna skyldigheten för pastoraten att anlita biträde av stiftsintendenten och honom underställd personal samt i vissa avseenden ställa sig hans föreskrifter till efterrättelse vara tillfyllestgörande. Kontrollen över vården av skogen sker lämpligast och utan svårighet i samband med utstämplingsförrättningarna.

I fråga om fondförvaltningen bör kontroll, liksom för närvarande, utövas vid biskopsvisitationerna. Genom den uppgiftsskyldighet beträffande fonderna, som enligt 84 § i förslaget ålägges pastoraten, beredes domkapitlet möjlighet att därjämte utöva löpande kontroll. Därtill kommer, att även pastoratets revisorer årligen granska fondförvaltningen.

Det rättsliga representantskapet för prästlönetillgångarna, varför redogörelse lämnats såväl av kyrkofondskommittén i dess huvudbetänkande, s. 128 off., som i 1929 års betänkande, s. 147 off., är för närvarande ordnat på ett oformligt sätt och i trängande behov av förenkling.

Då enligt de sakkunnigas förslag förvaltningen av pastoratens prästlönetillgångar anförtros pastoraten själva, följer därav, att pastoraten också skola utöva processuellt representantskap för dessa prästlönetillgångar. Beträffande de till kyrkofonden indragna lönebeställena blir det domkapitlet, som äga föra talan.

Av enahanda skäl som beträffande den ekonomiska förvaltningen torde det vara nödvändigt att tillse, att prästlönetillgångarnas intressen i processuellt hänseende vederbörligen tillvaratagas. En sådan kontroll kan dock icke gärna tänkas bliva effektiv, därest icke domkapitlet tillerkännes rätt att jämte pastoraten i processuellt hänseende representera prästlönetillgångarna. De sakkunniga föreslå därför, att domkapitlet bibehållas vid sin hittillsvarande rätt att oberoende av pastoraten föra talan för prästlönetillgångarna.

I övrigt bör 5 § i prästerskapets privilegier¹ fortfarande lända till efterrättelse, därvid dock vad som sägs om kyrkoherden torde böra gälla pastoratet.

89 § motsvarar 30 § 1 mom. ecklesiastik boställsordning.

De förändringar, som vidtagits i momentet, hava skett i anslutning till vad ovan anförts.

90 § motsvarar 31 § ecklesiastik boställsordning.

De sakkunniga hava ansett, att befogenheten att förordna om avvikelser från de i paragrafen stadgade tiderna för ekonomisk besiktning bör decentraliseras från Konungen till domkapitlet. Föreskriften, att besiktningen skall hållas av boställsnämnden efter förordnande av domkapitlet, har överflyttats från 32 § ecklesiastik boställsordning. Övriga ändringar i författningsrummet äro redaktionella.

91 § ansluter sig till 37 § ecklesiastik boställsordning.

a) motsvarar de äldre punkterna a) och b).

Då den ekonomiska besiktningen riktar sig mot pastoratet och icke mot arrendatorn, hava åtskilliga uppgifter för boställsnämnden kunnat upphöra. Det synes sålunda icke vara lämpligt att ålägga nämnden att kontrollera, huruvida pastoratet i sitt arkiv förvarar de handlingar angående lönebestället, som pastoratet fått mottaga. Icke heller förekommer vidare någon kontroll

¹ Ingen skall hava makt eller sig fördrista, att bortsälja eller till skatte köpa några kyrko- eller hospitals-, akademi-, gymnasii- eller skolägor, utan kammarkollegii, domkapitlets samt vederbörandes vetskap och samtycke, samt att sådant sker till nytta och förbättring; ej heller må någon dem under någon pretext klandra, kvälja eller avhända, eller därpå någon dom taga, förrän som saken är given landshövdingen och kapitlet tillkänna, och deras fullmäktige kunna till nästa ting tillstädeskomma, när därom rannsakas och dömas skall; eftersom sal. konung Gustafs den förstes brev, daterat Stockholm den 26 maj år 1538, och därå uti Örebro anno 1617 givna konfirmation det vidare uttrycker, där man sig i sådana fall skall hava till rättelse. Där och någon tvist om sådana ägors återvinnande uppkomma skulle, då bör [landshövdingen tillika med en av] konsistorium [träda tillhopa, och] taga sig an samma ägors lagliga försvar, så att varken förlikning eller dom, som dem oveterligen sker, må hava någon kraft; ej heller kyrkoherden förbindas att svara till saken, med mindre de förenämnda, eller den som jorden till kyrko- och prästbord kan hava givit, [och fördensku]ll äger däröver jus patronatus,] är stämmd som lag förmår. Och vad omkostnad i sådana mål användes, den bör icke prästen, utan kyrkan eller socknen draga lasten av; såframt icke prästen själv, utan vederbörandes vetskap och samtycke sig i den tvisten invecklat haver.

över husröte- och brandskadeersättningar eller skola andra medel »för boställets räkning» redovisas. Årsbelopp komma icke att inflyta. Kvar står kontrollen över brandförsäkringen och över att förut föreskrivna nybyggnader, förbättringar och andra åtgärder blivit verkställda. Då enligt förslaget pastoratet får sig ålagd skyldighet att hålla byggnaderna å prästgård brandförsäkrade, kommer kontrollen att avse också fullgörande av denna skyldighet.

b) motsvarar den äldre punkten c).

Då synerätten enligt förslaget endast är överinstans, har orden »eller syn» utgått. I övrigt äro endast redaktionella ändringar vidtagna.

c) motsvarar punkterna d) och g) i den nu gällande paragrafen.

I paragrafen hava de ändringar vidtagits, som betingas dels av att det enligt 55 och 68 §§ är boställsnämnden, som i regel har avgörandet angående vilka laga hus som skola finnas å prästgård och löneboställe, dels ock av att besiktningen enligt förslaget blott riktar sig mot pastoratet och alltså icke längre har att befatta sig med frågan, »huruvida anmärkta bristfälligheter kunna anses hava uppkommit genom boställshavarens eller, å löneboställe, arrendatorns vanvård». Förmenar pastoratet, att vanvård föreligger och att det på grund därav äger rätt till skadestånd av prästen eller arrendatorn, och träffas icke uppgörelse i godo, får pastoratet efter stämning till domstol framställa sina yrkanden härom. Då husröteersättningar icke vidare komma att utdömas av boställsnämnden, har det icke ansetts nödvändigt att utsätta kostnad för föreskriven bättring.

d) motsvarar punkterna e) och f) i den nuvarande paragrafen.

Ändringarna äro föranledda av att, såsom ovan nämnts, beslutanderätten i nybyggnadsfrågor anförtrots boställsnämnden. Se härom specialmotiven till 55 och 68 §§.

I en särskild punkt har föreskrivits, att innan nybyggnadsfråga slutligen avgöres, tillfälle skall beredas pastoratet att inkomma med förslag till ritningar och arbetsbeskrivning. Föreskriften avser, att pastoratet, vilket äger största intresset av att sparsamhet iakttages vid nybyggnaden, skall erhålla rådrom att framlägga ett förslag, i vilket hänsyn tagits till möjliga kostnadsbesparingar. I avvaktan på nybyggnadsfrågans slutliga avgörande bör nämnden lämpligen uppskjuta förrättningen i denna del att åter förekomma å viss senare dag. Samma tillvägagångssätt torde lämpligen iakttagas, då fråga är om större reparations- eller ombyggnadsarbeten.

e) motsvarar nuvarande punkten h).

Då enligt de sakkunnigas förslag boställsnämnden icke skall meddela föreläggande för prästen samt pastoratets skyldigheter i avseende å trädgård å prästgård icke sträcka sig längre än till stenbrytning, röjning och dikning, hava de sakkunniga uteslutit föreskrifterna om tillsyn å prästgårds trädgård.

Liksom i punkten c) har föreskriften om utsättande av kostnad för föreskriven åtgärd utgått. I övrigt hava endast redaktionella ändringar företagits.

f) motsvarar nuvarande punkten i).

Då besiktningen enligt förslaget riktar sig endast mot pastoratet, har pastoratet i stället för »vederbörande» angivits såsom den förpliktade.

Den äldre punkten j) har ansetts obehöflig.

Innehållet i den äldre punkten k) återfinnes i 98 § i förslaget.

De i 37 § 2 mom. i ecklesiastik boställsordning intagna föreskrifterna bliva enligt förslaget utan betydelse och hava därför utgått.

13 kap. Om boställsnämnd och laga syn m. m.

92 § motsvarar 32 § 1 mom. första t. o. m. fjärde styckena ecklesiastik boställsordning. Föreskriften därstädes, att ekonomisk besiktning förrättas efter förordnande av domkapitlet, har dock utbrutits och inarbetats i 90 §.

I ett nytt stycke föreskrives, att boställsnämnden skall hava särskild sammansättning vid uppskattning av normalavkastning av skog ävensom vid fastställande av frihetsår beträffande skogsavkastning.

93 §. Angående formerna för förrättning av boställsnämnd meddelas för närvarande föreskrifter på ett flertal ställen i ecklesiastik boställsordning och ecklesiastik arrendeförordning. De sakkunniga hava emellertid ansett lämpligt att sammanföra dessa föreskrifter. De i denna och följande paragrafer meddelade föreskrifterna gälla alltså beträffande varje förrättning av boställsnämnd.

Förevarande paragrafs första stycke motsvarar 34 § i ecklesiastik boställsordning. Stycket innebär, att varje åtgärd av boställsnämnden skall företagas vid förrättning, i regel av hela nämnden. Förrättningen skall inledas och förslutas i de former, som i förevarande och följande paragrafer stadgas. Dessa former äro bland annat betingade därav, att tiden för klagan över nämndens beslut räknas från meddelandet av beslutet.

Andra stycket i paragrafen motsvarar 32 § 2 mom. ecklesiastik boställsordning. Stycket utgör ett undantag från den i första stycket meddelade föreskriften, att nämnden skall hålla förrättning för fullgörande av vad enligt förslaget ankommer på densamma. På grund härav har stadgandet flyttats till förevarande paragraf. Ekonomisk besiktning, som verkställes av nämndens ordförande ensam, är med den modifikation, som i paragrafen stadgas, i övrigt att jämställas med förrättning av nämnden. Sälunda äro, bland annat, bestämmelserna om kallelser, meddelande av beslut och överklagande desamma som då nämnden håller besiktningen. För närvarande fordras medgivande av arrendatorn för att ekonomisk besiktning skall få hållas av nämndens ordförande ensam, men enligt förslaget ankommer det på pastoratet att lämna sådant medgivande.

Tredje stycket. Att domkapitlets förordnande för boställsnämnd att hålla viss förrättning skall expedieras till nämndens ordförande, är självklart.

Stycket har till uppgift att giva pastoratet anvisning, hos vem det skall påkalla förrättning av boställsnämnden.

94 § motsvarar 33 § eklestiastik boställsordning.

1 mom. Uttrycket »boställshavare eller annan part» har, då någon boställshavare i detta ords egentliga bemärkelse icke finnes enligt förslaget, utbytt mot ordet »part».

För närvarande föreskrives, att den omständigheten, att ledamot eller skyldeman till honom, såsom medlem av församlingen, är pliktig deltaga i kostnad för nybyggnad och underhåll å boställe, ej må såsom jäv räknas. De sakkunniga anse, att denna rättsregel bör bibehållas, men finna det oegentligt, att ledamot av det pastoratsorgan, som har pastoratets boställsförvaltning om händer, tillika är ledamot av boställsnämnden, då denna handlägger ärende angående pastoratets boställen. Förbud häremot har därför upptagits i momentet. Av detta uttryckliga förbud torde kunna slutas, att medlemskap i pastoratet icke i och för sig utgör jäv. Den uttryckliga föreskriften härom har därför ansetts kunna utgå.

2 och 3 mom. äro likalydande med 2 och 3 mom. i 33 § eklestiastik boställsordning.

95 § motsvarar 35 § eklestiastik boställsordning.

1 mom. Uttrycket »övriga parter» har förändrats till »annan part». Förutom domkapitlet, jämväl i dess egenskap av representant för allmän kassa, samt pastoratet torde nämligen ingen annan än präst, som innehar eller skall tillträda prästgård, kunna anses såsom part vid förrättning av boställsnämnd.

2 mom. ansluter sig till vad för närvarande är stadgat.

96 § överensstämmer med 36 § eklestiastik boställsordning.

97 § överensstämmer med 32 § 1 mom. sista stycket eklestiastik boställsordning.

98 § motsvarar 37 § 1 mom. k) eklestiastik boställsordning. Till vad där stadgas har fogats föreskrift om expedition av instrument över förrättningen. Det torde ligga i sakens natur, att ordföranden i nämnden bevarar ett koncept till instrumentet samt att detta vid ombyte av ordförande överlämnas till efterträdaren.

Att lösen för instrumentet icke får tagas, har ansetts böra uttryckligen föreskrivas.

99 § motsvarar 38 och 50 §§ i eklestiastik boställsordning. Då laga syn enligt förslaget skall hållas endast i anledning av klagan över förrättning av boställsnämnd, har omredigering i enlighet därmed företagits.

Då laga syn lämpligen torde kunna hållas av domare och endast två nämndemän, hava de sakkunniga ansett obehövt att bibehålla möjligheten att kalla mer än två nämndemän.

100 § avser att bereda synerätten möjlighet att redan före förrättningen sätta sig in i de frågor, som skola förekomma. Detta är av vikt, bland annat, för att rätten skall kunna avgöra om sakkunnigt biträde bör tillkallas.

Det torde böra ankomma på rättens ordförande att från pastoratet, domkapitlet eller boställsnämndens ordförande införskaffa andra handlingar, som kunna tjäna till upplysning i målet.

Någon påföljd av underlåtenhet att ställa sig föreskriften i paragrafen till efterrättelse har icke ansetts erforderlig.

101 § motsvarar närmast 52 §, jämförd med 41 § 1 mom., ecklesiastik boställsordning.

Beträffande parternas kallelse till laga syn torde kunna tillämpas samma förfarande, som stadgats i fråga om kallelse av parter till förrättning av boställsnämnd. De sakkunniga hava därför här endast gjort en hänvisning till 95 §.

102 § överensstämmer med 51 § 2 mom. ecklesiastik boställsordning.

103 §. Stadgandet i paragrafen återfinnes i 38 och 52 §§ ecklesiastik boställsordning, såvitt angår rätt för domare å landet och rådhusrätt i stad att till rättens biträde vid syn, där så finnes behövt, tillkalla byggnadskunnig person. Någon motsvarande rätt är för närvarande icke tillagd ordförande i boställsnämnd annat än i fråga om av- och tillträdessyn enligt 43 § boställsordningen. Enligt 35 § boställsordningen har domkapitlet befogenhet att förordna sakkunnig person att å domkapitlets vägnar närvara vid ekonomisk besiktning.

Enligt de sakkunnigas mening bör boställsnämndens ordförande tillerkännas rätt att vid varje förrättning av nämnden, där så finnes behövt, tillkalla biträde av byggnads- eller eljest sakkunnig person. Härigenom torde vara sörjt för att tillräcklig sakkunskap finnes att tillgå vid dessa förrättningar. De sakkunniga hava därför icke funnit påkallat att upptaga något stadgande om rätt för domkapitlet att förordna sakkunnig person att närvara vid ekonomisk besiktning. Naturligtvis står det likväl domkapitlet fritt att vid sådan besiktning, liksom vid varje annan förrättning av boställsnämnd, låta sig representeras av ombud. Det torde därvid knappast ifrågakomma, att domkapitlet förordnar annan såsom ombud än kontraktsprost, stiftsintendent (assistent) eller stiftssekreterare, om vilkas ersättning för resa i sådant uppdrag särskilt är stadgat; jämför 33 och 116 §§ i lagförslaget samt 3 mom. i kungl. brevet den 22 juni 1928 angående ny stat för domkapitlens expeditioner m. m. På grund av det sagda har bestämmelsen i 54 § boställsordningen om ersättning åt konsistorieombud ansetts kunna utgå.

104 §. 1 mom. Det har ansetts lämpligt att här införa en föreskrift om att ordförande i boställsnämnd åtnjuter arvode. Föreskriften är hämtad ur 6 § 10) kyrkofondslagen.

2 mom. motsvarar 54 § 1 mom. ecklesiastik boställsordning samt 37 § 2 mom. ecklesiastik arrendeförordning, sådant sistnämnda författningsrum lyder enligt kungl. kungörelse den 13 december 1929 (nr 389).

Det i arrendeförordningen förekommande stadgandet, att ordförande i boställsnämnd för uppdrag, som icke föranleder resa, kan efter länsstyrelsens beprövande erhålla särskilt arvode med sex kronor för dag, har, sedan ordförandena erhållit årligt arvode, förlorat i praktisk betydelse. Då härtill kommer, att de i arrendeförordningen angivna uppdrag, för vilka berörda dagarvoden i främsta rummet varit avsedda att utgöra gottgörelse, enligt de sakkunnigas förslag skola upphöra, har arvodet icke av dem bibehållits.

3 mom. överensstämmer med 54 § 2 mom. ecklesiastik boställsordning.

4 mom. motsvarar 55 § 1 och 3 mom. ecklesiastik boställsordning.

Kostnaden för ekonomisk besiktning å prästgård gäldas enligt förslaget liksom för närvarande av pastoratet.

Kostnaden för ekonomisk besiktning å löneboställe, vilken kostnad förut ålegat arrendatorn och före honom prästen såsom boställshavare, har i anledning av den omläggning av förvaltningen, som de sakkunniga föreslå, ansetts bära åläggas pastoratet. För sådan kostnad får avdrag göras vid uppskattning av löneboställets normalavkastning.

Enligt förslaget skall kostnad för annan förrättning av boställsnämnd än ekonomisk besiktning gäldas på samma sätt som kostnad för sådan besiktning.

Då ekonomisk besiktning enligt förslaget riktar sig endast mot pastoratet, hava de sakkunniga ansett, att man kan slopa bestämmelsen, att där besiktning i följd av någons tredska eller försummelse särskilt påkallats, den tredskande eller försumlige skall vara skyldig att enligt boställsnämndens bestämmande gottgöra pastoratet vad för sådan besiktning bör utgivas. Nämnden har nämligen, såsom förut framhållits, icke att ingå i prövning, huruvida präst eller pastoratets arrendator brustit i sina skyldigheter.

Av samma skäl, som i fråga om förrättning av boställsnämnd, lägges i förslaget också kostnaden för laga syn å pastoratet. Härvid har dock bibehållits den nu gällande bestämmelsen, att där synerätt finner, att synen blivit utan giltig anledning påkallad, den skyldige skall vara pliktig att, i den mån synerätten prövar skäligt, gottgöra pastoratet vad för sådan laga syn bör utgivas. Den skyldige kan i detta fall vara antingen präst, som innehar prästgård, eller domkapitlet.

14 kap. Om kyrkofond m. m.

Såsom i den allmänna motiveringen framhållits, hava de sakkunniga ansett, att finansieringen av prästlönekostnaderna fortfarande bör vara i första

hand en pastoratens angelägenhet, vilket innebär att pastoraten skola avlöna sina präster med de därför avsedda tillgångarna och vid behov med församlingsavgifter. Emellertid finnas jämväl prästlönetillgångar, vilka icke äro bundna till något visst pastorat, nämligen kyrkofonden och de årliga inkomster, som enligt lag skola ingå till denna. Dessa prästlönetillgångar äro dock i likhet med pastoratens prästlönetillgångar bestämda för avlönande av prästerskapet i de territoriella pastoraten. De föreskrifter, som för närvarande gälla för dispositionen av dessa tillgångar, hava lagt hinder i vägen för tillgångarnas användande i full utsträckning. Sålunda har under de senare åren i medeltal 2.75 millioner kronor årligen lagts till kyrkofondens kapital i stället för att användas för sitt egentliga ändamål. Enligt de sakkunnigas mening är det olämpligt att även i fortsättningen låta kyrkofonden växa på detta sätt, och de sakkunniga anse därför, att föreskrifterna i ämnet böra ändras så, att de för avlönande av prästerskapet bestämda medlen också finna användning för detta ändamål.

För närvarande gäller, att tillskott från kyrkofonden lämnas pastorat, om och i den mån pastoratet till gäldande av sitt prästerskaps avlöning nödgas uttaxera mer än 60 öre för skattekrona, vilket alltså utgör den högsta uttaxering för prästlöneändamål, som behöver ifrågakomma i något pastorat. Därest maximum för uttaxeringen sänktes något, t. ex. till 50 öre för skattekrona, erfordrades givetvis större tillskott ur kyrkofonden. Enligt de sakkunnigas mening bör maximum för församlingsavgifterna sättas så lågt, att pastoratens gemensamma prästlöneemedel årligen komma till användning i sin helhet, därvid givetvis bör iakttagas, att endast kyrkofondens inkomster men, såvitt möjligt, icke dess kapital tagas i anspråk. Detta förutsätter givetvis, att maximum för församlingsavgifterna är föränderligt, ty behovet av tillskott vid ett givet maximum växlar med förändringar i skatteunderlaget inom pastoraten.

Av kyrkofonden utgå för närvarande icke blott tillskott till pastoraten utan jämväl åtskilliga anslag, avsedda att tillgodose behov, som äro gemensamma för samtliga pastorat eller grupper av dem. Enligt de sakkunnigas förslag komma anslagen för dessa ändamål att bliva större än hittills. Införandet av allmän rätt till ålderstillägg förorsakar sålunda en kostnadsökning för kyrkofonden på inemot en million kronor. Jämväl anpassandet av emeritlönerna efter den nya lagstiftningen kommer efterhand att medföra ökade utgifter. Ehuru förvaltningen av prästlönetillgångarna enligt de sakkunnigas förslag kommer att bliva väsentligt billigare än den nuvarande, medför dock även avlölandet av stiftsintendenterna och deras personal viss kostnadsökning för kyrkofonden.

Utredningsmännen hava lämnat en framställning av skälen för att det nuvarande sättet för finansieringen av pastoratens gemensamma uppgifter bör utbytas mot finansiering genom en allmän kyrkoavgift. Till denna framställning ansluta sig de sakkunniga.

Enligt de sakkunnigas mening bör den allmänna kyrkoavgiften icke utgå med högre belopp än som erfordras för täckande av de kostnader, varför avgiften upptages, och möjlighet bör därför finnas att avpassa avgiftens storlek efter skatteunderlaget.

105 § motsvarar 1 § lagen den 9 december 1910 om kyrkofond (kyrkofondslagen).

Då kyrkofonden redan är bildad, har den nu i lagtexten förekommande definitionen av fonden ansetts kunna utgå.

2 § kyrkofondslagen har såsom handlande om bildandet av kyrkofonden icke ansetts böra inflyta i den nya lagen. Därest några fonder av beskaffenhet, som i paragrafens andra stycke sägs, ännu skulle förvaltas av ortsmyndighet, lära de, utan att särskilt stadgande behöves, skola inlevereras till kyrkofonden.

106 § motsvarar 3 § kyrkofondslagen och redogör för kyrkofondens årliga inkomster.

I 2 mom. hava intagits jämväl vissa från 4 § kyrkofondslagen hämtade föreskrifter.

3 mom. i förslaget motsvarar 3 mom. i den nuvarande paragrafen men omfattar även skogsavkastningen av de till fonden indragna boställena. Momen- tets ordalag äro valda så, att hinder icke lägges i vägen för återvinning av boställe, som till äventyrs kan vara indraget till kyrkofonden utan stöd av den tidigare lagstiftningen. Enligt denna kunde nämligen endast av kronan upplåtna boställen indragas. Då det, såsom utredningsmännen visat, kan presu- meras, att boställen, som tillkommit redan under medeltiden, icke upplåtits av kronan, men detta förhållande måhända icke var tillfullo insett, då indrag- ningarna skedde, är det icke uteslutet, att misstag begåtts.

107 § motsvarar 3 § 5 mom. kyrkofondslagen.

Då den föreslagna paragrafen, i motsats mot vad för närvarande gäller, avser även skogsavkastning, har avräkning medgivits för de rättigheter till virke *in natura*, som, ehuru icke avseende gäldande av prästlön och fast res- anslag, likväl i huvudsak i samma omfattning, som i lagförslaget föreslås, enligt hittills gällande rätt fått åtnjutas å boställsskogarna, nämligen rättig- heterna till virke för byggande och underhåll av prästgård och kyrka.

För närvarande medgives intet undantag från bestämmelsen om att över- skott skola ingå till kyrkofonden. Det har emellertid framstätt såsom obilligt, att pastorat, som — kanske helt nyligen — självt åt sig anskaffat ett boställe i syfte att därmed avlöna sin präst, tvungits att, ehuru ägare till bostället, avstå från den del av dettas avkastning, som icke funnit användning till avlönande av prästen. Även i andra fall kan det tänkas inträffa, att pasto- rat innehar sådan rätt till bostället, att det framstår såsom en rättskränk- ning att fråntaga pastoratet avkastning därav, exempelvis då boställe donerats

till pastoratet eller då pastoratet innehar bostället med sådan rätt, som omförmåles i § 77 regeringsformen.

Att genom uttryckligt lagstadgande närmare angiva, i vilka fall överskott må behållas av pastoraten, är knappast möjligt och icke behöfligt, utan torde fråga härom böra avgöras genom domstols prövning enligt allmänna rättsgrundsatser.

Att överskott skall av pastoratet redovisas till domkapitlet för att därifrån inlevereras till kyrkofonden, har icke ansetts behöva utsägas i lagtexten utan torde böra inflyta i en tillämpningskungörelse.

108 § innehåller närmare bestämmelser om den allmänna kyrkoavgiften.

I likhet med 1927 års sakkunniga och utredningsmännen hava 1931 års sakkunniga föreslagit, att avgiften skall utgå efter skattekronor samt av pastoraten uppbäras och redovisas till kyrkofonden.

De sakkunniga anse emellertid, i motsats mot 1927 års sakkunniga, att avgifterna böra utdebiteras å pastoratens medlemmar samt av pastoraten redovisas i den mån de inflyta. Anordningen överensstämmer med vad som tidigare gällde i fråga om den kommunala progressivskattens utjämningsandel.

Såsom ovan angivits, hava de sakkunniga ansett, att avgiften icke bör uttagas med högre belopp än som erfordras för täckande av de utgifter, för vilka avgiften avses. De sakkunniga föreslå därför efter mönster från utjämningskatten, att av kyrkoavgiftens i lagen bestämda grundbelopp efter Konungens bestämmande uttages endast så stor kvotdel, som erfordras för nämnda ändamål.

De olägenheter, som beträffande den kommunala progressivskattens utjämningsandel yppade sig, torde kunna undvikas genom att kyrkoavgiften årligen bestämmas före debiteringen.

Närmare föreskrifter angående uppbörd och redovisning torde böra meddelas av Konungen.

Då rättvisan torde kräva, att samma lättnad beredes främmande trosbekännare i fråga om kyrkoavgiften som vid erläggande av församlingsavgifter, har ett stadgande därom intagits i paragrafen. Stadgandet innebär icke, att statsverket såsom beträffande församlingsavgifterna skall ersätta kyrkofonden den avgift, som belöper på främmande trosbekännare.

109 § handlar om kyrkofondens årliga utgifter och motsvarar 6 § kyrkofondslagen.

1, 2, 4 och 6 mom. överensstämma med vad nu gäller.

3 mom. Jfr 36 §.

5 mom. Jfr 42 §.

7 mom. överensstämmer med vad som för närvarande gäller enligt lagen den 22 april 1927 (nr 115) om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pen-

sionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön, samt lagen den 13 mars 1931 (nr 37) om ändrad lydelse av nämnda lag.

8 mom. För närvarande bekostar kyrkofonden förvaltningen av den eklestastiska jorden endast till viss del. Fonden gäldar sålunda arvoden till boställsnämndsordförandena samt sådan kostnad för skogsskötsel, som omförmäles i 6 § 3—5 mom. kyrkofondslagen. I övrigt bekostas förvaltningen av statsmedel. Såsom av utredningsmännens betänkande framgår, är det tämligen betydande kostnader, som härigenom åsamkas statsverket. Såväl enligt 1929 års betänkande som enligt utredningsmännens förslag skola kostnaderna för boställsförvaltningen och kontrollen däröver gäldas av kyrkofonden, i den mån kostnaderna icke kunna täckas av avkastningen av boställena. De sakkunniga ansluta sig till detta förslag och föreslå alltså i förevarande moment, att kyrkofonden skall gälda avlönings-, rese- och expenskostnaderna för stiftsintendenterna och dem underställd personal ävensom för den eklestastiska boställskommissionen, som omförmäles i 117 §.

9 mom. överensstämmer med 10 mom. i den nuvarande paragrafen, sådan denna lyder enligt lag den 13 december 1929 (nr 387).

11 mom. motsvarar 6 § 8 mom. kyrkofondslagen.¹

Av detta anslag har Konungen anvisat medel för avlöning åt stifts- och kontraktsadjunkter ävensom arvode åt andra präster för särskild prästerlig verksamhet. Häri avse de sakkunniga icke att göra någon ändring. Emellertid har momentets nuvarande avfattning på sina håll ansetts lägga hinder i vägen för beviljande av anslag till avlöning åt de hos svenska kyrkans diakonistyrelse anställda sekreterarna.²

De sakkunniga, som anse, att den av diakonistyrelsens sekreterare utövade verksamheten är en prästerlig tjänstgöring, som på ett lyckligt sätt supplerar församlingsprästernas verksamhet, samt i realiteten är till sin art föga skild från det arbete, som utföres av stifts- och kontraktsadjunkter, föreslå i följd härav en ny formulering av momentet i avsikt att undanröja tvivlen om momentets tillämplighet i nu ifrågavarande fall.

Anslagen hava ansetts böra begränsas till 300 000 kronor årligen.

12 mom. Då enligt 54 § 1 mom. i förslaget de till kyrkofonden indragna boställena skola förvaltas för fondens räkning och avkastningen av dem ingå till fonden samt det enligt nämnda paragraf 3 mom. åligger fonden att beträffande dessa boställen svara för de skyldigheter, som enligt lag eller författning åligga fastighets ägare, har i förevarande moment kostnaden för förvaltningen av nämnda boställen påförts kyrkofonden.

9 momentet i 6 § kyrkofondslagen har blivit överflödigt på grund av den utvidgning av rätten till tillfälligt resanslag, som de sakkunniga föreslagit.

110 § motsvarar närmast 21 § prästlönereglingslagen.

¹ Ändrat genom lag den 16 maj 1924 (nr 196).

² Se kammarkollegiets und. utlåtande den 15 april 1931 över en framställning i ämnet.

Då de sakkunnigas förslag icke innehåller några föreskrifter om huru de medel skola åvägabringas, som det åligger pastoratet att utöver avkastningen av prästlönetillgångarna anskaffa för avlöning av prästerskapet, utan vad lagen om församlingsstyrelse stadgar härom skall tillämpas, hava de sakkunniga formulerat sitt förslag så, att det icke såsom villkor för tillskott från kyrkofonden uppställer fordran på att viss uttaxering verkligen skett utan blott att det av pastoratet åvägabragta beloppet motsvarar viss uttaxering. Tillskott kan således erhållas, även om prästlönekostnaderna täckts med exempelvis besparingsskogsmedel.

Då hänsyn till rättigheter till virke in natura från lönebostälernas skogar tages redan vid uppskattning av skogarnas normalavkastning, erfordras i detta sammanhang icke något stadgande härom.

Genom de föreslagna anordningarna kunna tillskotten till pastoraten uträknas redan vid räkenskapsårets början och utbetalningen genast verkställas. För att icke utbetalningen av tillskott skall fördröjas av ovisshet om huru stora fondräntor pastorat har till sitt förfogande, har ett normalvärde å fondernas avkastning jämväl föreslagits.

111 §. Paragrafen avser att sörja för att jämvikt bevaras mellan kyrkofondens inkomster och utgifter. Fondens kapital skall sålunda bibehållas såvitt möjligt oförändrat.

Enligt de sakkunnigas förslag finnas två medel för jämviktens uppehållande, nämligen dels förändring i maximum för församlingsavgifterna, genom vilken förändring storleken av tillskotten till pastoraten kan regleras, dels ock förändring i den kvotdel, som uttages av den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp. Förevarande paragraf ger föreskrifter, när och i vilken mån det ena och det andra av dessa medel till jämvikt skall brukas. Principen i detta avseende är, att de medel, som enligt sin natur äro avsedda till avlöning av församlingspräster, skola användas för tillskott till pastoraten för att av dem brukas för just detta ändamål, medan kyrkofondens övriga utgifter, vilka avse pastoratens gemensamma behov, skola bestridas med den allmänna kyrkoavgiften.

Härvid är att märka, att ersättningar, som pastoraten enligt förslaget erlægga för förrättningar å boställsskog, givetvis böra användas till avlöning åt skogstjänstemännen samt att kostnaderna för förvaltningen av de till kyrkofonden indragna löneboställena böra täckas med avkastningen från samma boställen.

Tveksamt kan vara till vilken grupp den i 106 § 2) omförmälda ersättningen skall hänföras. Denna omfattar nämligen tillgångar, avsedda både för typiskt gemensamma behov, t. ex. prostetunnor, och för avlöning av församlingspräster, t. ex. vederlagsspännmål. De sakkunniga, som icke ansett en uppdelning av ersättningen efter dess beståndsdelar lämpligen böra ske, hava valt att efter naturen av större delen av ersättningen hänföra den till de inkomster, som skola användas för tillskott till pastoraten.

Då den i paragrafen avsedda regleringen sker i förväg, kan resultatet aldrig helt stämma med det åsyftade. Föreskrifterna äro emellertid så formulerade, att uppkommande överskott å kyrkoavgiften eller besparingar å tillskotten tillfalla kyrkofonden, medan brist i avgiften eller överskridande av det för tillskotten beräknade beloppet täckes av fonden.

Den efter specialmotiven intagna finansplanen för kyrkofonden torde giva en åskådlig bild av innebörden av de föreslagna anordningarna.

112 § motsvarar 1 och 2 §§ i lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift.

113 och **114 §§** motsvara lagen den 21 november 1925 (nr 448) om förskott ur kyrkofonden till bekostande av viss nybyggnad å ecklesiastika lönebeställen men innebära en väsentlig utvidgning av rätten att erhålla förskott. Angående motiven härför hänvisas till utredningsmännens betänkande.

III avd. Särskilda stadganden.

15 kap.

115 §. Enligt de sakkunnigas förslag skall förvaltningen av pastoratens prästlönetillgångar omhänderhavas av pastoraten själva. I förslaget givas icke detaljerade föreskrifter, hur pastoraten skola utöva sin beslutanderätt i förvaltningsfrågor och hur pastoratens beslut i sådana frågor skola bringas till verkställighet. Avsikten är, att lagen om församlingsstyrelse härutinnan skall lända till efterrättelse. Beslutanderätten kommer alltså — åtminstone i frågor av större betydelse — att utövas av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige och verkställigheten att ombesörjas av kyrkorådet.

Då kyrkorådet emellertid icke alltid kan förväntas bliva sammansatt med hänsyn till den förvaltning av fast egendom, som sålunda skall ankomma på rådet, anse de sakkunniga, att om pastorat finner erforderligt att tillsätta särskilt organ för boställsförvaltningen, detta skall få ske. I anledning härav hava de sakkunniga i förevarande paragraf intagit bestämmelser om ett sådant organ, vilket — i analogi med benämningen fortsättningskolestyrelse och biblioteksstyrelse — förslagsvis kallats boställsstyrelse.

Enligt förslaget skola beträffande boställsstyrelse gälla i allt väsentligt samma bestämmelser, som enligt lagen om församlingsstyrelse gälla om kyrkoråd. Avvikelser hava ansetts böra göras endast så tillvida, att antalet ledamöter satts lägre samt att kyrkoherden icke gjorts till självskriven ordförande.

116 §. Benämningen stiftsintendent, vilken är analog med domänintendent, har ansetts lämpligare än de av utredningsmännen ifrågasatta benämningarna

stiftsjägmästare och stiftsekonom. Den förra benämningen är icke användbar i Lunds stift, där en väsentlig del av tjänstemannens arbete torde komma att ägnas till kyrkofonden indragna boställen. Den senare benämningen, som visserligen härleder sig från äldre förhållanden, synes mindre lämplig, då den numera brukar förutsätta handelsutbildning.

Kompetensfordringarna för stiftsintendents befattning överensstämma med dem som gälla för länsjägmästartjänst.

I vissa fall torde en stiftsintendent kunna tjänstgöra hos två domkapitel.

I Lunds stift torde böra finnas en assistent med jordbruksutbildning i stället för skogsutbildning. Hans förnämsta uppgift kan nämligen förväntas bliva att biträda vid förvaltningen av nyssnämnda till kyrkofonden indragna löne-boställen.

De sakkunniga hava icke ansett det möjligt eller lämpligt att i lagen bestämma antalet befattningshavare. Innan den föreslagna personalstaten fixeras, torde nämligen först nödig erfarenhet av behovet av arbetskraft böra vinnas. De sakkunniga vilja därför lämna denna fråga öppen och föreslå, att beslutanderätten härutinnan överlämnas till Konungen. Därvid förutsätta de sakkunniga givetvis, att all nödig sparsamhet kommer att iakttagas.

Beträffande avlöningarna till ifrågavarande tjänstemän hava de sakkunniga tänkt sig, att stiftsintendent bör placeras i lönegraden B 28 i civila avlöningsreglementet, assistent i B 18 och skogvaktare i B 7. I övrigt böra för dessa tjänstemän gälla motsvarande bestämmelser, som gälla för statens civila befattningshavare. De sakkunniga hava emellertid velat undvika, att i lagen hänvisa till avlöningsreglementet för sistnämnda befattningshavare, ty efter sådan hänvisning bleve det nödvändigt att så fort reglementet förändrades, varom förslag redan föreligger, vidtaga ändring även i prästlönelagen. De sakkunniga föreslå därför, att avlöningsförmånerna bestämmas i författning, som utfärdas i administrativ ordning. Det blir då möjligt att utan större svårighet anpassa avlöningsbestämmelserna efter vad som gäller för statstjänstemännen.

Stiftsintendent bör tillsättas av Konungen efter domkapitlets hörande. Övrig personal, vilken bör vara extra ordinarie, synes kunna tillsättas av domkapitlet på stiftsintendentens föredragning.

Såsom utredningsmännen föreslagit, böra avlöningarna åt ifrågavarande befattningshavare utgå ur kyrkofonden och denna även i övrigt lämna medel för de utgifter, som föranledas av befattningshavarnas verksamhet. I dessa utgifter inräknas även avlöning åt extra skogvaktare samt gottgörelse till den extra arbetskraft, som kan erfordras till biträde vid skogstaxeringar och uppgörande av avverkningsplaner. En del av de utgifter, som kyrkofonden för dessa ändamål får vidkännas, komma att täckas av de ersättningar, som pastoraten enligt 80 § i lagförslaget skola vara skyldiga betala för utförda förrättningar.

117 §. Beträffande den här föreslagna kommissionen hänvisas till vad därom anförts i den allmänna motiveringen.

Såsom förebild för bestämmelserna om kommissionen har fastighetsregisterkommissionen tjänat.

Då sammansättningen av kommissionen torde bliva beroende på tillgången på personer, som äro skickade att genomföra kommissionens grannlaga arbetsuppgifter, hava de sakkunniga icke intagit några utförliga bestämmelser därom i lagförslaget. De sakkunniga förutsätta emellertid, att såväl erfarenhet av den kommunala självstyrelsen som juridisk och skogsteknisk sakkunskap bliva vederbörligen företrädade inom kommissionen.

Kommissionen är avsedd att dels övervaka och leda den föreslagna förvaltningsreformens genomförande samt därvid bistå pastoraten, domkapitlen och stiftsintendenterna med råd och dåd, dels vara överinstans över stiftsintendenterna, dels ock utöva inspektion över att lagen efterleves och tillämpas i rätt anda. Kommissionen lärer sålunda böra upprätta formulär till avverkningsplaner, arrendekontrakt m. m. samt utarbета anvisningar till verksamhetens bedrivande. Vidare synes kommissionen lämpligen böra besvara förfrågningar angående riktig tillämpning av lagen samt avgiva utlåtanden i frågor, som av Kungl. Maj:t remitteras till kommissionen. De närmare föreskrifterna angående kommissionens verksamhet och formerna därför torde böra meddelas i administrativ ordning.

118 §. I 82 § hava intagits bestämmelser angående klagan över stiftsintendents beslut, och i 13 kap. har sättet för klagan över boställsnämnds beslut angivits. Förevarande paragraf innehåller föreskrifter angående klagan över domkapitels beslut i frågor, som angå prästlönetillgångar.

För närvarande är kammarkollegiet mellaninstans i boställsmål, vilka handläggas av länsstyrelse eller domkapitel. Anordningen synes i främsta rummet vara motiverad av att de mångahanda avgöranden i förvaltningsfrågor, som nu meddelas av nämnda myndigheter, föranleda ett jämförelsevis stort antal överklaganden. Enligt förslaget skall, fränsett en kortare övergångsperiod, länsstyrelsernas befattning med hithörande förvaltningsfrågor helt upphöra, och de förvaltningsärenden, som skola avgöras av domkapitlen, bliva icke på långt när så många som hittills. De sakkunniga anse därför, att ingen väsentlig olägenhet kan förväntas av att klagan över domkapitels beslut får föras direkt hos Kungl. Maj:t.

I övrigt hänvisas till specialmotiven till 82 §.

119 § motsvarar 56 § ecklesiastik boställsordning.

Intygen av präst eller två pastoratsombud hava ansetts överflödiga. Det torde nämligen icke förekomma, att pastorat lämnar medvetet oriktiga uppgifter. Uteblir anmälan, finnes anledning att undersöka, huruvida försummelse föreligger. I instruktionerna för stiftsintendenten och den honom underställda

personalen torde lämpligen inryckas ett åläggande för dessa personer att biträda domkapitlen vid kontrollerandet av att föreskrivna nybyggnads- och underhållsarbeten å de av pastoraten förvaltade löneboställena behörigen fullgöras. Kontrollen kan med minsta omgång utövas i samband med att tjänstemännen i andra ärenden besöka löneboställena.

Den nu förefintliga möjligheten att i exekutiv väg bereda säkerhet för husrötebelopp har icke ansetts behöva bibehållas gentemot pastoratet och därför slopats. Däremot har möjligheten att få föreskrivna underhålls- och nybyggnadsarbeten utförda på den försumliges bekostnad bibehållits. De sakkunniga föreslå nu, att samma utväg får anlitas för verkställande av skogsvårdsåtgärder, som föreskrivits av stiftsintendent.

För närvarande torde kostnad för exekutiv åtgärd förskjutas av allmänna medel enligt grunderna för 37 § 1 mom. ecklesiastik arrendeförordning. Med den genomgripande förändring av prästlönstillgångarnas förvaltning, som de sakkunniga föreslå, finnes ingen anledning att bibehålla en sådan anordning. Det synes de sakkunniga vara riktigast, att kostnaden förskjutes av kyrkofonden.

120 § svarar mot de sakkunnigas förslag till ändring av lagen den 4 januari 1927 (nr 1) angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt. Stadgandet avser att lagfästa vad som hittills gällt enligt fast praxis. Enligt de sakkunnigas förslag i 83 § skall sådan fond, om den är prästlönstillgång för pastorat, kunna användas för inköp av fastighet, vilken därmed kommer att utgöra löneboställe.

121 §. Enligt lagen om församlingsstyrelse kan genom beslut av Konungen bildas s. k. kyrklig samfällighet av två eller flera församlingar. Stadgandet möjliggör bildande av kyrklig samfällighet för vård av angelägenhet, som avses i de sakkunnigas förslag. Sålunda utgöra exempelvis församlingarna i Göteborg en sådan samfällighet (svensk författningssamling år 1931 nr 201). För att förebygga missförstånd har det ansetts lämpligt att uttryckligen föreskriva, att vad i nya lagen sägs om pastorat skall äga tillämpning å sådan samfällighet. Däremot hava de sakkunniga funnit överflödigt att i lagtexten angiva, att i dylikt fall vad i lagen sägs om kyrkoråd, boställsstyrelse, kyrkostämma och kyrkofullmäktige skall hava avseende å de för samfälligheten gemensamma organen och icke dem, som kunna finnas utsedda för de särskilda församlingarna.

122 § innehåller ett stadgande av samma allmänna innebörd som 27 § 2 mom. prästlöneregleringslagen, sådant detta lagrum lyder enligt lag den 4 april 1916 (nr 77), och 11 § emeritilönelagen.

123 §. De tillämpningsbestämmelser, som komma att utfärdas, torde huvudsakligen komma att utgöra instruktioner i olika avseenden för statskontoret, domkapitlen, stiftsintendenterna och boställsnämnderna. I fråga om pastoraten

torde tillämpningsföreskrifter utfärdas endast såvitt fråga är om det närmare ordnandet av samarbetet med de kontrollerande myndigheterna. Det skulle nämligen strida mot den föreslagna lagens grunder att genom föreskrifter av administrativ natur kringskära den frihet i förvaltningen av prästlönetillgångarna, som enligt lagen tillägges pastoraten.

I de sakkunnigas förslag till prästlönelag hava åtskilliga stadganden i nu gällande, till upphävande föreslagna lagar utelämnats. I en del fall hava skälen härför angivits i sammanhang med behandlingen av de särskilda delarna av lagförslaget. I andra fall torde stadgandenas bortfallande icke tarva uttrycklig motivering. Beträffande en tredje grupp skola skälen för utelämnandet i kort-het här angivas.

Prästlöner regleringslagen.

26 §. I paragrafen förekommer ett stadgande, att avlöningsmedel skola disponeras enligt prästlöner regleringslagen, »när det utan förnärmande av annans rätt kan ske». Praktisk betydelse har stadgandet egentligen blott beträffande änkesäten, som tillkommit annorledes än genom donation. Präst, som utnämnts före prästlöner regleringslagens ikraftträdande, och hans änka bibehållas sålunda vid sin rätt till änkesätet. De sakkunniga hava ansett onödigt att i lagtexten intaga förbehåll om sådan rätt under förmenande, att densamma givetvis ändå kommer att respekteras.

Kyrkofondslagen.

9 §. Beträffande pastorat, för vars prästerskap löner reglering enligt 1910 års lagar ännu icke genomförts, kommer på grund av förbehåll i 1 § promulgationslagen förevarande paragraf att fortfarande gälla, intill dess prästlönelagen blir tillämplig å pastoratet.

Ecklesiastik boställsordning.

16 §. Då prästerna icke längre skola vara boställshavare, är det självklart, att prästen icke får vidtaga åtgärd, som omförmäles i denna paragraf, såvitt ej annat följer av 67 § i lagförslaget.

57 §. Då handlingar, som röra boställena, enligt de sakkunnigas förslag skola tillställas pastoratet, hava föreskrifter om förvaring av handlingarna ansetts obehövlige.

60 §. De förhållanden, av vilka det i denna paragraf behandlade utgör ett specialfall, grundade sig å äldre kommunallag och äro nu reglerade i lagen om församlingsstyrelse.

61 §. Där i något fall sådana skyldigheter, som i paragrafen avses, skulle finnas, bliva de givetvis icke upphävda, utan pastoratet, vilket gentemot de kon-

trollerande myndigheterna svarar för nybyggnads- och underhållsskyldigheterna, är oförhindrat att göra rättigheterna gällande mot den förpliktade.

Ecklesiastik arrendeförordning.

2 § 6 mom. och 13 § 1 och 2 mom. Att prästernas rätt till naturaförmåner från lönebeställena icke bibehållits i förslaget, är en följd av de sakkunnigas strävan att så vitt möjligt övergå till penningavlöning. Därest behov av tjänstbarheter av arrendator undantagsvis skulle föreligga, bör det enligt de sakkunnigas mening ankomma på pastoratet att vid utarrendering av lönebeställe göra förbehåll därom, men förutsättes härvid, att prästen får lämna arrendatorn skäligt vederlag för sådan tjänstbarhet; jämför 71 § i förslaget.

1930 års avlöningstabell.

Avkastning av pastoratens prästlönetillgångar ¹	4 715 000
Pastoratens prästlönekostnader	18 475 000

Pastoratens prästlönekostnader bestridas med

a) avkastning av pastoratens prästlönetillgångar	4 335 000
b) församlingsavgifter	6 265 000
c) tillskott ur kyrkofonden	7 875 000
	Summa 18 475 000

Överskott å avkastningen av de lokala prästlönetillgångarna 380 000

1930 års finansplan.

Inkomster.

Pastoratens inkomster.

Avkastning av prästlönetillgångar i den mån den användes till prästlönekostnad inom pastoraten	4 335 000
Församlingsavgifter	6 265 000
	10 600 000

Kyrkofondens inkomster.

a) för det församlingsmässiga prästlöneväsendet	7 875 000
b) för det gemensamma prästlöneväsendet	3 900 000
	11 775 000
	Summa 22 375 000

Utgifter.

a) för det församlingsmässiga prästlöneväsendet	
av pastoraten	10 600 000
av kyrkofonden	7 875 000
	18 475 000
b) för det gemensamma prästlöneväsendet	3 900 000
	3 900 000
	Summa 22 375 000

¹ Arrenden, avgälder och fondräntor hava upptagits efter 1926 års avlöningstabell samt skogsavkastningen med fastställda belopp enligt 19 § 4 mom. prästlöneregreringslagen, där sådana funnits, och i övriga fall enligt avlöningstabellen.

Finansplan för

a) *Det församlingsmässiga*

Inkomster.

Ersättning för prästerskapets tionde (106 § 1.) ¹	4 604 000	
Ersättning för anslag i krono- och kyrkotionde m. m. (106 § 2.) ²	301 000	
Avkastning av de till fonden indragna boställen (106 § 3.) ³		
Avgår förvaltningskostnader (109 § 12.) ⁴	350 000	
Från pastoraten inlevererade överskott (106 § 4.) ⁵	380 000	
Ränta och annan vinst å fondens tillgångar (106 § 5.) ⁶	2 216 000	
Diverse ⁷	24 000	7 875 000

b) *Det gemensamma*

Allmän kyrkoavgift (106 § 7.) ⁸ å 9 öre för skattekrona	3 900 000	
--	-----------	--

 3 900 000

 Summa 11 775 000
Anmärkningar till finansplanen för kyrkofonden.

¹ Tiondeersättningen har upptagits efter 1929 års finansplan i 1929 års betänkande s. 338.

² Enligt senaste fondredovisning.

^{3, 4} Enligt utredningsmännens betänkande s. 78. Endast nettoavkastningen har upptagits, då det saknats möjligheter att bedöma, med huru stora belopp bruttoavkastningen och förvaltningskostnaderna böra upptagas. Avkastningen kan väntas komma

kyrkofonden.

prästlöneväsendet.

Utgifter.

Tillskott till pastoraten (109 § 13.)⁹ 7 875 000

7 875 000

prästlöneväsendet.

Arvodet till kontraktsprostar ¹⁰	110 000	
Arvodet till pastorsadjunkter m. m. ¹¹ (109 § 1.)	580 000	
Ålderstillägg ¹²	915 000	
Resekostnader och resanslag (109 § 2.) ¹³	100 000	
Fyllnadsarvodet (109 § 3.) ¹⁴	10 000	
Sjukledighetsarvodet (109 § 4.) ¹⁵	—	
Semestermedel (109 § 5.)	100 000	
Emeritilöner (109 § 6.) ¹⁶	1 500 000	
Pensionsavgifter (109 § 7.) ¹⁷	15 000	
Avlöning m. m. till stiftsintendenterna, dem underställd personal och boställs- kommission (109 § 8.) ¹⁸	444 130	
Avgår ersättning för förrättningar (106 § 6.) ¹⁹	234 130	210 000
Arvodet till boställsnämndernas ordförande (109 § 9.) ²⁰	60 000	
Anslag till prästgårdar i Härnösands och Luleå stift (109 § 10.) ²¹	—	
Anslag till särskild kyrklig verksamhet (109 § 11.)	300 000	3 900 000
		<u>Summa 11 775 000</u>

att nedgå, när en del förvaltningskostnader, som nu gäldas av statsmedel, komma att avdragas. Därest pastorat genom rättegång återvinner indraget boställe, kommer ytterligare minskning av denna post att inträda.

⁵ Enligt beräkning, som de sakkunniga låtit verkställa. Jfr utredningsmännens betänkande s. 86. Det upptagna beloppet utgör samtliga överskottsmedel. Därest pastorat enligt 107 § får behålla överskott eller del därav, kommer posten att nedgå. I hur stor utsträckning, pastorat kan vara berättigat behålla överskott, har icke varit föremål för undersökning av de sakkunniga.

⁶ Enligt senaste fondredovisning.

⁷ Enligt 1929 års betänkande s. 34. Posten redovisades budgetåret 1929—30 med 28 414 kronor 82 öre och budgetåret 1930—31 med 16 195 kronor 76 öre.

⁸ Utgifterna under b) utgöra 3 900 000 kronor. Detta belopp skall enligt 111 § första stycket åvägabringas genom allmän kyrkoavgift. För detta ändamål erfordras en utdebitering av sådan avgift å 9 öre för skattekrona. Jfr nedan vid 16.

⁹ Inkomsterna under a) utgöra 7 875 000 kronor. Detta belopp står till förfogande att användas för tillskott till pastoraten. För att hela beloppet skall finna användning för ändamålet måste maximum för församlingsavgifterna sättas till 25 öre för skattekrona.

Därest avkastningen av de indragna boställena eller de inlevererade överskottsmedlen sjunka, blir följderna, att maximum för församlingsavgifterna måste sättas högre. Skulle nu nämnda två inkomstposter alldeles upphöra, skulle maximum höjas med 5 öre för skattekrona.

¹⁰ Enligt senaste fondredovisningen.

¹¹ Denna utgiftspost var i senaste fondredovisningen 570 356 kronor 41 öre. I posten ingår jämväl sjukledighetsarvode. Denna utgiftspost torde komma att förhöjas på grund av att prästbristen upphör.

¹² Enligt beräkningar, som de sakkunniga låtit verkställa på grundval av nuvarande åldersfördelning inom prästerskapet. Ålderstillägg till pastorsadjunkter redovisas tillsammans med adjunktsarvodena.

¹³ Det tillfälliga resanslaget utgick under senaste budgetåret med 14 750 kronor 51 öre. Därjämte utgick resekostnadsersättning till adjunkter samt till präster, som tjänstgöra i flera pastorat, med 51 044 kronor 41 öre. Enligt de sakkunnigas förslag kommer härtill resekostnadsersättning till kontraktsprostarna m. m. enligt 33 §. Slutligen torde det tillfälliga resanslaget bliva något mera anlitat, sedan samtliga präster, som ännu åtnjuta skjutsbidrag, fått detta utbytt mot resanslag. Med hänsyn till vad nu anförs, har resanslagen och resekostnaderna upptagits till sammanlagt 100 000 kronor.

¹⁴ Förslagsvis upptages posten med 10 000 kronor.

¹⁵ Se 11.

¹⁶ Då enligt förslaget redan tilldelad emeritilön icke skall förhöjas, torde denna post först efter en övergångstid stiga till det upptagna beloppet. Posten uppgick enligt senaste fondredovisningen till 758 889 kronor 84 öre. På grund härav synes den allmänna kyrkoavgiften till en början kunna sättas något öre lägre än som i finansplanen angivits.

¹⁷ Posten uppgick i senaste budgetredovisningen till 5 568 kronor 69 öre men har enligt upplysningar från prästerskapets änke- och pupillkassa växlat mellan 9 856 och 12 749 kronor. Den kan förväntas stiga något och har med hänsyn härtill upptagits till 15 000 kronor.

¹⁸ På grund av vad de sakkunniga föreslagit beträffande skogspersonalens ställning i löneavseende kunna kostnaderna för denna personal beräknas sålunda (jfr utredningsmännens betänkande s. 59):

Stiftsjägmästare

Lön (B 28)	10 020
Dyrtidstillägg	1 050
Resekostnad	4 000
	<hr/>
Summa	15 070

Assistent

Lön (B 18)	6 000
Dyrtidstillägg	660
Resekostnad m. m.	2 400
	<hr/>
Summa	9 060

Skogvaktare

Lön (B 7)	2 460
Dyrtidstillägg	270
Resekostnad	1 600
	<hr/>
Summa	4 330

Den sammanlagda kostnaden för personalstaten kan då beräknas på följande sätt:

11 stiftsjägmästare	165 770
7 assistenter	63 420
18 skogvaktare	77 940
Tillfällig personal sommartid	10 000
Pensionsbidrag	10 000
Expenser m. m.	12 000
Uppgörandet av avverkningsplaner	55 000
Arvoden till ledamöterna i boställskommissionen	30 000
Kommissionens biträden m. m.	20 000
	<hr/>
Summa	444 130

¹⁹ Dessa ersättningar hava av utredningsmännen uppskattats till minst 100 000 kronor. Då man emellertid torde kunna förvänta att åtminstone något över hälften av kostnaderna för skogspersonalen skall ersättas av pastoraten, hava de sakkunniga ansett sig kunna upptaga posten till 234 130 kronor.

²⁰ Enligt senaste fondredovisning.

²¹ Posten uppgick i senaste fondredovisning till 76 909 kronor 75 öre. Då hithörande utgifter emellertid i framtiden torde bliva sporadiska, har intet belopp upptagits här.

Förslag till lag om införande av prästlönelagen.

1 §. De sakkunniga föreslå, att den nya lagen skall träda i kraft samtidigt för alla pastorat, där lönereglering skett enligt 1910 års prästlönerogleringslag, och att då också skola träda i tillämpning jämlikt nya lagen fastställda lönerogleringar, dock med viss rätt för tidigare utnämnd präst att uppbära avlöning enligt äldre löneroglering, varom närmare stadgas i 4 §.

Det lärer knappast låta sig göra att i lag bestämma dagen för ikraftträdandet. Innan nya lagen kan börja tillämpas, måste nämligen åtskilliga förarbeten verkställas. Sålunda måste bland annat en del tillämpningsförfattningar utfärdas, lönerogleringar fastställas för samtliga av lagen berörda pastorat samt avverkningsplaner uppgöras för de boställsskogar, som skola förvaltas av pastoraten, ävensom uppskattning av lönebostälernas normalavkastning ske. Det är ännu ovisst, huru lång tid, som erfordras för dessa arbeten. De sakkunniga föreslå därför, att det överlämnas åt Konungen att bestämma, när nya lagen skall träda i kraft.

Det torde bliva ofrånkomligt att från nya lagens tillämpningsområde tillsvidare undantaga pastorat, för vilket löneroglering, tillkommen enligt bestämmelserna i 1862 års förordning, ännu gäller, då nya lagen i övrigt skall börja

tillämpas. Undantaget betingas bland annat av sambandet med tiondeavskrivningens begynnelse. Efter den 1 maj 1934 återstår endast ett oregrerat pastorat, nämligen Hassela pastorat i Uppsala stift. Det förefaller icke otänkbart, att man på överenskommelsens väg skall kunna bringa den äldre löne-regleringen i detta pastorat till upphörande i förtid, så att nya lagen omedelbart kan vinna tillämpning även därstädes.

2 §. I paragrafen hava uppräknats de lagar, som skola upphävas genom nya lagen, samt dessutom dels kungl. kungörelsen den 9 december 1910 angående grunder för ändringar i lagstiftningen om ecklesiastika boställsskogar, vilken författning antagits av riksdag och kyrkomöte, dels ock kungl. cirkuläret den 17 juni 1916 angående disposition av avlöningsmedel vid prästerlig tjänst, vars innehavare dömts till mistning av ämbetet på viss tid. Cirkuläret, vilket icke grundar sig å någon av de till upphävande föreslagna lagarna, har ersatts av bestämmelser i nya lagen.

Bland författningar, vilka tillkommit med stöd av lag, som nu föreslås upphävd, och vilka således jämväl skulle upphöra att tillämpas, märkas adjunktsavlöningsförordningen och ecklesiastik arrendeförordning samt kungl. cirkuläret den 12 mars 1915 angående arvodesreglering för kontraktsprostarna.

Åtskilliga i de upphävda författningarna intagna stadganden, vilka fortfarande skola tillämpas, hava upptagits i förslagen till prästlönelag eller promulgationslag.

4 §. Såsom i specialmotiven vid slutet av 2 kap. omtalats, innebär de sakkunnigas förslag, att en mindre del av prästerskapet erhåller lägre kontanta löneförmåner än för närvarande utgå till dem. Även enligt 1929 års förslag skulle i vissa fall löneminskning inträda. I 1929 års betänkande (s. 209) föreslogs i anledning härav, att de präster, som genom den nya löne-regleringen skulle lida minskning i de löneförmåner, vilka äro dem tillförsäkrade, skulle tillerkännas personliga lönetillägg, motsvarande minskningen. De sakkunniga anse det lämpligare, att de ordinarie präster, som önska kvarstå på gammal stat, få möjlighet därtill under villkor att de inom viss tid träffa sitt val.

Det torde icke kunna föreligga någon tvekan om att ordinarie präster, som utnämnts eller utnämnas före nya lagens ikraftträdande, äro berättigade att bibehållas vid sin enligt 1910 års lag reglerade lön ävensom vid dem tillerkänd rätt till bränsle samt den förhöjning å en och en halv procent av den reglerade lönen, som tillerkänts dem genom lagen den 17 december 1926 (nr 526) i samband med nådårsrättens upphörande.

De sakkunniga anse vidare, att ordinarie präst, som kvarstår å gammal stat, bör under löpande löne-regleringsperiod bibehållas vid nu utgående ödebygds-tillägg, provisorisk tilläggs-lön och dyrtidstillägg, dock, vad det sistnämnda tillägget angår, med skyldighet att underkasta sig de förändringar i avseende å

detsamma, som kunna beslutas i hittills gällande ordning. De sakkunniga erinra i detta sammanhang om att dyrtidstillägget när som helst kan bringas att upphöra genom samfällt beslut av Konung och riksdag.

Präster, som kvarstå på gammal stat, åtnjuta givetvis icke ålderstillägg enligt nya lagens bestämmelser.

Den merkostnad, som förorsakas av rätten att kvarstå å gammal stat, har av de sakkunniga — under förutsättning av oförändrade grunder för dyrtidstilläggen — beräknats uppgå till sammanlagt omkring 130 000 kronor årligen vid tiden för den nya lönereglerngarnas ikraftträdande. Efterhand som det stora flertalet av de nu löpande lönereglerngarna under perioden 1934—1943 utlöpa, kommer merkostnaden att nedgå till ett obetydligt belopp.

Präst, som valt att åtnjuta löneförmåner enligt äldre bestämmelser, får enligt förslaget icke före lönereglerngsperiodens utgång övergå till den nya ordningen, icke ens om han genom dyrtidstilläggens upphörande kommer att uppbära mindre lön, än han skulle erhållit enligt nya lagen.

Då präst kvarstår på gammal stat, bibehålles han vid honom tidigare tillkommande rätt till bränsle. Härigenom minskas pastoratets inkomst av dess boställsskogar. Konsekvensen härav borde bliva en nedsättning intill löne-reglerngsperiodens slut av skogens normalavkastning. Då detta måhända skulle vålla praktiska svårigheter, föreslå de sakkunniga, att ingen sådan nedsättning sker, men att pastoratet hålles skadeslöst genom att vid beräkning av tillskott från kyrkofonden få räkna sig tillgodo bränsleförmånens värde, fixerat till samma belopp, vartill förmånen värderats i 8 § nya lagen.

Emeritilön för präst, som kvarstår å gammal stat, synes böra bestämmas enligt nya lagen. Stadgande härom har intagits i paragrafen.

För extra ordinarie präster föreslå de sakkunniga icke rätt att kvarstå på gammal stat.

5 §. För närvarande erhåller ständig adjunkt skjuts i tjänstären den av den ordinarie präst, till vars biträde han förordnats. Den ordinarie prästens fasta resanslag har bestämts med hänsyn till detta förhållande. Om den ordinarie prästen kvarstår å gammal stat samt följaktligen är berättigad uppbära oförändrat resanslag, bör den häremot svarande skyldigheten att tillhandahålla adjunkten skjuts i tjänstären fortfarande åligga honom. Adjunkten bör i sådant fall icke utfå något resanslag.

Enligt 11 § 3 mom. prästlönereglerngslagen skulle ersättning för skjuts i tjänstären, i den mån sådant prövades erforderligt, utgå till kyrkoherde och komminister ur kyrkofonden med belopp, som Konungen, i enlighet med de i orten rådande förhållanden, vid lönereglerngarnas fastställande bestämde. Ersättningen fick icke i något fall överstiga 250 kronor årligen.

I 1911 års förordning angående utarrendering av prästerskapets lönebostäl- len föreskrevs vidare, att vid utarrendering av löneboställe, som vore avsett

för jordbruk, skulle, då sådant med hänsyn till tjänst innehavares behov funnes erforderligt och i den mån boställets avkastningsförmåga det medgäve, i arrendekontraktet göras förbehåll därom, att arrendatorn skulle mot måttlig ersättning enligt grunder, som angäves i kontraktet, till den omfattning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som i övrigt däri meddelades, bland annat, verkställa skjuts i tjänst ärenden ävensom annan för tjänst innehavaren och hans familj erforderlig skjutsning, eller, om tjänst innehavaren önskade själv hålla hästar, lämna foder till högst två sådana samt i mån av befintligt utrymme i boställets laga hus erforderligt stall och foderrum samt plats till förvaring av åkdon och seldon. Med tillämpning av denna föreskrift har förbehåll om utgörande av skjuts intagits i ett stort antal arrendekontrakt, därvid ersättningen för skjutsen ofta bestämts till belopp, betydligt understigande i orten gällande pris.

I 1925 års eklelesiastika arrendeförordning har möjligheten att tillförbinda arrendatorn att utgöra skjuts inskränkts samt föreskrivits, att ersättningen för sådan skjuts skall motsvara i orten vid varje särskild tid gängse pris. I samband härmed infördes rätt att, efterhand som förmånen av billig skjuts vid utgången av arrendeperioden upphörde, utbyta skjutsbidraget mot ett fast resanslag till dubbla beloppet. Under vissa förutsättningar kunde utbytet ske tidigare.

Enligt senaste fondredovisning utgick ännu skjutsbidrag till ett belopp av 154 773 kronor 10 öre.

Då alltså ett antal präster, som övergå å ny stat, fortfarande torde komma i åtnjutande av förmån av billig skjuts, hava de sakkunniga funnit rättvist, att i de fall, då vid nya lagens ikraftträdande skjutsbidraget för sådan präst icke utbytts mot fast resanslag, prästen icke skall, så länge nämnda förmån fortbestår, äga uppbära fast resanslag enligt nya lagen till högre belopp, än som motsvarar det gamla skjutsbidraget.

6 §. I 13 § förslaget till prästlönelag har upptagits föreskrift, att domprostarna i Uppsala och Lund skola åtnjuta en reglerad lön av 12 700 kronor. Föreskriften är emellertid icke avsedd att träda i kraft förrän domprostbefattningarna upphört att vara prebenden.

Befattningarna utgöra för närvarande prebenden åt professorerna i praktisk teologi. Dessa uppbära sålunda den reglerade lönen vid befattningarna med skyldighet att avlöna vice pastor och adjunkt. Å universitetens stat uppbära de förutom dyrtidstillägg endast skillnaden mellan vanlig professorslön och den reglerade lönen vid domprostbefattningarna, sedan från sistnämnda lön avdragits ersättning till vice pastor samt ett mindre anslag till utgifter i ämbetet.¹ Vidare åtnjuta de fri bostad och provisorisk tilläggs-lön — men ej dyrtidstillägg — lika med andra ordinarie präster. Därest nya lagen skulle

¹ Se härom prop. nr 115 till 1925 års riksdag s. 67.

tillämpas på dem omedelbart, komme de att uppbära dubbelt dyrtidstillägg, då ju sådant tillägg inarbetats i den föreslagna nya lönen.

7 § överensstämmer med ett stadgande i 25 § andra stycket prästlönereglingslagen.

Då det nu föreslagna arvodet till kontraktsprost icke i något fall understiger vad som enligt prästlönereglingslagen skolat utgå, har det icke ansetts erforderligt att förbehålla prost, som utnämnts under tiden mellan den 1 maj 1914 och nya lagens ikraftträdande rätt att kvarstå å gammal stat.

8 § överensstämmer till innebörden med ett stadgande i 25 § första stycket prästlönereglingslagen; jämför ock 8 § 1 mom. kyrkofondslagen.

9 § första stycket första punkten överensstämmer med 10 § emeritilönelagen. Andra punkten ansluter sig till övergångsbestämmelsen till lagen den 13 december 1929 (nr 385) om ändrad lydelse av 2—5 §§ i emeritilönelagen.

Andra stycket. Då lönereglering genomföres för en kår, plägar redan pensionerade medlemmar av kåren erhålla en förhöjning i pensionen, vilken dock icke är så stor, att pensionen kommer att motsvara den pension, som tilldelas de medlemmar av kåren, vilka pensioneras efter löneregleringen. En sådan förhöjning av pensionen hava de redan pensionerade prästerna erhållit genom lagen den 13 december 1929 (nr 385). Före nya lagens ikraftträdande tilldelad emeritilön bör därför utgå efter oförändrade grunder. Å sådan emeritilön skall enligt förslaget dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 295) angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner fortfarande åtnjutas, intill dess annorlunda förordnas.

Tredje stycket. Rätten till nådår, vilken grundar sig på prästerskapets privilegier, har upphävts genom kungl. kungörelsen den 17 december 1926 (nr 524) angående ändrade bestämmelser i fråga om den stärbhus efter präst tillkommande förmånen av tjänst- och nådår, dock att den nådårsrätt, som tillkommer efterlevande efter redan utnämnd eller därmed jämställd präst genom övergångsbestämmelse till kungörelsen förbehållits. Genom emeritilönelagen har nådårsrätten utsträckts att omfatta jämväl emeritilön och även denna rätt har i övergångsbestämmelserna till 1926 års kungörelse förbehållits efterlevande efter redan utnämnd och därmed jämställd präst. Enär 1910 års emeritilönelag, vars 6 § upptager bestämmelser om nådårsberättigad änkas förmån av emeritilön, nu föreslås upphävd, torde det vara påkallat att, såsom sker i förevarande paragraf, göra förbehåll för sådan änkas på nådårsrätten grundade rätt till emeritilön.

10 §. Den i paragrafen föreskrivna synen avser att skilja prästgård och löneboställe, därvid synerätten har att meddela föreskrifter om hur prästgården skall vara anordnad. De sakkunniga hava ej funnit skäl att för det fåtal fall,

då dylika förrättningar ännu kunna tänkas förekomma, frångå den procedur, som enligt 64 § ecklesiastik boställsordning hittills tillämpats, då prästgård och löneboställe i förut oregerat pastorat skolat åtskiljas.

Av grunderna för 68 § 2 mom. första stycket nya lagen följer, att de enligt äldre föreskrifter såsom laga hus insynade byggnader, vilka befinna sig å löneboställe, varom nu är fråga, skola av pastoratet vidmakthållas såsom sådana, i den mån pastoratet icke erhåller boställsnämndens medgivande till förändring av denna bebyggelse. Sådan förändring torde dock i dylika fall i regel visa sig påkallad.

11 §. Innehållet motsvarar stadgandet i 63 § 3 mom. ecklesiastik boställsordning, såvitt detta avser prästgård. Vad beträffar löneboställen saknar det äldre stadgandet betydelse enligt de sakkunnigas förslag.

12 § motsvarar innehållet i 66 § ecklesiastik boställsordning till den del denna paragraf fortfarande har praktisk betydelse.

13 § motsvarar ett stadgande i 5 § första stycket kyrkofondslagen.

Då stadgandet efterhand upphör att äga tillämplighet, har det införts i promulgationslagen. De belopp, som här avses, äro redan nu obetydliga.

14 §. De sakkunnigas förslag till omläggning av förvaltningen av vissa prästlönetillgångar innebär bland annat, att alla hittillsvarande föreskrifter om utarrendering av löneboställena skola upphöra. Vid förnyad utarrendering skola pastoraten respektive domkapitlen i stort sett äga full avtalsfrihet inom de gränser, som utstakas av allmänna nyttjanderättslagen. Vad beträffar arrendeupplåtelse, som tillkommit, innan nya lagen träder i kraft, gäller det emellertid att tillse, att arrendatorns rättsställning icke genom nya lagens införande i något avseende försämras. De å sådana arrendeförhållanden hittills tillämpliga bestämmelser, vilka kunna inverka på arrendatorns rätt, vare sig de inryckts i kontrakt eller ej, måste följaktligen bibehållas i gällande kraft — åtminstone såvitt angår den sakliga innebörden — så länge dessa arrenden bestå. Å andra sidan får emellertid den gamla ordningen icke utgöra hinder för genomförande av den nya förvaltningsorganisationen. Denna torde också kunna genomföras utan att arrendatorns rätt trädas för nära. Förändringarna härutinnan för berörda arrendeförhållandens vidkommande äro närmast att jämställa med dem, som vid vanlig arrendeupplåtelse inträda, då den upplåtna fastigheten byter ägare.

De sakkunniga hava på grund härav ansett sig kunna i första stycket av förevarande paragraf fastslå den generella regeln, att nya lagen icke skall verka rubbning i de å hithörande arrendeförhållanden hittills tillämpliga bestämmelser, i annan mån än som betingas av förändringarna i förvaltningen av de utarrenderade fastigheterna. Denna regel avser även de till kyrkofonden

indragna lönebeställena, vilka skola förvaltas av domkapitlen. De sakkunniga erinra om att enligt deras förslag det skall ankomma på Konungen att utfärda närmare föreskrifter om förvaltningen av sistnämnda lönebeställen. Det tillkommer följaktligen även Konungen att meddela nödiga övergångsbestämmelser för införande av denna förvaltning. I det följande bortses därför från dessa senare lönebeställen.

I fortsättningen av paragrafen lämnas en redogörelse för de föreslagna avvikelserna från de bestämmelser, som avses i paragrafens första stycke, såvitt angår lönebeställen, som skola förvaltas av pastorat.

1) Stadgandet är en given följd av att pastoratet insättes såsom förvaltare av lönebeställena med rätt att uppbära avkomsten.

2) Domkapitlets ställning såsom kontrollerande myndighet, sålunda bland annat såsom initiativtagare till ekonomiska besiktningar, röner ingen inverkan av innehållet i denna punkt. Att länsstyrelsernas och domkapitlets befattning med förvaltningen av utarrenderade lönebeställen icke lämpligen kunnat i alla avseenden överföras å pastoraten beror därpå, att detta i åtskilliga fall, vilka omhandlas under 6), 7) och 8), skulle medföra en påtaglig försämring i arrendatorns rättsställning.

3) Av paragrafens första stycke följer, att ekonomisk besiktning å lönebeställe, som utarrenderats, innan nya lagen vinner tillämpning, skall ske enligt hittills gällande ordning. Besiktningarna, som skola betalas av arrendatorn, komma alltså liksom förut att rikta sig mot honom. Bestämmelsen i förevarande punkt är betingad av att pastoratet såsom förvaltare av lönebestället måste anses hava ett befogat intresse av att arrendator ålagda arbeten komma till utförande.

4) Arrendelindring enligt här åberopade lag har av kammarkollegiet i åtskilliga fall beviljats för en tidsperiod av högst fem år åt gången. Då nu denna lag föreslås upphävd — dess bibehållande är knappast förenligt med pastoratets förvaltningsbefogenhet — hava de sakkunniga ansett sig böra genom förevarande stadgande trygga arrendatorn vid den förmån, av vilken han med största sannolikhet även i fortsättningen skulle hava kommit i åtnjutande, därest lagen bibehållits i gällande kraft.

5) Denna punkt motsvarar 7 § i kyrkofondslagen. Förändringarna äro föranledda av att skogsavkastningen hädanefter, fränsett möjligen några undantagsfall, icke skall ingå till kyrkofonden utan uppbäras av pastoratet. De sakkunniga hava ansett det oformligt att lägga i Konungens hand att besluta om avdrag å arrende eller årsbelopp, som hädanefter skola ingå till pastoratet, utan föreställa sig, att den nu föreslagna utvägen för åvägabringande av lättnad för arrendatorn skall visa sig framkomlig.

6) Enligt 17 § 2 mom. i 1925 års arrendeförordning gäller, att då boställsnämnd funnit skäl ålägga arrendator att uppföra ny byggnad i stället för äldre sådan, behovet därav slutligen prövas av länsstyrelsen. Denna beslutanderätt kan icke lämpligen överflyttas på pastoratet, och att låta denna för

arrendatorn så betydelsefulla fråga omedelbart avgöras av boställsnämnden kan möjligen framstå såsom en försämring av arrendatorns rättsläge. Med hänsyn härtill och då fråga om dylik nybyggnad under nu omhandlade övergångstid endast undantagsvis torde uppkomma, samt avgörandet därav i allt fall utan olägenhet synes kunna uppskjutas till utgången av sagda tid, hava de sakkunniga föreslagit, att arrendator icke under sin återstående arrendetid skall vara skyldig verkställa annan nybyggnad än i kontraktet uttryckligen angivits.

De ärenden, som omtalas i 17 § 3 och 4 mom. arrendeförordningen, avse närmast prövning av ett anspråk av arrendator att få såsom skyldighetshus uppföra byggnad, som icke blivit honom ålagd. Prövningen av dessa ärenden har tidigare ankommit på länsstyrelsen. Tillkomsten av dylika ej strängt behöfliga laga hus anse de sakkunniga utgöra ett föga önskvärt ingrepp i den förvaltningsbefogenhet, som enligt förslaget tillägges pastoratet, och föreslå därför ett stadgande av innebörd, att arrendatorn under återstående arrendetiden får helt avhålla sig från dylika byggnadsföretag. Har arrendatorn emellertid, på sätt i 17 § 5 mom. arrendeförordningen sägs, vid nya lagens ikraftträdande redan uppfört eller börjat uppföra sådan icke medgiven byggnad, bör enligt de sakkunnigas mening frågan om byggnadens godkännande såsom skyldighetshus eller rättare laga hus — vilket ju endast undantagsvis kan förekomma — lämpligen kunna avgöras av boställsnämnden, helst som enligt den föreslagna nya lagen nämndens medverkan alltid fordras för insyning av byggnad till laga hus.

7) Enligt nu gällande bestämmelser skall i anledning av ombyte av arrendator boställsnämnden efter förordnande av domkapitlet hålla av- och tillträdessyn å lönebostället, därvid nämnden har att efter vissa regler uppgöra likvid mellan den avgående och tillträdande arrendatorn. Då ett arrende, som tagit sin början före nya lagens ikraftträdande, upphör, kommer pastoratet i tillfälle att i full utsträckning utöva de förvaltningsbefogenheter med avseende å fastigheten, vilka förslaget avser att förläna pastoratet. Pastoratet bör följaktligen när det gäller avvecklingen av arrendeförhållandet betraktas såsom tillträdare av lönebostället. De sakkunniga föreslå därför, att — liksom hittills efter förordnande av domkapitlet — av- och tillträdessyn skall hållas enligt gamla ordningen med den ändring i partsställningen, att pastoratet skall anses såsom tillträdare eller med andra ord intaga samma ställning, som enligt äldre lag skolat tillkomma nytillträdande arrendator. Detta innebär bland annat å ena sidan, att pastoratet äger uppbära husröteersättning samt lösa överloppshus, varom nu stadgas i 29 § boställsordningen, och stråfoder enligt 25 § 2 mom. arrendeförordningen, men å andra sidan, att pastoratet blir skyldigt att till avträdande arrendator utgiva ersättning i de fall, då sådan skyldighet eljest skulle ålegat nytillträdande arrendator. De viktigaste av de fall, då enligt gällande bestämmelser arrendator kan erhålla rätt till ersättning av en efterföljande arrendator, äro de, som avses i 18 §

5 mom., 20 § 1 mom., 25 § 1 mom., 26 § 2 mom. och 30 § arrendeförordningen, d. v. s. i huvudsak då arrendator utfört nybyggnad, torrläggning eller vissa andra förbättringar å lönebostället, höstplöjning och sådd före avträdet eller fått vidkännas betydligare kostnad för byggande av kyrka eller andra allmänna hus med flera anläggningar och icke under sin arrendetid därför erhållit gottgörelse genom uppbärande av årsbelopp eller annorledes.

Vad beträffar kostnaden för av- och tillträdessynen följer av stadgandet i förevarande punkt, jämfört med första stycket i paragrafen, att avgående arrendator och pastoratet skola gälda kostnaden till hälften vardera.

Enligt 31 § arrendeförordningen äger länsstyrelsen, då arrendator erlagt brandförsäkringsavgifter för all framtid eller på en gång för tid, som överskjuter återstående arrendetid, bestämma, vilken ersättning må av efterträdande arrendator utgöras för de sålunda erlagda avgifterna, i den mån dessa icke återgäldats genom utdelning av brandstodsinnrättning. Prövningen av denna fråga kan enligt de sakkunnigas mening lämpligen anförtros boställsnämnden att handläggas vid av- och tillträdessynen.

8) I specialmotiven till 72 § har redogjorts för de förändringar i optionsrättsinstitutet, som förslaget innefattar och vilka nära sammanhånga med den tillämnade förvaltningsreformen. Beträffande ifrågavarande äldre arrende-förhållanden måste, då förut bestående optionsrätt första gången utövas efter det nya lagen trätt i kraft, hittillsvarande föreskrifter därom — såvitt ej pastoratet och arrendatorn träffa överenskommelse om villkoren för nytt arrende — lända till efterrättelse för att icke arrendatorn skall lida rättsförlust.

Kostnaden för boställsnämndens arrendeuppskattning har tidigare förskjutits av allmänna medel för att sedan gäldas av inflytande arrendemedel. Det ligger närmast till hands att nu låta denna kostnad gäldas av pastoratet.

En given förutsättning för fastställelse av nytt arrende i den ordning, som i denna punkt anges, är, att lönebostället omedelbart efter det gamla arrendeaftalets upphörande åter skall utarrenderas, vilket bestämmes av pastoratet. Arrendator, som på grund av äldre optionsrätt erhållit nytt arrende, är naturligtvis i fortsättningen underkastad nya lagens föreskrifter om optionsrätt.

38 § arrendeförordningen rörande klagan över länsstyrelses eller domkapitels beslut i nu åsyftat ärende lämnas orubbad av stadgandena i förevarande punkt.

15 §. Hittillsvarande föreskrifter om erhållande av byggnadsförskott ur kyrkofonden ersättas i de sakkunnigas förslag med nya bestämmelser av delvis annan innebörd än de förra. Den gamla ordningen torde likväl böra gälla i fråga om återbetalning av förskott, som utlämnats på grund av beslut före nya lagens ikraftträdande, kontroll av att åtagna arbeten av arrendatorn utföras samt tvångsåtgärder mot honom, dock hava de sakkunniga här inryckt en reservation för det fall, att Konungen med avseende å de löneboställena, som skola stå under domkapitlens förvaltning, annorlunda förordnar. Övriga i

paragrafen intagna modifikationer i hittillsvarande bestämmelser sammanhånga med föreslagna förändringar i lönebestälernas förvaltning.

16 § avser att förhindra, att då äldre löneroglering utlöper, innan nya lagen hinuer träda i kraft, ny löneroglering skall fastställas för tjugu år framåt.

17 §. I motiven till 1 § hava anförts några exempel på sådana förberedande åtgärder, som avses i förevarande paragraf. Sålunda måste, bland annat, avverkningsplaner upprättas och uppskattning av normalvärdet av skogsavkastningen ske i god tid, innan nya lagen och därmed även bestämmelserna om anställande av stiftsintendenter träda i tillämpning. Dessa åtgärder måste följaktligen utföras med anlitande av särskilt förordnade, skogligt utbildade personer, vartill kommer, att förrättningarna måste äga rum under sådana former, att de bliva bindande mot pastoraten och kyrkofonden. I dessa och andra tänkbara fall, då förberedande åtgärder måste vidtagas, bör Konungen äga möjlighet utfärda erforderliga föreskrifter.

Då det synes vara ett allmänt kyrkligt intresse, att nya lagens införande blir på nöjaktigt sätt förberedd, anse de sakkunniga det vara motiverat, att kyrkofonden får bära kostnaden för åtgärderna.

Förslag till lag om tillägg till 2 § 2:o) lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Enligt de sakkunnigas förslag skola domkapitlen och ecklesiastika boställskommissionen hava beslutanderätt i vissa ärenden, som beröra förvaltningen av pastoratens prästlönetillgångar. De sakkunniga anse dessa ärenden vara av sådan natur, att prövningen av desamma i högsta instans lämpligen bör ske hos regeringsrätten.

Förslag till lag om ändrad lydelse av kyrkliga försäljningslagen.

1 §. Ändringen är redaktionell.

3 §. Orden »må, i den ordning nedan sägs,» hava utbytt mot »må, i den ordning Konungen föreskriver».

Såsom i den allmänna motiveringen anförts, hava de sakkunniga ansett, att i fråga om friköpsförfarandet decentralisation bör genomföras. För att möjliggöra en sådan reform, vilken lämpligen bör genomföras å administrativ väg, föreslå de sakkunniga upphävande av de i 5 § förekommande stadgandena, att frågor om tillstånd till friköp prövas och avgöras av kammarkollegiet samt att ansökan om friköp skall ingivas till länsstyrelsen. Avsikten är, att Konungen skall föreskriva, i vilken ordning tillstånd till friköp må meddelas. Stadgandet härom kan, på sätt ovan angivits, lämpligen infogas i 3 §, varför 5 § föreslås skola utgå ur lagen.

5 § motsvarar förutvarande 6 §.

Hittills hava frågor om disposition av köpeskillingsmedel för kyrklig jord avgjorts av kammarkollegiet, där ej Kungl. Maj:t för visst fall i sammanhang med meddelande av tillstånd till försäljning lämnat föreskrifter i ämnet. Kammarkollegiets beslut hava, då fråga varit om pastorats prästlönejord, alltid gått ut på, att köpeskillingen skolat fonderas och fonden utgöra prästlönetillgång i pastoratet. De sakkunniga hava funnit det mera praktiskt att intaga föreskrift härom i lagen, varigenom ett omständligt administrativt förfarande undgås. Förbehåll om Kungl. Maj:ts rätt att för visst fall föreskriva annan användning av medlen har emellertid bibehållits i förslaget.

Med föreskriften avses ej, att varje köpeskillning skall utgöra en särskild fond, utan flera köpeskillningar kunna sammanföras till en gemensam fond, åtminstone om de härröra från samma boställe.

Särskilda yttranden.

Herrar *Emil Andersson* och *Bärg* hava anført:

Då de skäl, som föranlett oss att i väsentliga delar biträda det föreliggande förslaget till prästlönelag, icke i allo komma till synes i den allmänna motivering, som innefattas i de sakkunnigas betänkande och då vi dessutom i vissa fall förorda andra bestämmelser än de sakkunnigas majoritet, vilja vi anföra följande.

De två vägar, som anvisats de sakkunniga att ompröva, äro dels den s. k. centraliserade linjen, d. v. s. kyrkofondens — eller tydligare utsagt statens — övertagande av prästlönebesväret med prästlönejordarna indragna till fonden att förvaltas av domänverket, dels den decentraliserade linjen med prästlönernas utgörande huvudsakligen enligt nuvarande ordning men med boställsförvaltningen ålagd pastoraten. Vid omprövning av här föreliggande spörsmål är att märka, att tillgången till prästlönejordarnas avkastning är av grundläggande betydelse för lönebesvärets fullgörande.

Vid de förberedande utredningar, som verkstälts, har 1931 års prästlöneutredning förordat den decentraliserade linjen, medan 1927 års prästlönerogleringssakkunniga anslutit sig till den centraliserade linjen och föreslagit, att till kyrkofonden skulle ingå all avkastning av boställsjordarna, vilkas förvaltning skulle handhavas av domänverket, samt att en kyrkoavgift skulle upptagas i alla församlingar för att utfylla vad kyrkofonden icke förmådde vid bestridande av de kyrkliga utgifterna. För en lämplig arrondering av de spridda jordarna skulle det enligt sistnämnda förslag läggas i Kungl. Maj:ts hand att sälja och köpa jord efter gottfinnande, varför statsverket komme att reellt handhava fastigheterna såsom en statens egendom, medan formellt det invecklade problemet om äganderätten med alla dess besvärligheter lämnades olöst. Denna ordning synes oss icke tilltalande. Klarare och mera rakt på sak synes då den ordning vara, som socialiseringsnämnden i sitt betänkande angående domänverkets omorganisation uttalat sig för i här omhandlade angelägenheter. Nämnden föreslår nämligen, att de ecklesiastika egendomarna skola kort och gott förklaras vara statsegendom och av domänverket handhavas som sådan, att avkastningen i vanlig ordning skall ingå till statsverket och att prästerna med tillhjälp av en enligt kommunalskattelagen upptagen allmän kyrkoavgift avlönas såsom statens övriga tjänstemän. Emellertid uttalar nämnden, att själva prästgårdarna ävensom kyrkorna böra i fortsättningen stanna i försam-

lingarnas ägo samt att församlingarnas äganderätt i fråga om övriga prästlönetillgångar bör respekteras i de fall, då laga fång kan uppvisas.

Som framgår av utredningsmännens betänkande, är den ecklesiastiska jorden med hänsyn till sin tillkomst som ecklesiastisk egendom av olika natur. En del jord har, utan att det ursprungliga fångt kunnat utrönas, disponerats såsom ecklesiastisk egendom sedan urminnes tider, annan har för vissa kyrkliga ändamål upplåtits eller donerats av i urkunderna angivna personer eller av staten, annan åter har inköpts av församlingarna för deras egna medel. Å vissa av de sistnämnda kategorierna av fång förefinnas lagfartshandlingar, å andra icke. Huruvida ett överbringande i statens hand, med eller utan den av socialiseringsnämnden föreslagna klyvningen, kan ske genom ett enkelt beslut av statsmakterna utan att därmed på ett alltför störande sätt nuvarande rättsprinciper på detta område kullkastas, anse vi vara ett spörsmål, som ingående bör undersökas och bedömas innan förslaget kan tagas till utgångspunkt för lagstiftningsåtgärder, vartill kommer, att den nu anbefallda utredningen endast berör en viss del av den ecklesiastiska jorden. Likaså måste närmare övervägas, huruvida staten bör för uppbringande av medel för de kyrkliga ändamålen använda andra skatteformer än de av staten i övrigt tillämpade. Men utom här berörda spörsmål av ekonomisk och rättslig natur finnas även andra, som vi anse böra närmare undersökas och bedömas, innan förslag framlägges till definitiva lagstiftningsåtgärder i nyss angivna syfte. Så t. ex. torde meningarna om lämpligheten av å ena sidan det sedan gammalt kända kravet på kyrkans skiljande från staten och å andra sidan kyrkans förstatligande med prästerna som statstjänare ännu vara så pass oklara, att de mer än väl påkalla mognad till bestämdare ståndpunktstagande.

Av här antydda skäl och med hänsyn till den korta tid, som stått till vårt förfogande, ha vi funnit uteslutet att ingå på omprövning av den centraliserade linjen. Vi ha därför funnit oss hänvisade till att överväga vilka åtgärder, som kunna på annat sätt vidtagas, för att råda bot mot eller lindra nu rådande missförhållanden särskilt rörande förvaltningen av de ecklesiastiska fastigheterna, enkannerligen skogen. Som i de sakkunnigas utlåtande framhålles, torde nämligen en allmän mening råda därom, att den nuvarande ordningen för prästlönejordens förvaltning är långt ifrån tillfredsställande. Att man skulle kunna rationellt ordna förvaltningen av dessa talrika över hela landet spridda, oftast små fastigheter, med eller utan skogstillgång, efter centralisationsidéns linjer utan att med en verklig ägares rätt få genomföra en behövlig arrondering, ha vi svårt att tänka oss. För oss har därför inställt sig frågan, huruvida icke mera tillfredsställande förhållanden skola kunna åstadkommas, om pastoraten själva finge handhava förvaltningen. Efter kyrkofullmäktigeinstitutionens införande och med den ordning, som de sakkunniga föreslagit, anse vi förutsättningar finnas för att få boställsförvaltningen ordnad på ett rationellare sätt, än vad nu är fallet. Härvid torde dock vara ofrånkomligt att närmare knyta pasto-

ratens egna intressen till förvaltningen genom att i högre grad än nu medgiva pastoraten rätt att tillgodogöra sig avkastningen. Denna hänsyn har föranlett oss att biträda förslaget, att den s. k. »första treöringen» utbytes mot en kyrkoavgift och att boställsavgiften lägges »i botten» vid prästlönetillgångarnas beräkning.

Vi betvivla dock lämpligheten av att frångå det nuvarande systemet med den »första treöringen», därest kyrkoavgiften, som de sakkunniga föreslå, skall i likhet med församlingsavgiften göras rörlig. Kyrkofondens uppdelning i olika avdelningar med skilda uppgifter anse vi icke påkallad av hänsyn till uppgifternas egen natur utan fastmera åstadkommen på konstlat sätt för att ge stöd åt syftet att undvika en fast allmän kyrkoavgift. Då denna avgift tänkts så låg som 10 öre per skattekrona, anse vi densamma böra utgå oförändrad och endast församlingsavgiften göras rörlig. Jämkning av församlingsavgiften med hänsyn till kyrkofondens ställning torde böra ske vart femte år. Att kyrkoavgiften enligt vårt förslag kommer att verka i skatteutjämnande riktning anse vi endast vara till fördel.

Vi kunna således icke ansluta oss till de sakkunnigas förslag i denna del utan påyrka en fast kyrkoavgift att utgå med 10 öre per skattekrona.

Vi dela de sakkunnigas uppfattning om det lämpliga i att löneregleringen icke som förut bestämmes för viss tidsperiod utan enligt den allmänna regeln gäller tills dess annorlunda beslutas. Detta även med hänsyn därtill, att om den föreslagna ordningen angående fastighetsförvaltningen m. m. icke skulle slå väl ut, ändring kan ske närhelst så finnes påkallat.

Herr *Bärg* har dessutom anfört, att han anser, att värdesättning av den för tioårsperioder bestämda uppskattningen av skogsavkastningen bör ske minst vart femte år. Detta för att hålla avkastningens värde så nära det verkliga som möjligt även under tider med starkt fluktuerande priser.

Herrar *Elof B. Andersson* och *Pålsson* hava anfört:

Den i 86 § 1) förslaget till prästlönelag stadgade tid av 20 år, för vilken uppskattning av normalvärdet av annan avkastning av löneboställe än skogsavkastning skall äga rum, är enligt vår mening för lång. Uppskattningsperioden bör icke vara längre än att löneboställena lämpligen kunna utarrenderas för tid, som sammanfaller med perioden.

Herrar *Gustafson* och *Persson* hava anfört:

Beträffande den ecklesiastiska boställskommissionen, som omförmäles i 117 § i förslaget till prästlönelag, anse vi, att kommissionen icke bör utgöra mellaninstans för prövning av besvär. Kommissionen bör enligt vårt förmenande endast vara ett kontrollerande och rådgivande organ av provisorisk natur och fungera allenast under reformens genomförande. I de fall, då stiftsintendenten och pastoraten icke kunna enas, är det lämpligare, att kommissionen avgiver

yttrande i ärendet, innan stiftsintendenten meddelar beslut, samt att besvär över sådant beslut få anföras hos Kungl. Maj:t direkt.

Herrar *Nilsson* och *Persson* hava anført:

Återstående till statsverket utgående tiondeavgifter böra helt avskrivas vid den nya löneregleringens ikraftträdande.

Herr *Persson* har dessutom anført:

Vad beträffar frågan om tidpunkten för de föreslagna avlöningsbestämmelsernas ikraftträdande har jag hävdadt meningen, att dessa bestämmelser icke böra börja tillämpas förrän efterhand som löpande löneregleringsperioder för de särskilda pastoraten gå till ända. Genom en sådan anordning skulle nämligen reglerna för övergången till det nya lönesystemet bliva enklare.

Förteckning å ärenden, som överlämnats till de sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av deras uppdrag.

1) lantmäteristyrelsens skrivelse den 7 februari 1927 i fråga om föreskrifter rörande fördelning av kostnad för lantmäteriförrättning, varav ecklesiastiskt boställe beröres;

2) domkapitlets i Visby skrivelse den 5 september 1928 i fråga om regelbunden utbetalning av prästerskapets löner;

3) kyrkomötets skrivelse den 28 oktober 1929, nr 11, angående införande av benämningen »kyrkoadjunkt» för sådan adjunkt, som omförmäles i 14 § 3 mom. lagen om reglering av prästerskapets avlöning;

4) kyrkomötets skrivelse den 31 oktober 1929, nr 15, i fråga om automobilgarage såsom laga hus å prästgård;

5) domkapitlets i Strängnäs skrivelse den 19 mars 1930 i fråga om särskilda bestämmelser för beräkning av gottgörelse för bostad och vivre åt prästman;

6) Strängnäs stifts stiftsmötes skrivelse den 7 oktober 1930 angående ytterligare utredning av den ecklesiastiska boställsfrågan;

7) domkapitlets i Strängnäs skrivelse den 12 november 1930 angående ersättning åt adjungerad ledamot av domkapitel, då uppdraget ej föranleder resa;

8) svenska Viktorieförsamlingens i Berlin och dess kyrkoherdes skrivelse den 16 november 1930 angående provisorisk tilläggslön åt kyrkoherden;

9) svenska Olaus Petri-församlingens i Helsingfors och dess kyrkoherdes två skrivelser den 5 december 1930 angående dels ändring i kyrkoordningen för församlingen, dels ock provisorisk tilläggslön åt kyrkoherden;

10) Ulrika Eleonora församlingens i London och dess kyrkoherdes skrivelse den 29 november 1930 angående provisorisk tilläggslön åt kyrkoherden;

11) kyrkomötets skrivelse den 31 oktober 1929, nr 21, samt allmänna svenska prästföreningens centralstyrelsens skrivelse i maj 1930 i fråga om ändrad lydelse av 6 § 9 mom. lagen om kyrkofond;

12) domkapitlets i Lund skrivelse den 19 september 1928 angående resekostnadsersättning åt konsistorieombud m. m.;

13) allmänna svenska prästföreningens centralstyrelsens skrivelse i april 1931 angående vidtagande av åtgärder för att under tid, då prästerlig tjänst är ledig för prästerskapets änke- och pupillkassas räkning, värden av prästgårdens trädgård övertages av pastoratet;

14) svenska Sofia församlingens i Paris och dess kyrkoherdes skrivelse den 20 mars 1931 angående provisorisk tilläggslön åt kyrkoherden;

15) kyrkofondskommitténs utlåtande den 4 april 1922 angående den framtida förvaltningen av vissa ecklesiastika fonder, vilka då förvaltades av statskontoret och domkapitlen, i vad utlåtandet avser förvaltningsföreskrifter rörande fonder under förvaltning av kyrkoråd;

16) kammarkollegiets skrivelse den 5 april 1928 i fråga om föreskrifter rörande de under kyrkorådets förvaltning stående, till prästerlig avlöning avsedda fonder;

17) statistiska centralbyråns skrivelse den 24 februari 1927 angående vissa föreskrifter rörande prästlönekassornas räkenskaper;

18) domkapitlets i Visby skrivelse den 5 september 1928 angående åtgärders vidtagande för sådan ändring av ecklesiastikåret, att detta måtte komma att sammanfalla med kalenderåret;

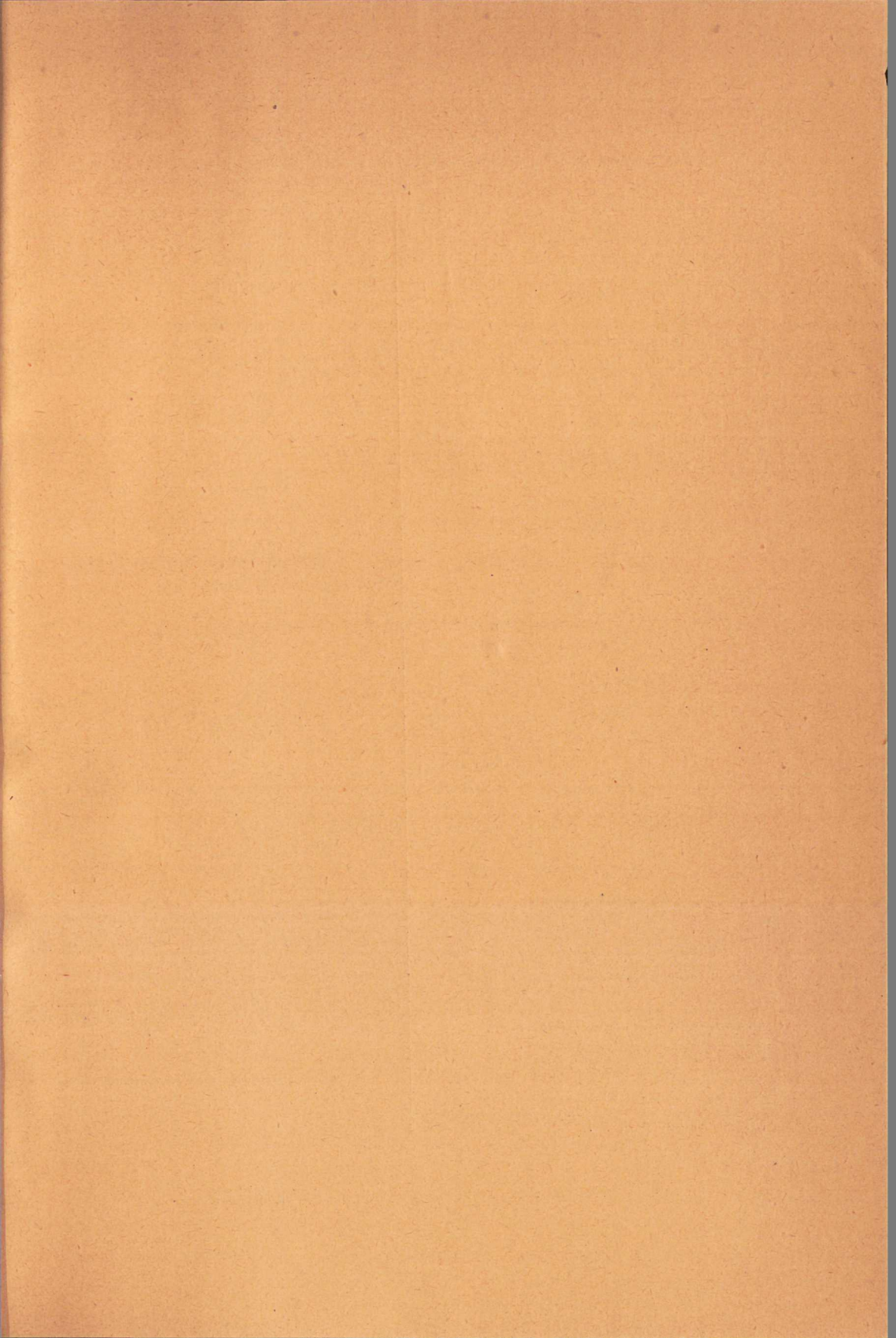
19) svenska kyrkans diakonistyrelsens skrivelse den 25 september 1930 angående anslag ur kyrkofonden till avlöning av diakonistyrelsens sekreterare m. m.;

20) allmänna svenska prästföreningens centralstyrelsens skrivelse i april 1931 om vidtagande av åtgärder för att prästerskapets änke- och pupillkassa må erhålla bidrag till vikaries å prästerlig tjänst kostnader för vissa tjänsteresor;

21) direktionens för prästerskapets änke- och pupillkassa skrivelse den 16 april 1931 med anhållan att vid de nya prästlönelagarnas utformning kassan befrias från vissa kassan ålagda utgifter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Skrivelse till statsrådet och chefen för kungl. eklestikdepartementet</i>	3
<i>Förslag till prästlönelag</i>	5
<i>Förslag till lag om införande av prästlönelagen</i>	32
<i>Förslag om ändrad lydelse av lagen om församlingsstyrelse</i>	38
<i>Förslag till lag om ändrad lydelse av lagen om församlingsstyrelse i Stockholm</i>	38
<i>Förslag till lag om tillägg till lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt</i>	38
<i>Förslag till lag om ändrad lydelse av kyrkliga försäljningslagen</i>	39
<i>Allmän motivering</i>	41
Finansieringen av prästlönekostnaden s. 41. — Förvaltningen av prästlönetillgångarna s. 43. — Försäljningsfrågor s. 45. — Lönereglering s. 46.	
<i>Specialmotiv</i>	49
Förslag till prästlönelag s. 49. — 1930 års avlöningsstabell s. 117. — 1930 års finansplan s. 117. — Finansplan för kyrkofonden s. 118. — Förslag till lag om införande av prästlönelagen s. 121. — Förslag till lag om tillägg till lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt s. 130. — Förslag till lag om ändrad lydelse av kyrkliga försäljningslagen s. 130.	
<i>Särskilda yttranden</i>	132
—————	
<i>Bilaga. Förteckning å ärenden, som överlämnats till de sakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörandet av deras uppdrag</i>	136
—————	

Statens offentliga utredningar 1931

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. [9]
Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. [12]

1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till löne reglering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. [18]

Betänkande och förslag ang. anskaffning, underhåll och drift av för tulltjänsten erforderlig fortskaffningsmateriel. [23]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Utlåtande ang. utförelsebevissystemets verkningar m. m. [5]

Politi.

Socialpolitik.

Betänkande med förslag ang. arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. [3]

Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. [20]

Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor, band 1. Orsaker till arbetslöshet. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämmer dess utveckling. [21]

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Utlåtande över utkast till näringslag m. m. [13]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande ang. åtgärder för fjäderfäskötelsens främjande. [6]. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. [7]

Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. [19]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. [10]
Utredning med förslag ang. premiering av välskötta mindre skogsbruk. [11]

Industri.

Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanläggning i Nationalmuseibygnaden i Stockholm. [8]

Handel och sjöfart.

Provdebitering av fyr- och båkavgift samt sjömanshusavgift. [15]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Förslag till växellag m. m. [14]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlöne regleringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen. [1]

Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. [2]

Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarieorganisationen samt om statens övertagande av de utav landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna m. m. [4]

Utredning och förslag rörande fortsättnings skolans organisation. [17]

Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. [24]

Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. [25]

Försvarsväsen.

1930 års militärväsendessakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. [22]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.